

ISSN 1849-4838 (TISAK)
ISSN 1849-6091 (ONLINE)

Glasnik HAZU

ČASOPIS HRVATSKE AKADEMIJE ZNANOSTI I UMJETNOSTI GODINA IV. / BROJ 6. / ZAGREB, 2017. / CIJENA 25 KN

TEMA BROJA

*Trg Nikole
Šubića Zrinskog*

RAZREDI HAZU

*V. Razred za filološke
znanosti HAZU*

ZNANSTVENI

ZAVODI HAZU

*Institut za
ornitologiju HAZU*

MUZEJI, GALERIJE I

ZBIRKE HAZU

*Zbirka Baltazara
Bogišića u Cavtatu*

PROJEKTI HAZU

*Utjecaj endemskog
ratovanja na zdravlje
kasnorednjovjekovnih
i ranonovovjekovnih
populacija Hrvatske*

BLAGO KNJIŽNICE, ARHIVA I ZBIRKI HAZU

*Ostavštine hrvatskih
nobelovaca u Hrvatskoj
akademiji znanosti i
umjetnosti*

IZLOG IZDANJA HAZU

*Rasprave i građa za
povijest znanosti*

MEĐUNARODNA SURADNJA

*Znanstveni
savjetodavni odbor
akademija Europske
unije (EASAC)*

IZJAVA HRVATSKE AKADEMIJE ZNANOSTI I UMJETNOSTI

U FOKUSU

KRONIKA

*Događanja u
HAZU u 2016.
Nagrade i priznanja*

SADRŽAJ / Content

GLASNIK HAZU (godisšte IV., br. 7., srpanj – prosinac 2017.)

GLASNIK HAZU

ČASOPIS HRVATSKE AKADEMIJE
Znanosti i umjetnosti

Godina IV., broj 6., Zagreb, 2017.

Nakladnik / Publisher:

Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti

Za nakladnika / For the Publisher:

akademik Pavao Rudan, glavni tajnik HAZU

Glavni urednik / Editor-in-Chief:

akademik Ivan Gušić

Urednik / Editor:

prof. dr. sc. Tihomil Maštrović

Likovni urednik / Design Editor:

Damir Fabijanić

Uredništvo / Editorial Board:

prof. dr. sc. Stella Fatović-Ferenčić,

dr. sc. Alemko Gluhak, akademik Ivan Gušić,

prof. dr. sc. Vjera Katalinić, dr. sc. Ana Lederer,

dr. sc. Bojan Marotti, prof. dr. sc. Tihomil Maštrović,

prof. dr. sc. Snježana Paušek-Baždar

Tajnik uredništva / Secretary

of the Editorial Board:

Marijan Lipovac

Nakladničko vijeće / Publishing Board:

predsjednik HAZU: akademik Zvonko Kusić,

potpredsjednici HAZU: akademik Jakša Barbić i

akademik Velimir Neidhardt,

glavni tajnik HAZU: akademik Pavao Rudan

tajnici Akademijinih razreda: akademik Andrej Dujella,

akademik Stjepan Jecić, akademik August Kovačec,

akademik Vladimir Marković, akademik Frano Parać,

akademik Pavao Pavličić, akademik Marko Pečina,

akademik Franjo Šanjek

Lektorice i korektore / Copy Editing

and Proof-Reading:

Antonija Fabeković, Maja Silov Tovernić

Prevoditelj / Translation into English:

Graham McMaster

Layout / Graphic Design and Typesetting:

Ivana Čukelj

Tisak / Printed by:

Stega tisak d.o.o.

Adresa uredništva / Editorial Office:

Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti,

Uredništvo Glasnika HAZU,

Trg Nikole Šubića Zrinskog 11, 10000 Zagreb

E-mail: glasnik@hazu.hr

Telefon+telefaks / Phone+Fax: 385/01/4895366

Marketing, pretplata / Marketing, subscriptions:

glasnik@hazu.hr

Glasnik HAZU izlazi dva puta godišnje

Cijena jednog broja: 25 kuna

Godišnja pretplata: 40 kuna (uključena poštarina)

HRVATSKA AKADEMIJA Znanosti i umjetnosti

Poslovni račun broj HR512360001101541734 kod

Zagrebačke banke d.d., Zagreb

Redakcija ovog broja zaključena je 30. lipnja 2017.

Tiskanje Glasnika HAZU novčano je potpomogla
Zaklada Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti

0 Tema broja / Feature

*Rad Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti / The Rad of the
Croatian Academy of Sciences and Art*

*Akademik Zvonko Kusić, predsjednik Hrvatske
akademije znanosti i umjetnosti*

0

*Ljetopis Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti / The Chronicle
of the Croatian Academy of Sciences and Art*

*Akademik Pavao Rudan, glavni tajnik Hrvatske
akademije znanosti i umjetnosti*

0

Razredi Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti / Academy Departments

0

VI. Razred za književnost / VI. Department for Literature
Akademik Pavao Pavličić

0

Znanstveni zavodi HAZU / Institutes for Scientific Research

Centar za znanstveni rad HAZU u Vinkovcima / The Scientific
Research Centre in Vinkovci

Akademik Slavko Matić, Anica Bilić

0

Muzeji, galerije i zbirke HAZU /

Museums, Galleries and Collections of the Croatian Academy

Memorijalna zbirka Maksimilijana Vanke u Korčuli /

The Maksimilijan Vanka Memorial Collection in Korčula
Ivana Gržina

0

Projekti HAZU / Academy Projects

Općeslavenski lingvistički atlas i Europski lingvistički atlas /

The Common Slavic Linguistic Atlas and the Linguistic Atlas of
Europe

Akademik Ranko Matasović

0

Blago knjižnice, arhiva i zbirke HAZU / The Treasures of the Academy Library, Archives and Collections

Isprava o posveti kotorske katedrale iz godine 1166. u Arhivu HAZU/

*A Document Concerning a Visitation of Kotor Cathedral of 1166 in
Academy Archives*

Damir Karbić

0

Izlog izdanja HAZU / Academy Editions

0

Diplomatički zbornik kraljevine Hrvatske, Dalmacije i Slavonije

– Codex diplomaticus regni Croatiae, Dalmatiae et Slavoniae /

The Diplomatic Codex of the Kingdom of Croatia, Dalmatia and

Slavonia – Codex diplomaticus regni Croatiae, Dalmatiae et

Slavoniae

Damir Karbić

0

0 Međunarodna suradnja / International Collaboration

Transfer of Cultural Objects in the Aple Adria Region in the 20th

Century (TransCultAA) / Transfer kulturnih dobara u regiji Alpe –

Jadran tijekom XX. stoljeća

Ljerka Dulibić

0

Izjave Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti /

0

Public Statements by the Croatian Academy of Sciences and Arts

U fokusu / In Focus

Dani otvorenih vrata HAZU / Croatian Academy of Sciences and Arts

Open Door Days

Gordana Poletto Ružić

0

Susret pape Lava I. Velikog s Atilom / The Meeting of Pope Leo I the

Great with Attila

Višnja Bralić

0

Kronika / Past Events

Nagrade i priznanja / Awards and Commendations

Događanja u HAZU u drugom polugodištu 2017. / Events at the

Govor predsjednika HAZU akademika Zvonka Kusića na proslavi Dana Akademije 27. travnja 2017.

Pokušaj osnivanja Akademije seže još u prvu polovicu XIX. stoljeća. Ljudevit Gaj u tri je navrata u Sabor slao prijedlog za osnutak Akademije, ali nije uspio u namjeri jer je to bečki dvor kočio. Dana 29. travnja 1861. Strossmayer je održao svoj glasoviti govor u Saboru i taj se čin smatra osnutkom Akademije. To nije samo nadnevak osnivanja Akademije već taj događaj ima i širu dimenziju. Strossmayer je bio gigantska osoba, vizionar. Rijetko je koja osoba u povijesti hrvatskog naroda napravila takve snažne iskorake u afirmaciji identiteta i državnosti Hrvata. Njegovim zalaganjem 1861. osnovana je Akademija, 1874. moderno sveučilište, 1884. galerija umjetnina, a 1882. katedrala u Đakovu. Strossmayer dakle inicira osnivanje nezaobilaznih kapitalnih institucija hrvatskog naroda. Ideja je bila da se Hrvatska čvrsto pozicionira među europskim narodima, među, kako on kaže, Germanima i Romanima. Mi smo tada bili na rubu Austro-Ugarske, koja se percipirala kao mala Europa. Strossmayer postavlja tezu da samo znanje i obrazovanje mogu donijeti napredak nekom narodu, da su kultura i umjetnost važni za stvaranje identiteta te da će narodu osigurati ugledan položaj među velikim narodima. Nevjerojatno je da ono što je on postavio prije 150 godina jednako vrijedi i danas. U globaliziranom svijetu i Europi mi ćemo na osnovi znanja i obrazovanja osigurati svoju poziciju, a kulturom i umjetnošću zadržati svoj identitet. Osnivanje Akademije, taj veličanstveni projekt koji je bez predsjedana, Strossmayer je ostvario kao njegov najveći mecena. Bio je protiv mađarizacije i germanizacije u školi, postao je slavan na Prvome vatikanskom koncilu godine 1869., kada je prozvan prvim govornikom kršćanstva, uspoređivali su ga s Bismarckom.

Prvi akademici koje je potvrdio car i kralj Franjo Josip bili su uglavnom filolozi, povjesničari, književnici, i oni su trebali osigurati valoriziranje državno-pravnog kontinuiteta i nacionalnog identiteta. Iako se Akademija nikad nije otvoreno bavila politikom, ona je na ovaj ili onaj način osiguravala temelje za različito interpretiranu samostalnost Hrvatske, tako da je imala simboličko značenje i bila supstitut državnosti. Osnovna joj je uloga čuvanje hrvatskoga nacionalnog identiteta te predstavljanje države i nacije, a među onima koji su gradili kulturu, identitet i prepoznatljivost Hrvatske bili su mnogi članovi Akademije.

Danas Akademija ima 143 redovita člana, 89 članova suradnika i 129 dopisnih članova. Akademija radi u devet razreda, a postoji i 18 znanstvenih vijeća. Ona su vrlo važna jer okupljaju znanstvenike i stručnjake iz svih područja, najkompetentnije ljude iz cijelog društva. Zatim Akademija ima 22 odbora, Knjižnicu, Arboretum i Arhiv, sedam muzeja i svoje zavode od Zagreba, Dubrovnika, Splita, Zadra, Rijeke, Pule, Varaždina, Križevaca, Bjelovara, Požege, Osijeka, Đakova, Vinkovaca do Vukovara. Akademija djeluje na cijelome nacionalnom području, iako se često misli da je Akademija samo palača.

Prošla godina bila je jedna od najplodnijih godina. Pred nama je *Ljetopis za 2016.*, on opisuje sve ono što je Akademija u prošloj godini napravila i ove godine ima čak 1.235 stranica. Lanjska godina bila je dakle jedna od najplodnijih, održano je ukupno 429 događanja, 107 znanstvenih simpozija, kongresa i okruglih stolova i tu su praktički obrađene brojne teme, od prava, gospodarstva, poljoprivrede, energetike i pravopisa do zdravstva, s tim da su te teme završile smjernicama ili zaključcima. Na tim skupovima uvi-

jek sudjeluju najkompetentniji stručnjaci iz cijeloga društva i smatra se da Akademija u svojim zaključcima i smjernicama treba predložiti rješenja utemeljena na znanstvenim, stručnim i etičkim principima. Treba spomenuti ciklus okruglih stolova *Modernizacija prava*, veliki projekt s 35 skupova i knjiga, u sklopu kojeg je lani održana miniserija o pravnoj zaštiti okoliša, voda i zraka, pri čemu je sve to obrađeno kao jedan projekt. Tu je projekt o zdravstvu, ciklus znanstvenih sastanaka *Bolesti dojke* koji traje gotovo 30 godina, pa skupovi o aterosklerozi... Postoje neke tradicionalne teme koje se ponavljaju. U Akademiji se već nekoliko godina održavaju *Dani otvorenih vrata*, velika i važna manifestacija koja traje dva dana i široku publiku upoznaje s Akademijom. Prošle godine održano je preko 130 događaja u tridesetak Akademijinih jedinica. Zatim su tu *Noć muzeja*, *Noć knjige*, manifestacija *Za žene u znanosti* i dr. Prošle je godine 450. obljetnica Sigetske bitke obilježena nizom manifestacija u Hrvatskoj i Mađarskoj.

U Akademiji su 2016. godine objavljene 273 publikacije, što je također rekord, a tu spada i 55 knjiga koje su akademici objavili izvan Akademije. Često se te knjige ne percipiraju kao rad Akademije. Od te 273 publikacije u prvom je redu *Glasnik HAZU*, koji je zadnje dvije-tri godine vrlo uspješan.

U Akademiji djeluje i Odbor za zaštitu dobara od nacionalnog interesa, koji je lani objavio knjigu *Hrvatska prirodna bogatstva*. To je jedan od najvećih pothvata u Akademijinoj povijesti, kapitalno djelo Akademije, sinteza i valorizacija svih prirodnih dobara koja Hrvatska ima, što nikad dosad nije bilo napravljeno. Čak nas i strane akademije koje nemaju takvu ediciju žele kopirati. Što se tiče planova

Akademije za nadolazeće razdoblje, osobito je važna planirana edicija *Hrvatska kulturna dobra*. To će biti sinteza svih kulturnih dobara koja Hrvatska ima. Ako kažemo da je Bašćanska ploča krsni list nacije, onda su prirodna i kulturna dobra osobna iskaznica nacije. Te edicije trebale bi biti prevedene jer su vrlo važne za našu diplomaciju.

Nakraju bih sumirao aktivnost Akademije. Ona se definira kao jedna od temeljnih institucija hrvatskog naroda i svih hrvatskih građana. Uloga Akademije jest promicanje najvažnijih vrijednosti nacije, što nadilazi svaku ideologiju i pristranost, a važna Akademijina uloga u povijesti bilo je čuvanje identiteta i predstavljanje države i nacije. Akademija mora naciji osigurati pozitivan pristup svim izazovima u društvu i mora biti kao takva prepoznata. Mislim da se Akademija nikad nije više približila tom svom cilju nego u ovo doba. Dakle, nikad Akademija nije jasnije artikulirala svoje stavove o gotovo svim najvažnijim pitanjima države i društva kao sada. Akademija mora dijeliti sudbinu društva i držati se postulata da se ne treba kritizirati, a da se ne predloži neko realno rješenje. Isto tako Akademija se drži pravila da više preuzima inicijativu, a da manje reagira, i u zadnje dvije-tri godine vidi se učinak tog rada. Prvi put društvo sluša Akademiju i mi ne moramo na sebe skretati pozornost. Traže naš stav, mole nas da budemo sponzori, suorganizatori, pokrovitelji i time se postiže cilj da Akademija sudjeluje u kreiranju i usmjeravanju društva jer je jedna od uloga Akademije formiranje društvene svijesti. Važno je gdje se ona formira i na koji način, a u tome je uloga Akademije jako bitna. Akademija ne može biti senzacionalistička i aktivistička. Često se traži da Akademija osudi nekoga, ali Akademija ne može djelovati na taj način i nigdje u svijetu akademije se ne bave politikom. Postoje pokušaji u društvu da se uz destrukciju raznih institucija i autoriteta te relativizaciju vrijednosti Akademija uvuče u bolesne svađe koje nikamo ne vode, ali tome uspješno odolijeva.

U suterenu Akademijine palače nalazi se ploča na kojoj piše da je ta zgrada, koja je hram znanosti, kulture i nacionalnog bića hrvatskog naroda, izgrađena 1880. godine, za vrijeme kralja Franje Josipa, bana Ivana Mažuranića, pokrovitelja biskupa Josipa Jurja Strossmayera i predsjednika Franje Račkog. Završio bih citatom bana Ivana Mažuranića, koji je u Saboru rekao: „Vjerujem u hrvatsku prošlost, u hrvatsku sadašnjost i hrvatsku budućnost.”

Akademik Zvonko Kusić
Predsjednik Hrvatske akademije
znanosti i umjetnosti

The speech of the President of the Croatian Academy of Sciences and Arts Zvonko Kusić at the Celebration of Academy day, April 27, 2017

The attempts at founding an academy go back to the first half of the 19th century. On three occasions, Ljudevit Gaj sent the Parliament a proposal for the foundation of an academy, but without success, since the court in Vienna held it back. On April 29, 1861, Strossmayer gave his celebrated speech in the Parliament, and it is this that is considered to be the Academy's foundation day. And it is not only the date on which the Academy was founded, for the event has a wider dimension. Strossmayer was a giant of a man, a visionary, who looked to the future. There have been few in the history of the Croatian people to have taken such great strides in the endorsement of the identity and statehood of the Croats. Thanks to his advocacy, in 1861 the Academy was founded, in 1874 the modern university, in 1884 an art gallery and in 1882 Đakovo Cathedral. He was, then, the man behind the foundation of the essential, major institutions of the Croatian people. His idea was to have Croatia firmly positioned among the European nations, between, as he said, the German and the Roman nations. We were then on the periphery of Austro-Hungary that was then perceived as Europe in little. Strossmayer put forward the proposition that only knowledge and education could bring progress to a people, and that culture and art were important for the creation of an identity and could ensure the nation a highly regarded position among the great nations. And remarkably, what he proposed a hundred and fifty years ago is equally valid today. In the globalised world at large, and in Europe, on the basis of knowledge and education we will ensure our position, and with culture and art maintain our identity. In the foundation of the Academy, that magnificent and unprecedented project, Strossmayer was the major patron. He argued against the imposition of Hungarian and German language and culture in schools, and achieved fame in the First Vatican Council in 1869, when he was called the first orator of Christendom, being compared with Bismarck.

The first members of the Academy, who were confirmed by King and Emperor Francis Joseph, were on the whole philologists, historians and men of letters; it was their job to make sure that the national identity and the continuity of the rights of statehood were

properly valued. Although the Academy never openly engaged in politics, it did, in one way or another, ensure the foundation for a differently interpreted independence of Croatia, and so it had a symbolic importance, in that it was a substitute for statehood. Its basic role was to preserve the Croatian national identity and to represent state and nation, and among those who built the culture, identity and recognition factors of Croatia there were many Academy members.

Today there are 143 full Academy members, 89 associate members and 129 corresponding members. The Academy operates through its nine departments, and its 18 scientific councils. These are of great importance, for they bring together academics and experts from all areas, the most competent people from the whole of society. In addition, the Academy has 22 committees, its library, arboretum and archives; it has seven museums and has institutes in Dubrovnik, Split, Zadar, Rijeka, Varaždin, Križevci, Bjelovar, Požega, Osijek, Vinkovci and Vukovar. Over the whole of the national area, the Academy is at work, although it is often thought that the Academy is just this palace.

Last year was one of the most fruitful years ever. Before us we have the *Chronicle for 2016*, which describes everything that the Academy did last year and this year it is 1,235 pages long. Last year was, then, one of the most fruitful. A total of 429 events were held, with 107 symposia, conferences and roundtables that handled numerous topics in law, the economy, farming, energy, language usage and health care, ending with new guidelines or conclusions. Always taking part in these meetings were the most competent authorities from the whole of society; the Academy, it is thought, should in its guidelines and conclusions propose approaches and solutions founded on scientific and scholarly, professional and ethical principles. Certainly worth mentioning is the series of roundtable meetings on the Modernisation of Law, a great project including 35 conferences and books, in the context of which last year saw the holding of a mini-series concerning the protection of the environment, of the air and water, all of it accomplished as a single project. Then there was the healthcare project, a series of scientific meet-

ings on Breast Diseases, which has been going on for almost 30 years, and then the arteriosclerosis conferences. There are certain traditional themes that recur. In the Academy the Open Doors Days have been being held for several years now. This is a major and important event that lasts 2 days and acquaints the general public with the Academy. Last year, 130 events were held in thirty different units. In addition, we have our Museums Night, Books Night, the event For Women in Science and other features. Last year the 450th anniversary of the Battle of Siget was marked with a series of celebrations in Croatia and Hungary

In 2106, 273 publications were issued in the Academy, which is also a record, and there are also the 55 books that members published outside the Academy. Such books are often not perceived as the work of the Academy. Primary among these books is the *Glasnik HAZU*, which has for the last two or three years been very successful.

The Academy has its Committee for the Protection of Goods of National Interest, which last year published the book *Croatian Natural Resources*. This is one of the biggest undertakings in the Academy's history, a major Academy work, bringing together and properly evaluating all the natural resources of the country, which has never been done before. Even some foreign academies that have no such edition are keen on following our example. As for the plans of the Academy for the forthcoming period, particular importance must be attached to the publication *Croatian Cultural Properties*, which will be a compilation of all the cultural properties of the nation. If the Baška Tablet can be said to be the nation's birth certificate, then these natural and cultural properties are a good personal identity card for the country. These publications need translating, for they are very important for our diplomatic service.

To conclude, I would like to sum up the activities of the Academy. It can be defined as one of the fundamental institutions of the Croatian people and all citizens of Croatia. The role of the Academy is to promote the most important values of the nation, rising above all bias and every ideology. An important role of the Academy in history was to keep alive the identity of and to

represent the state and nation. The Academy has to ensure the nation a positive approach to all challenges facing society, and for this it has to be known. I think that the Academy has never come closer to achieving these aims than in this period. It has never more clearly articulated its views about almost all the most important issues of state and society than it has now. It has to share the fate of society and has to abide by the principle that criticism should never be offered without a corresponding realistic resolution being proposed. It has to abide by the rule of having more initiatives and fewer mere reactions, and in the last two or three years the result of this work has been seen. For the first time, society is truly paying heed to the Academy without our having to draw attention to ourselves. They seek our viewpoint, ask us to be sponsors, co-organisers, patrons and thus is achieved the objective of the Academy to take part in the creation and direction of society, one of its aims being the formation of social awareness. It is crucial where this is formed, and how, and the part played by the Academy is of the utmost importance. The Academy cannot be sensationalist or activist. It is sometimes called upon to condemn, but the Academy cannot work in this way, and nowhere in the world are academies involved in politics. There are endeavours in society to pull the Academy, in concert with the destruction of various institutions and authorities, and the relativisation of values, into unhealthy quarrels that lead nowhere, but this is successfully resisted.

In the Academy's basement, is a plate on which it is written that this building, a temple of the learning, culture and national being of the Croatian people was built in 1880 during the reign of King Francis Joseph, the period of Ban Ivan Mažuranić, the time of the patronage of Bishop Josip Juraj Strossmayer and the time of Academy president Franjo Rački. I would close with a quotation from Ban Ivan Mažuranić who said in the Parliament: "I believe in the Croatian past, the Croatian present and the Croatian future".

Professor Zvonko Kusić, MD, PhD
President of the Croatian
Academy of Sciences and Arts

Trg Nikole Šubića Zrinskog

Snješka Knežević

Trg Nikole Šubića Zrinskog na kojem je smještena palača Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti, kraće i popularnije Zrinjevac, prvi je veliki javni park u Zagrebu, nastao u doba historicizma. Ishodište je tzv. Lenucijeve ili Zelene potkove, parkovnog okvira središta Donjega grada, najvećeg urbanističko-arhitektonskog ansambla te epohe i visoko štićenog kulturnog dobra. Sve novo i bolje, sve idealno, povezuje se sa Zrinjecom, tako da je njegova povijest svojevrsno ogledalo u kojem se u višestrukim prepletima zrcale stvarnost i utopija. Takmac mu je poslije postao raskošni parter trga Franje Josipa I. (kasnije kralja Tomislava), a oba su trga bili i ostali nenadmašenim urbanim i kulturnim simbolom Zagreba u doba kad je postajao metropolom.

Na njegovu mjestu od 1826. bila je stočna tržnica. No nakon što je 1866. godine nazvan prema Nikoli Šubiću Zrinskom, legendarnom junaku i borcu protiv Turaka, odlučeno je da se uredi kao park. Projekt trga izradio je 1870. gradski mjernik Rupert Melkus (1833. – 1891.). Razdijelio je površinu trga u četiri polja, obrubio ih alejama, a u središtu predvidio rondelu. Za aleje su građani i gradska vlast odabrali platane, tada veoma moderne za gradske parkove i drvorede. Projekt perivojnog partera povjeren je pak uglednom vrtnom umjetniku, dr. Rudolphu Siebecku (1812. – 1878.), upravitelju bečkih javnih parkova. Na poljima je Siebeck predvidio travnjake, na njihovim uglovima i uz rondelu nasade u tradicionalnim oblicima geometrijskog parka, grbovima i kartušama. Suzdržanim oblikovanjem naglasio je

glavnu funkciju parka kao šetališta i okupljališta pod sjenovitim pokrovom krošanja platana.

Perivoj se počeo koristiti u ljeto 1873. i oduševio je cijeli grad. Razgledavanje i posjećivanje perivoja, osobito nedjeljom i blagdanima, postaje ritual zagrebačkog društvenog života. Uz vojnu glazbu, sladoled i slastice, uparađeni Zagrepčani svih uzrasta usvajaju Zrinjevac kao novost koja nudi ljepotu, društvenost i kulturu.

Obodi perivoja postupno će se izgrađivati od 1877. do prijeloma stoljeća. Izgradnji trga odlučni poticaj dala je palača Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti s galerijom slika, darom biskupa Josipa Jurja Strossmayera. Projekt je bio povjeren uglednom bečkom arhitektu Friedrichu von Schmidtu, koji je za palaču izabrao stil stroge firentinske renesanse. Kao „hram znanosti i umjetnosti” palača dobiva soliteri položaj, a dimenzijama i stilom postaje obvezatni uzor. Palače na obodima trga namijenjene su stanovanju elite – aristokracije loze i novca, inteligencije i novih građana, osim uredske Sudbene palače, no građanske kuće dostojanstveno se nose s njima i palačom Akademije.

U jeku izgradnje oboda trga perivojnom parteru lice je izmijenio gradski vrtlar Josip Peklar (1837. – 1911.). *Narodne novine* u rujnu 1879. pišu: „Pred očima ti se rasprostire slikoviti sag,” a u lipnju 1881. „Zrinjski trg je više bašča za ukrašnje grada s egzotičnim rastlinama, rietkim biljem, raznim umjetnim nakitom... tu dražestno cvatu petunije, floksi, verbe ne posred hrpah mnogobrojno.”

PROMENADA NA ZRINJEVCU, OKO 1905.

PALAČA HRVATSKE AKADEMIJE ZNANOSTI I UMJETNOSTI,
RAZGLEDNICA (OKO 1900.)

POGLED NA ZRINJEVAC I DVA TRGA JUŽNO OD NJEGA, TE NA KOLODVOR, 1898.

Od godine 1866., kad je *Novi terg* preimenovan, na mjestu središnje rondele očekuje se spomenik Nikoli Šubiću Zrinskom. No 1873. predloženo je da se tu postavi kip Blažene Djevice Marije, koji će bečki kipar A. D. Fernkorn odliti prema starom kipu iz XVII. stoljeća koji je do 1869. bio na Markovu trgu. Potom je kavanar Eduard Marx ponudio da tu podigne „kiosk od mjedena željeza” za prodaju napitaka i slastica, a 1877. govori se i o fontani s vodoskokom, „vodometu” i najposlije „kolosalnom monumentu Zrinjskom”. Kipar Ivan Rendić (1849. – 1932.), tada u Zagrebu, spojiti će spomenik i fontanu u veličajnoj, tipično historicističkoj viziji. „Spomenik prikazuje tvrđavu, na kojoj stoji junak da ju brani. Na piedestalu, koji ima na sve četiri strane kipove... uzdiže se osoba Nikole Zrinskoga. U desnici drži mač, ljevicom oslonio se na zastavu, a desnom nogom stao na stien od topa. Tako stoji kao uzor junačina, hrvatski Leonida...” Matica hrvatska predložila je pak da se duž staza postupno postave poprsja znamenitih Hrvata, prema uzoru na rimski Monte Pincio.

Program je realiziran fragmentarno. Na južnom dijelu, nasuprot palači Akademije, u polukrugu, podignuta su poprsja umjetnika Julija Klovića i Andrije Medulića (1879.), vojskovođa Krste Frankopana (1884.) i Nikole Jurišića (1886.), potom povjesničara Ivana Kukuljevića, književnika i bana Ivana Mažuranića te znanstvenika Ruđera Boškovića (1911.). Unutar polukruga njeguje se do danas raskošna cvjetna rondela. Na mjestu predviđenom za spomenik Zrinskom podignut je 1891. Glazbeni paviljon, koji je gradu darovao veletrgovac Eduard Prister, slijedeći primjer liječnika, prvog hrvatskog balneologa i ujedno amatera meteorologa Adolfa Holzera, koji je još 1884. darovao Meteorološki stup. Tako je Zrinjevac održao i zadržao profani karakter promenade, zadugo zagrebačkog korza.

Parteru je treće lice pridao gradski vrtlar Franjo Jeržabek (1862. – 1935.) „Promijenit će se slog nasada u cijelom parku na Zrinjevcu u francuzki... odstranjeno je sve ono grmlje koje je do sada obkoljavalo pojedina polja... razdijeljene su nasade na četiri izdubljena polja. U svako polje doći će jedan bassain s vodom u obliku samoga polja, a usried bassaina imale bi se smjestiti odgovarajuće figure ili vodometi.” Na jednom od sjevernih polja podignut je 1893. dekorativni vodoskok, dar Obrtne škole i arhitekta Hermana Bolléa, a na južnim poljima podignuti su umjesto kićenih fontana jednostavni betonski bazeni – ipak s vodoskocima. Sklad arhitekture i vrtne umjetnosti, upotpunjen u razdoblju 1891. – 1894. preuređenjem perivoja, savršeno izražava njegov idilično-reprezentativni karakter. Kao *skupno umjetničko djelo*, koje suoblikuje više disciplina, Zrinjevac je najcjelovitije svjedočanstvo kulture *utemeljiteljnog razdoblja* (njem. *Gründerzeit*).

Gotovo do kraja stoljeća bio je na granici grada, ali poslije gradnje središnjeg kolodvora (1890. – 1892.) postaje dijelom središta, pa se od njega očekuju dodatne, javne i poslovne funkcije. Na njegovoj zapadnoj strani uređena je 1893. tramvajska pruga, a prizemlja kuća postupno se prenamjenjuju u lokale: banke, različite agencije i trgovine. Otmjeno i omiljeno stjecište bilo je na prijelomu stoljeća i u međuratno doba kavana *Zagreb* u palači baruna Ljudevita Ožegovića (br. 17), jedina na potezu od glavnog trga do kolodvora.

Unatoč neizbježnim promjenama, Trg Nikole Šubića Zrinskog održao je svoj stilski i estetski identitet. Zaštitu uživa kao cjelina, odnosno skupno umjetničko djelo, ali pojedinačno su zaštićene istaknutije građevine. Zrinjevac je najbolje obnovljen povijesni park Zagreba i jedna od najomiljenijih i najživljih sredina povijesnog središta grada. ●

POPRSJE IVANA KUKULJEVIĆA SAKCINSKOG

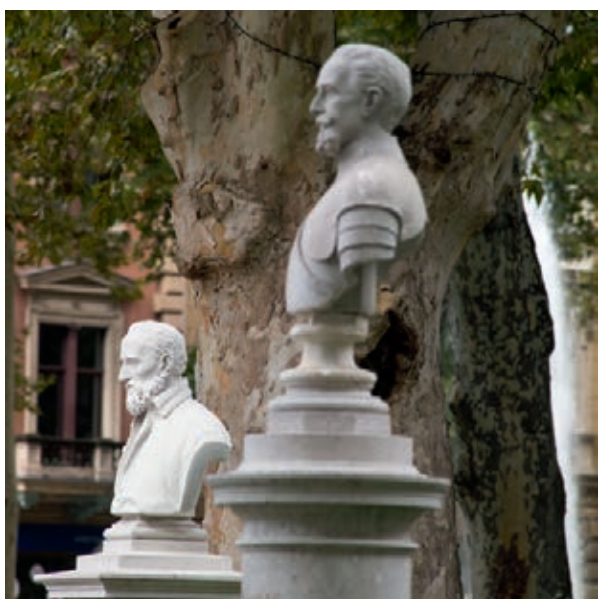
POPRSJE KRSTE FRANKOPANA

POPRSJE ANDRIJE MEDULIĆA

POPRSJE NIKOLE ŠUBIĆA ZRINSKOG

POPRSJA JULIJA KLOVIĆA I NIKOLE JURISIĆA

POPRSJE IVANA MAŽURANIĆA

GLAZBENI PAVILJON, RAZGLEDNICA (POSLIJE 1900.)

FONTANA PODIGNUTA 1893., DAR OBRTNE ŠKOLE
I ARHITEKTA HERMANA BOLLÉA

Nikola Šubić Zrinski Square

The square in Zagreb named after Nikola Šubić Zrinski was the first park to be laid out in the historical centre of Zagreb, which started to be formed in the mid-19th century in what had been the previously almost non-urbanised area of the Lower Town. It has existed as a planned public area since 1826, when it became the main livestock fair. The idea of turning it into a park was tabled in 1866, when in the whole of Croatia the third centenary of the Battle of Siget and the heroic death of Ban Nikola Šubić Zrinski, general and fighter against the Ottoman Turks, was being remembered. In the redevelopment plan of the civic engineer, Rupert Melkus, of 1870, it was laid out as an open square, of a regular and symmetrical ground plan, with alleys along the inner and outer corridors. The garden was laid out in 1872/73 according to a design by Dr Rudolph Siebeck, director of the public parks of Vienna, but it was rearranged in 1878 and in 1893/94, then in the fashionable French style. Particular emphasis was placed on the longitudinal axis, in which the following were placed: the Meteorological Pillar (1884), the Music Pavilion (1891), the semicircle with busts of great figures of Croatian history with the large circular flower bed (defined in 1891 and finished in 1911), as well as on the

southern end of the palace of the Croatian Academy of Sciences and Arts (1877-1879). The spreading crowns of the plane trees of the inner and outer alleys overarch the gardens like a green roof, the main characteristic of the square.

The square owes its architectural identity to the palace of the Academy, which became in its dimensions and style a model for the palaces that occupied the rim. The Academy's palace was designed by the distinguished Viennese architect Friedrich von Schmidt in the style of the Florentine Renaissance. Otherwise the square is dominated by buildings meant for upper class residences – although today the most eminent have been put to public and cultural use – but there once were bourgeois houses that stood shoulder to shoulder with them. The neo-Renaissance stylistic character of the square was not violated by several later houses with Art Nouveau characteristics. N. Š. Zrinski Square is part of the monumental town planning and architectural ensemble known as the Green Horseshoe, which is as it were a frame around the centre of the Lower Town. It is protected as a *Gesamtkunstwerk*. It is the best renovated historical square, and the favourite and most lively centre in the historic centre of the city. ●

SLIKA NIKOLE ŠUBIĆA ZRINSKOG NA NJEGOVU TRGU

Zagrebačka ljekarna na Zrinjercu, nekoć poznata pod nazivom *K Zrinjskomu*, i danas posluje na istoj lokaciji, u uglovnici, užom stranom okrenutom spram Zrinjevca, a dužom u nekadašnjoj Nikolićevoj ulici. Od svog osnutka promijenila je nekoliko vlasnika, a jedan od njih, Hinko Brodjovin, godine 1903. prema projektu Karla Greinera na ljekarnu dograđuje i treći kat, pri čemu zgrada dobiva izgled tipične gradske palače. Na njezino pročelje, lijevo od ulaza, dao je postaviti i staklenu vitrinu sa zaštitnim znakom – slikom Nikole Šubića Zrinskog pred vratima tvrđave Siget. Izrađena je u tehnici ulja na limu, a malo je kome poznato da je ovo djelo izradio sâm ljekarnik Brodjovin prema originalu koji je 1895. naručio od Bele Čikoša-Sesije. Svjestan vrijednosti Čikoševa djela, Brodjovin, koji se i sam amaterski bavio slikanjem, odlučuje naslikati kopiju koju će staviti na pročelje svoje ljekarne, dok je Čikošov original zadržao u privatnoj zbirci. Povijesni lik velikoga hrvatskog plemića bio je u to vrijeme inspiracija mnogim hrvatskim umjetnicima. Čikoševa slika *Nikola Šubić Zrinski* naslikana je primjerice iste godine kada se u Zagrebu svečano otvara Hrvatsko narodno kazalište, pri čemu je izvedena istoimena opera Ivana Zajca. Nakon Brodjovine smrti, sliku je naslijedila ljekarnička obitelj Salopek od koje je 1945., uz ostalu imovinu, i

slika konfiscirana i danas se čuva u Galeriji likovnih umjetnosti u Osijeku. No Brodjovina kopija nikada nije skinuta s pročelja ljekarne i desetljećima je ovdje bila jedini vizualni simbol povijesne ličnosti po kojoj je trg i dobio svoje ime. U svibnju 2016. Družba "Braća hrvatskog zmaja" obnovila je sliku, vrativši joj stari sjaj i boju i obilježivši time 150. obljetnicu imenovanja ovoga trga prema Nikoli Šubiću Zrinskom.

Stella Fatović-Ferenčić

THE PICTURE OF NIKOLA ŠUBIĆ ZRINSKI ON HIS SQUARE

The Zagreb pharmacy on Zrinjevac, once known by the name *at Zrinski's*, still works today at the same location as once upon a time, in a corner building, facing Zrinjevac with its narrower side and extending with its longer along what was once Nikolićeva ulica. Since its founding, it has changed owners several times. One of them, Hinko Brodjovin, in 1903, according to a design by Karl Greiner, built a third floor onto the shop, the building thus taking on the appearance of the typical city mansion. On the facade, left of the entrance, he had a glass display case placed, to the left of the entrance, with his trademark – a picture of Nikola Šubić Zrinski in front of the gates of Siget Fort. It was done in oil paints on metal sheeting, and few people today know that this work was done by pharmacist Brodjovin himself, after an original that in 1895 he had commissioned from Bela Čikoš-Sesija. Aware of the value of Čikoš's work, Brodjovin, who was an amateur painter, decided to paint a copy to put on the outside of his pharmacy, keeping the original for his private collection. The historical figure of the great Croatian aristocrat was at that time an inspiration to many Croatian artists. Čikoš's painting *Nikola Šubić Zrinski*, for example, was painted the same year that in Zagreb the Croatian National Theatre had its grand opening, when the opera of the same name by Ivan Zajc had its first performance. After Brodjovin's death, the painting was inherited by the Salopek family, pharmacists, from whom in 1945, with other property, it was confiscated, and today is kept in the Fine Arts Gallery in Osijek. But Brodjovin's copy was never taken down from the front of the pharmacy and for decades it was here the only visual symbol of the historical personage from whom the square had its name. In May 2016, the Brethren of the Croatian Dragon had the picture renovated, restoring its old shine and colour, and marking the 150th anniversary of the naming of this square after Nikola Šubić Zrinski.

NIKOLA ŠUBIĆ ZRINSKI NA GLAZBENOJ SCENI

Nikola Šubić Zrinski, koji je junački poginuo u Siget-skoj bitki, mitski je lik hrvatske povijesti. Stoga ne čudi da je u domoljubnom XIX. stoljeću sudbina Zrinskoga našla odjeka u brojnim umjetničkim djelima. Kako je poznato, ta je bitka bila sudbinska za budućnost Europe uopće, pa nije bila inspirativna samo hrvatskim umjetnicima.

Na području glazbenog stvaralaštva nastala su brojna djela hrvatskih, njemačkih, austrijskih, mađarskih i čeških skladatelja od prigodnih poputnica za glasovir, zbornih djela, orkestralnih marševa, uvertira i simfonijskih pjesama do scenske glazbe, baleta i opera te im se u najnovije doba pridružio i *rock-musical*.

Ishodišna točka većine glazbeno-scenskih uprizorenja bila je drama *Zriny* iz 1812. njemačkog romantičarskog pisca Theodora Körnera (1791. – 1813.), koja je tijekom XIX. stoljeća bila izvođena i u Hrvatskoj, u Zagrebu i Sisku.

Koliko je dosad poznato, Körnerova drama potaknula je šestoricu autora na skladanje glazbeno-scenskih djela: Franza Xavera Kleinheinza (1765. – 1832.), Franza Josepha (Františka Josefa) Gläsera (1798. – 1861.), Alberta de Vleeshouwera (1863. – ?), Kurta Weilla (1900. – 1950.), Augusta Adelburga Abramovića (1830. – 1873.) i Ivana pl. Zajca (1832. – 1814.).

Za hrvatski kulturološki prostor vezane su dvije opere: Abramovićev *Zrinyi*, odnosno *Zrinjski*, i Zajčev *Nikola Šubić Zrinjski*. Budući da zagrebačka opera 1866., kad je Abramović ponudio svoju operu Zagrebu za praiizvedbu, još nije bila institucionalizirana, on je libreto preveo na mađarski, a u glazbenu strukturu inkorporirao je elemente mađarskog folklora, pa je praiizvedena godine 1868. u Pešti.

Zajčev *Nikola Šubić Zrinjski* najuspjelija je opera hrvatskog romantizma. *Zrinjski* nije stekao svoju golemu popularnost samo na temelju rodoljubnog herojstva već i na temelju svojih autentičnih umjetničkih vrijednosti. U njemu se sjajno isprepliću drama i lirika, snažna dinamika masovnih scena i dramski psihološki razrađeni momenti. Na razini glazbenog izričaja Zajcu su se, uz brojne pohvale, općenito ipak upućivali dvojaki prigovori: s jedne strane s pozicija zagovornika nacionalnog smjera, kojima Zajčeva glazba nije dovoljno nacionalna, a s druge strane s pozicija zagovornika *moderne*, kojima je Zajčeva glazba bila nadiđena i konzervativna. Međutim, Zajc je u *Zrinjskom*, uz uobičajenu belkantističku maniru, uspio realizirati i pojedine ulomke folklornog ozračja i moderne strukture. Sve to čini ga Zajčevim remek-djelom, koje je postalo legendarnim, kao i sam Nikola Šubić Zrinski.

Sanja Majer Bobetko

NIKOLA ŠUBIĆ ZRINSKI ON THE MUSIC STAGE

Nikola Šubić Zrinski, who died a heroic death at the Battle of Sziget is a figure of mythical status in Croatian history. It is not surprising then that in the patriotic 19th century the fate of Zrinski found responses in many works of art. As is known, this battle was of crucial importance for the future of Europe, and was an inspiration not only to Croatian artists.

In the area of musical art, numerous works of Croatian, German, Austrian, Hungarian and Czech composers appeared – from occasional marches to the piano, choral works, orchestral marches, overtures and symphonic poems to stage music, ballet and opera and in recent times they have been joined by a rock musical.

The starting point for most music stage setting was the drama *Zriny*, 1812, by the German Romantic writer Theodor Körner (1791-1813), which was performed in the 19th century in Croatia as well, in Zagreb and Sisak.

As far as is known the Körner drama prompted six authors to write music-stage works: Franz Xaver Kleinheinz (1765-1832), Franz Joseph (František Josef) Gläser (1798-1861), Albert de Vleeshouwer (1863-?), Kurt Weill (1900-1950), August Adelburg Abramović (1830-1873) and Ivan pl. Zajc (1832-1814).

Two operas are related to the Croatian cultural space: Abramović's *Zrinyi* or *Zrinjski* and Zajc's *Nikola Šubić Zrinjski*.

Since the Zagreb opera house was not, in 1866, when Abramović offered to let Zagreb have the first performance, institutionalised, he translated the libretto into Hungarian and incorporated into the musical structure elements of Hungarian folk music, and it was first performed in Pest in 1868.

Zajc's *Nikola Šubić Zrinjski* was the most successful opera of Croatian Romanticism. *Zrinjski* has not achieved its great popularity only because of the patriotic heroism featured, but also because of its genuine artistic values. It brilliantly interweaves drama and lyric, the powerful dynamics of mass scenes and psychologically worked out dramatic moments. At the level of musical idiom, Zajc was nevertheless, in spite of the commendations, subject to two kinds of general complaint. The advocates of the national direction found Zajc's music insufficiently national; the champions of the modern on the other hand thought his music outmoded and conservative. But in *Zrinjski*, along with the usual bel canto manner, Zajc did manage to include some fragments of the folkloric mood and of a more modern structure. All this makes it Zajc's masterpiece, which became legendary, like Nikola Šubić Zrinski himself.

HOLZEROV METEOROLOŠKI STUP

Holzerov meteorološki stup podignut je u Zagrebu na sjevernoj strani parka Zrinjevac 1884. Za nj je zaslužan Adolf Holzer (1834. – 1885.), vojni i kupališni liječnik čiji je interes zaokupljala i meteorologija. Naime u to je vrijeme praćenje vremenskih prilika bilo nezaobilazan čimbenik u razmatranjima pojavnosti bolesti i zdravstvenoga stanja pučanstva, stoga ne čudi interes liječnika za meteorologiju, kao ni činjenica da je zagrebačko poglavarstvo Holzerov prijedlog financiranja meteorološkog stupa s oduševljenjem prihvatilo. Stup kvadratnog tlocrta i klasicističkih stilskih oznaka građen je od istarskog mramora i postavljen je na Zrinjevcu, premda je kao prvotna lokacija bio predviđen Jelačićev trg. Gradnju stupa nadzirao je fizičar Ivan Stožir prema nacrtu Hermana Bolléa, a na njemu je radio niz obrtnika: klesar Baumgarten, bravar Mesić, stolar Oblak, pismoslikar Kassner, urar König i stručnjak za meteorološke sprave V. Lambrecht iz Göttingena. U znak zahvalnosti postavljena je i mramorna ploča s posvetnim natpisom dr. Adolfu Holzeru, *kr. zemaljskom zdravstvenom savjetniku i vitezu reda Franje Josipa I.* Na stupu se u vidnom polju promatrača mogu očitati meteorološki podatci, a na vrhu stupa nalazi se vjetrokaz. Holzerov stup na Zrinjevcu i dan-danas privlačan je urbani akcent, mjesto zastajkivanja znatiželjnika i dio prepoznatljive znanstvene i umjetničke tradicije grada.

Stella Fatović-Ferenčić

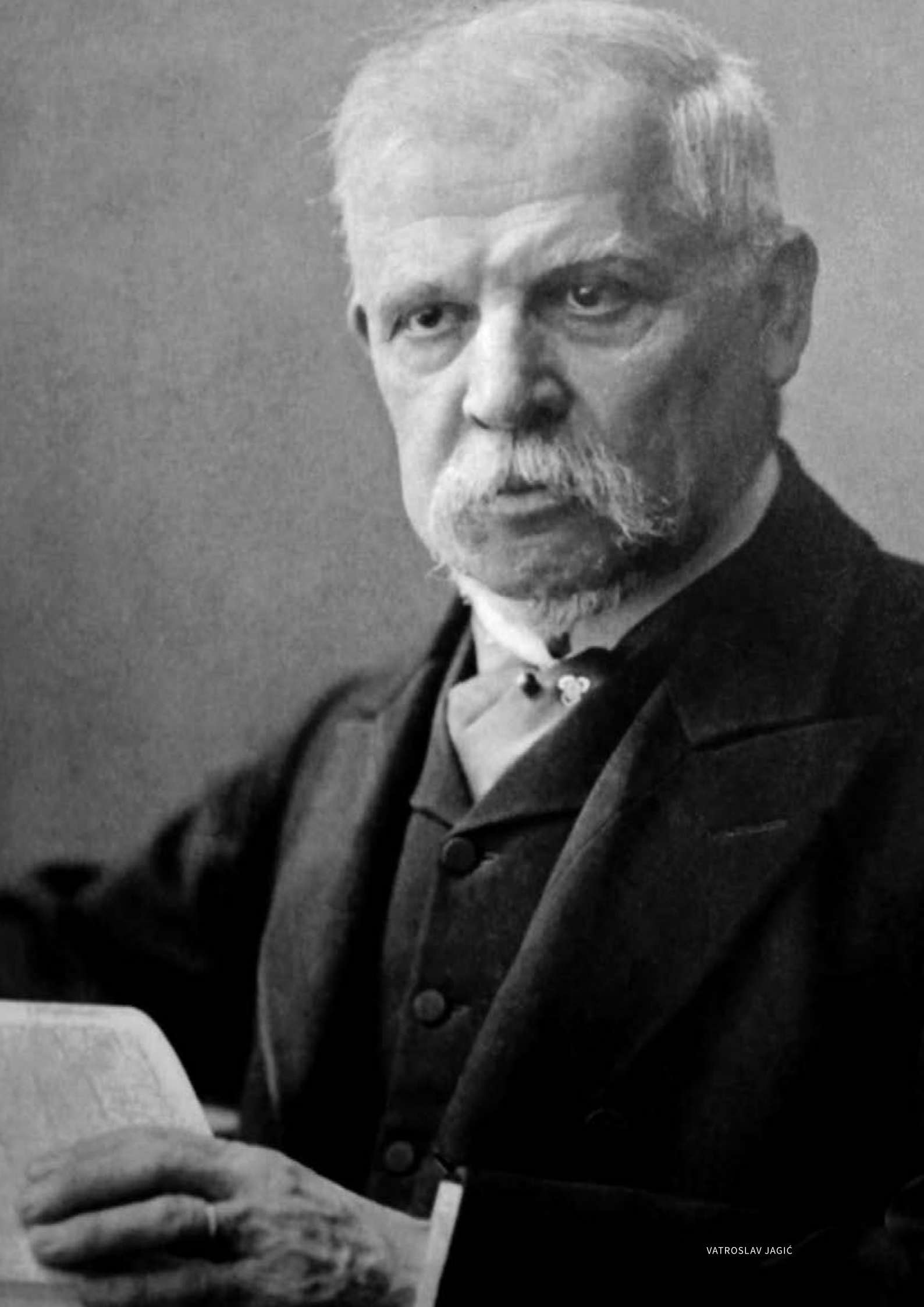
HOLZER'S METEOROLOGICAL PILLAR

Holzer's meteorological pillar was put up in Zagreb in 1884 on the northern side of Zrinjevac Park. The credit for it has to go to Adolf Holzer (1834-1885), a military and spa physician whose interest had been captured by meteorology. At that time, the monitoring of weather conditions was an essential factor in the consideration of the incidence of sickness and the state of health of the population, and so there is no surprise in a physician being interested in meteorology, or that the city authority of Zagreb should have accepted with alacrity Holzer's proposal to finance a meteorological pillar. The pillar, with its square plan and neo-Classicist stylistic features, was built of Istrian marble, and placed on Zrinjevac, although its original location was planned to have been Jelačić Square. The building of the pillar was overseen by the physicist Ivan Stožir, after a design by Herman Bollé. A number of artisans took part in making it: the carver Baumgarten, the metalworker Mesić, the carpenter Oblak, the sign writer Kassner, the clockmaker König and the expert for meteorological devices from Göttingen V. Lambrecht. As a mark of gratitude, a marble tablet was placed on it with a dedicatory inscription to Dr Adolf Holzer, *Royal provincial health adviser and knight of the order of Francis Joseph I.* The pillar's instruments showed the meteorological data and at the top was a wind indicator. Even today Holzer's pillar is an attractive urban accent, a place for the curious to bide a while and a part of the recognisable scientific and artistic tradition of the city.

POGLED NA DIO TZV. ZELENE POTKOVE IZ ZRAKA / "GREEN HORSESHOE" IN ZAGREB

VATROSLAV JAGIĆ

V. Razred za filološke znanosti

Akademik August Kovačec

Od početka rada Akademije 1866. bavljenje filološkim disciplinama odvijalo se prvenstveno unutar Historičko-filologičkoga razreda, jednoga od triju Akademijinih razreda, uz Filozofičko-juridički i Matematičko-prirodoslovni. Broj i opseg djelatnosti pojedinih su se razreda tijekom vremena mijenjali, a tako i njihovi nazivi, pa su se tako filološke znanosti u razdoblju 1947. – 1953. njegovala u Odjelu za jezik i književnost (tada je naziv *razred* bio zamijenjen nazivom *odjel*), a 1953. iz Odjela za jezik i književnost nastala su dva zasebna odjela: Odjel za filologiju i Odjel za suvremenu književnost; s time da je 1972. naziv *odjel* ponovno zamijenjen nazivom *razred*, a od godine 1985. do danas filološka i lingvistička proučavanja odvijaju se unutar Razreda za filološke znanosti (V. razred u popisu razreda).

Godine 1866. iz Novoga Sada u Zagreb doveden je kao tajnik Akademije u osnutku dobro obrazovan lingvist i filolog Đuro Daničić (pravo prezime Popović). On je ublažio svoje ranije velikosrpske stavove, a od 1877. radio je na velikom povijesnom *Rječniku hrvatskoga ili srpskoga jezika* (gradivo do polovice XIX. st.; Zagreb, u razdoblju 1880. – 1976. u 77 sveščića, odnosno u 23 knjige). Nakon Daničića, koji je umro 1882., na tom Akademijinu stožernom jezikoslovnom projektu radili su kao urednici M. Valjavec, P. Budmani, T. Maretić, S. Musulin i S. Pavešić, uglavnom redoviti članovi Akademije. Neki od njih bdjeli su nad vjerodostojnom valorizacijom hrvatske jezične tradicije u Daničićevu *Rječniku hrvatskoga ili srpskoga jezika*.

Od samoga početka unutar Razreda za filološke znanosti djelovali su znameniti lingvisti i filolozi kao Vatroslav Jagić ili pak predstavnici Zagrebačke

filološke škole Fran Kurelac i Adolfo Veber Tkalčević (inače član u drugom razredu). Radom Razreda rukovodili su tajnici. Od početka XX. st., ne spominjući one koji su se posvetili prvenstveno književnim istraživanjima, tajnici su bili istaknuti lingvisti Tomo Maretić (1905. – 1914.; 1919. – 1928.), Stjepan Ivšić (1940. – 1947.) i Petar Skok (1955. – 1956.). Godine 1972. Razred je dobio ime Razred za filologiju, a 1978. – 1985. na čelu mu je bio Rudolf Filipović. Razred od godine 1985. nosi današnji naziv, a vodili su ga tajnici Milan Moguš (1985. – 1991.), Božidar Finka (1991. – 1997.), Josip Vončina (1998. – 2003.) i Petar Šimunović (2004. – 2010). Kao članovi Razreda djelovali su i drugi vrhunski lingvisti na primjer Mirko Deanović, Ljudevit Jonke, Josip Hamm, Petar Guberina, Dalibor Brozović, Vojmir Vinja ili pak danas Stjepan Babić, Eduard Hercigonja, Radoslav Katičić i dr. Među dopisnim članovima posebno se ističe romanist velike međunarodne reputacije Žarko Muljačić, najprije profesor na Filozofskom fakultetu u Zadru, a 1972. – 1992. profesor romanistike na Slobodnom sveučilištu u Berlinu (*Freie Universität*, Berlin). Osim dužnosti tajnika Razreda neki su članovi Razreda obavljali i najviše dužnosti u vodstvu Akademije. Tako je akademik Milan Moguš osim dužnosti tajnika Razreda obavljao i dužnost potpredsjednika i glavnoga tajnika Akademije te u dva mandata (2004. – 2010.) i dužnost predsjednika Akademije.

Prilagođene općemu ustroju Akademije, djelatnosti Razreda za filološke znanosti vodili su prvenstveno odbori (Odbor za izdavanje starih hrvatskih pisaca, Odbor za istraživanje hrvatskih i srpskih narječja i dr.). Zakonom iz 1947. Akademiji je bilo omogu-

ćeno osnivati i voditi zavode radi istraživanja. Tako je 1948. bio osnovan Institut za jezik (poslije Zavod za jezik), koji je najprije bio izdvojen iz Akademije, iako je uz Akademiju bio vezan, jer je osnovan prvenstveno radi dovršavanja velikoga Akademijina rječnika. U razdoblju 1971. – 1974. godine Institut za jezik objavio je Skokov *Etimologijski rječnik* (I-II). Od godine 1984. također usko surađuje s Akademijom na *Rječniku hrvatskoga kajkavskoga književnog jezika* (dosad objavljeno 14 svezaka), a organizirao je i radio na drugim temeljnim jezikoslovnim, ponajprije kroatističkim, projektima (naprimjer izradba jezičnih atlasa). Od 1997. Institut djeluje kao javna ustanova kojoj je osnivač Vlada Republike Hrvatske pod nazivom Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje. Unutar same Akademije osnovan je Zavod za lingvistička istraživanja (ondje se za izdavanje priređuje Benešićev *Rječnik*, filološki časopisi i druge jezikoslovne edicije). Filološkim istraživanjima pojedini se istraživači, povremeno ili stalno, bave i unutar drugih razreda ili pak u zavodima izvan Zagreba (naprimjer u Vinkovcima, Zadru, Varaždinu) koji nisu pod upravom Razreda jer nisu strogo jezikoslovni.

U početku su se radovi članova Akademije i njezinih jedinica objavljivali u zajedničkim publikacijama (naprimjer *Rad JAZU* – od 1867. *Djela* i dr.), ali su se ubrzo počele objavljivati i specijalizirane publikacije i izdanja za područje jezika i filologije. Pokrenuti su nizovi kao *Stari pisci hrvatski* (43 knjige do 2004.), *Građa za povijest književnosti hrvatske* (38 knjiga do 2015.), *Hrvatski latinisti* (10 knjiga do 2007.). U novije su vrijeme pokrenuti i specijalizirani lingvistički i filološki znanstveni časopisi, naprimjer *Filologija* (1957. – 2015. 65 brojeva), *Folia Onomastica Croatica* (u Zagrebu 1992. – 2016. 25 brojeva), *Hrvatski dijalektološki zbornik* (1956. – 2016. 20 knjiga), koji i danas izlaze.

Godine 2017. Razred ima 16 redovitih članova i 12 članova suradnika. Među dopisnim, uglavnom inozemnim, članovima HAZU njih su petnaestak lingvisti i filolozi. I redoviti članovi i članovi suradnici objavljuju znanstvene i stručne radove u Akademiji i u njezinim publikacijama, ali velik broj radova i izvan Akademije. Akademija je vrlo rano počela izdavati specijalna izdanja. Tako su u ediciji *Stari pisci hrvatski* objavljena kritička izdanja najvažnijih starijih hrvatskih pisaca. Objavljene su i mnoge druge važne knjige, naprimjer Maretićeva *Gramatika i stilistika hrvatskoga ili srpskoga književnog jezika* (1899.), *Hrvatski pravopis* Ivana Broza i Dragutina Boranića na fonetsko-fonološkim osnovama (1904.), mnogi radovi Stjepana Ivšića o akcentuaciji, dijalektologiji i povijesti jezika (2017. akademik J. Bratulić priredio je i objavio Ivšićeva *Acta Croatica*), radovi Ljudevita Jonkea o razvitku hrvatskoga književnog jezika u XIX. i XX. st., opisi suvremenoga standardnoga jezika (S. Babić, D. Brozović, S. Težak, I. Škarić, R. Katičić, M. Moguš) i sinteze povijesti hrvatskoga jezika (M. Moguš). Objavljeni su radovi o hrvatskom glagolizmu (S. Ivšić, J. Hamm, E. Hercigonja, A. Nazor, J. Bratulić, I. Petrović, S. Damjanović i dr.) i o hrvatskoj onomastici (osobito P. Šimunović, A. Frančić i dr.). Istodobno su u Razredu djelovali i djeluju lingvisti i filolozi koji se bave indologijom i indoeuropeistikom (R. Katičić, M. Ježić, R. Matasović), klasičnim jezicima (V. Gortan, D. Novaković), balkanistikom (R. Katičić), slavistikom (V. Jagić, S. Ivšić, A. Menac i dr.), germanistikom (Z. Škreb), anglistikom (R. Filipović, Ž. Bujas, M. Žic Fuchs) romanistikom (P. Skok, M. Deanović, V. Vinja) i općom lingvistikom (R. Matasović i dr.). U razdoblju 2004. – 2016. godine izašle su u izdanju HAZU i Školske knjige *Jadranske etimologije* V. Vinje (I-IV), dok je 1998. – 2013. izvan Akademije objavljeno pet knjiga *Lingvističkoga atlasa Istre*, u kojem je akademik G. Filipi sa suradnicima prikupio leksičku i gramatičku građu slavenskih i romanskih idioma Istre (istriotskog, istrorumunjskog, istromletačkog, hrvatskih čakavskih i kajkavskih govora, slovenskoga) prema jedinstvenom upitniku. ●

LJUDEVIT JONKE

V. Department of Philological Sciences

From the foundation of the Academy in 1866 the philological and linguistic field was studied in the framework of the Historico-Philological Department, and today it is studied in the framework of the Department for Philological Sciences. Due to the political disunity of the historical Croatian regions, as also because of Austrian and Hungarian centralism and expansionism, the founders of the Academy had to put their trust in Slavic and especially South-Slavic solidarity. But very soon, beside the Austrian and Hungarian expansionism toward the South-East of the Balkan Peninsula (the Drang nach Osten), the aspirations of Serbia (in that time the Belgrade Pashalik) to the territories of Bosnia and Croatia had also emerged. To all these kinds of expansionisms it was convenient to develop a common language of communication for the regions between Istria and the Balkan Mountains. In 1866, the Serbian philologist Đuro Daničić was brought from Novi Sad to Zagreb to become the secretary of the Academy and to assume the responsibility for the elaboration and

publication of the great historical “Dictionary of the Croatian or Serbian Language” (published 1880-1976.; 23 volumes). But the majority of Croatian linguists and philologists made efforts in their works to evaluate and to protect the Croatian linguistic tradition and distinctive Croatian linguistic characteristics. The members of the Department were or still are the most notable Croatian linguists: V. Jagić, T. Maretić, S. Ivšić, P. Skok, J. Hamm, Lj. Jonke, D. Brozović, V. Vinja, R. Katičić, M. Moguš, P. Šimunović, A. Nazor, S. Babić, R. Matasović and others. Beside series in which critical editions of old Croatian writers (in Croatian and in Latin) or materials for the history of the Croatian literature appear, since the middle of the 20th century three specialized philological and linguistic reviews have also come out, in addition to a number of monographs and books dedicated to the study of the Croatian language, its contacts with other languages and its history. The Academy’s philologists and linguists systematically collect and study materials of living Croatian dialects. ●

Julia montana
Bergia
1893 - 1894

Julia montana
Bergia
1893 - 1894

Julia montana
Bergia
1893 - 1894

Julia montana
Bergia
1893 - 1894

1433
Julia montana
Bergia
1893 - 1894

Julia montana
Bergia
1893 - 1894

Zavod za ornitologiju HAZU

Jelena Kralj / Davor Ćiković

Zavod za ornitologiju osnovan je, pod imenom Hrvatska ornitološka centrala, daleke 1901. godine. Od svojih početaka Hrvatska ornitološka centrala djelovala je kao samostalni zavod, zatim kao dio Hrvatske biološke centrale Zavoda za primijenjenu zoologiju, a od 1952. postaje Ornitološki odjel Hrvatskoga narodnog zoološkog muzeja te od 1961. Odjel za ornitologiju Instituta za biologiju Sveučilišta u Zagrebu, a 1974. dolazi pod okrilje Akademije kao radna jedinica Razreda za prirodne znanosti. Pritom valja naglasiti da je znanstvena djelatnost Zavoda za primijenjenu zoologiju započela ranije, velikim dijelom zalaganjem Antuna Maštrovića, koji je bio na čelu Hrvatske biološke centrale od 1938., osobito nakon što je 1945. osnovan Ornitološki zavod, koji u početku djeluje samostalno.

Jedna od glavnih zadaća prvog upravitelja dr. Ervina Rösslera bila je organiziranje praćenja fenologije ptica u čitavoj zemlji. Već je prve godine 109 motritelja iz 95 mjesta u Hrvatskoj javljalo podatke o dolasku i odlasku ptica selica, koje je dr. Rössler analizirao i objavljivao u godišnjim izvještajima u razdoblju 1902. – 1919. Samo devet godina nakon osnivanja, 1910., dr. Rössler započinje označavati ptice metalnim prstenovima i time započinje rad Prstenovačke centrale u Zagrebu, šeste centrale za prstenovanje ptica u Europi. Praćenje selidbe ptica znanstvenim prstenovanjem provodi se kontinuirano sve do današnjih dana te je to jedan od najduljih neprekinutih znanstvenih projekata u Hrvatskoj.

DJELATNOSTI ZAVODA

Tijekom proteklih 116 godina djelatnici Zavoda za ornitologiju provodili su opsežna ornitološka istraživanja diljem Hrvatske. Ervin Rössler provodio je istraživanja na području Srijema, Slavonije, Visa, Mljeta, Palagruže, Velebita i okolice Zagreba. Antun Maštrović istražuje ornitofaunu sjeverne Dalmacije i Slavonije. Konstantin Igalffy proučava ornitofaunu sjeverne Dalmacije, Primorja i Pokupskog bazena. Među brojnim faunističkim istraživanjima koja su Dragutin i Renata Rucner provodili širom Hrvatske ističu se prva sustavna metodološka istraživanja ptičjih zajednica. Ljubica Štromar istražuje gniježđenje galebova klaukavaca i crvenokljunih čigri na jadranskim otocima. Posljednjih dvadesetak godina provode se istraživanja širom Hrvatske. Istražuje se ornitofauna močvarnih staništa u panonskoj Hrvatskoj i u priobalju, zajednice ptica nizinskih i brdskih šuma, livadna staništa i dr. Provode se i autekološka istraživanja bjeloglavih supova, sova, djetlovki, galebova klaukavaca itd. Djelatnici i suradnici Zavoda za ornitologiju sakupili su i obradili podatke o trendovima i veličinama populacija i promjenama areala hrvatskih ptica gnjezdarica. Rezultati tog projekta omogućili su zajedno sa sličnim istraživanjima u ostalim europskim zemljama izdavanje *Atlasa ptica gnjezdarica Europe* i pridonijeli su novim spoznajama o statusu, ugoženosti i trendu populacija europskih gnjezdarica. Rezultati istraživanja objavljeni su u velikom broju znanstvenih i stručnih radova.

ZAŠTITA PTICA

Značajan je rad i aktivnost Zavoda za ornitologiju na problematici zaštite ptica u Hrvatskoj. Ornitološki zavod bio je začetnik zakonskih izmjena vezanih uz zaštitu prirode uopće, napose donošenja mjera zaštite ptica. Davao je inicijativu za proglašenje ornitoloških rezervata kao posebne kategorije zaštite prirodnih i ornitološki zanimljivih staništa. Zasluga je Zavoda što su formirani ornitološki rezervati *Krapje Dol* kod Jasenovca, *Pod Gredom* i *Prud* kod Metkovića, ornitološki rezervat na otoku Krku i dva rezervata na otoku Cresu. Napravljeni su brojni prijedlozi i studije vezane uz potrebu zaštite pojedinih ornitološki vrijednih lokaliteta. Uz to, provodi se i aktivna zaštita ugroženih vrsta ptica: primjerice organizirana su hranilišta i oporavilište za supove na otoku Cresu, postavljaju se kućice za gniježđenje za šumske sove, jastrebače i dr.

POPULARIZACIJA I EDUKACIJA

Napori djelatnika Ornitološkog zavoda od samog početka usmjereni su na razvijanje svijesti šireg kruga ljudi o potrebi zaštite i očuvanja hrvatske ornitofaune i prirodne baštine općenito. Ervin Rössler objavio je velik broj članaka kojima popularizira ornitologiju i zaštitu ptica. Antun Maštrović objavio je niz članaka vezanih uz popularizaciju prstenovanja ptica, ali i članke usmjerene na zaštitu ptica, primjerice *Ukoliko su škanjac i jastreb štetni lovu, da li su trčka i fazan štetni poljoprivredi?* Renata Kroneisl-Rucner i Dragutin Rucner objavljuju niz popularnih članaka o zaštiti ptica. Objavili su i knjige *Moja knjiga o pticama* (Rucner i Kroneisl, 1955.), *Ptica i čovjek* (Rucner, R., 1966.) *Praktična zaštita ptica* (Rucner, R., 1966.).

I posljednjih godina mnogo truda ulaže se u popularizaciju problematike zaštite ptica i njihovih staništa. Prezentirani su mnogobrojni radijski i televizijski prilozi, mnogobrojni članci u dnevnim novinama te u popularnim i stručnim časopisima. Organizirana su i brojna predavanja za učenike, studente i šire pučanstvo i dr.

ZAVOD DANAS

Danas djelatnost Zavoda za ornitologiju obuhvaća temeljna, eksperimentalna i pregledna znanstvena i stručna istraživanja, koja uključuju rad na terenu, analizu i obradu prikupljenih podataka te publiciranje znanstvenih i stručnih članaka i knjiga. Dok su u prošlosti Zavoda za ornitologiju prevladavala deskriptivna istraživanja faune ptica pojedinih područja, danas se uglavnom provode istraživanja ekologije, demografije, rasprostranjenosti, prostornog i reproduktivnog

ponašanja pojedinih vrsta i populacija te praćenje stanja pojedinih populacija. Tu se ističu istraživanja bjeloglavih supova, jastrebače, djetlića te crnoglave strnadice. Projekti Zavoda uključuju i međunarodnu suradnju s više znanstvenih ustanova među kojima valja istaknuti Institut *Konrad Lorenz* u Beču, Švicarski ornitološki institut u Sempachu, Češku akademiju znanosti i dr. Ta suradnja omogućila je širenje znanstvene djelatnosti Zavoda za ornitologiju na genetičke analize i primjenu novih metoda praćenja ptica.

Projekt znanstvenog prstenovanja ptica Zavod za ornitologiju provodi već 107 godina. Riječ je o znanstvenom projektu u kojem redovito sudjeluje pedesetak volontera s prostora čitave Hrvatske, koji su educirani i ovlašteni prstenovači ptica. Projekt je dosad rezultirao s više od milijun označenih ptica i više od 30 000 obrađenih nalaza tih ptica te brojnim znanstvenim radovima koji objašnjavaju prostorno ponašanje ptica. Iako je projekt prstenovanja pokrenut radi praćenja selidbi ptica, danas je teško zamisliti segment ornitoloških istraživanja u kojem individualno označavanje ptica nema svoju ulogu: praćenje ponašanja ptica, demografija, fenologija, evolucija, disperzija, morfološka istraživanja i dr. Nije stoga neobično što se brojni znanstveni radovi temelje upravo na podatcima sakupljenima unutar ovog projekta.

Uz individualno označavanje metalnim i plastičnim prstenovima, danas se sve više koriste i nove metode praćenja, poput radijskih i satelitskih odašiljača te geolokatora. Prstenovanje ptica jest projekt koji se obavlja u čitavom svijetu, a europske prstenovačke centrale okupljene su u organizaciju EURING, u čijem se Upravnom vijeću nalazi i predstavnik Zavoda za ornitologiju HAZU.

Uz brojne znanstvene radove, djelatnici Zavoda za ornitologiju jesu autori i urednici više knjiga, od kojih neke danas predstavljaju temeljnu ornitološku literaturu na hrvatskom jeziku, poput dvaju izdanja *Crvene knjige ptica Hrvatske* (2003. i 2013.) te *Atlasa selidbe ptica Hrvatske*.

Djelatnici Zavoda za ornitologiju aktivno sudjeluju u provedbi zaštite ugroženih vrsta ptica i njihovih staništa u Hrvatskoj zahvaljujući suradnji s nadležnim ministarstvima i Agencijom za zaštitu okoliša, radu u znanstvenim tijelima za provedbu međunarodnih konvencija za zaštitu ptica i njihovih staništa, izradi stručnih mišljenja i podloga vezanih uz problematiku zaštite ptica, kao i provođenju programa zaštite pojedinih ptičjih vrsta. Sudjeluju i u programima obrazovanja studenata u suradnji s Prirodoslovno-matematičkim fakultetom Sveučilišta u Zagrebu te aktivno djeluju na popularizaciji ornitologije i zaštite ptica u Hrvatskoj.

LARUS

Godišnjak Zavoda za ornitologiju *Larus*, namijenjen publiciranju faunističkih radova iz područja ornitologije, pokrenuo je tadašnji upravitelj Zavoda za ornitologiju Antun Maštrović godine 1947. te je do 2005. objavljeno 49 svezaka. Znanstveno-stručni časopis *Larus* dugi je niz godina bio jedini ornitološki časopis u ovom dijelu Europe.

Godine 2015., nakon dulje stanke, *Larus* je nastavio s izlaženjem. Danas se u *Larusu* objavljuju članci na engleskom jeziku, koji podliježu međunarodnoj recenziji. Razmjena časopisa za *Larus* zaslužna je i za postojanje opsežne specijalizirane stručne knjižnice Zavoda za ornitologiju s oko 17.000 svezaka, od čega je oko 2.000 knjiga i oko 60 teza (diplomskih i magistarskih radova te doktorskih disertacija), dok ostalo čine časopisi. Upravo zahvaljujući razmjeni publikacija za *Larus*, Zavod za ornitologiju posjeduje najveću ornitološku knjižnicu u Hrvatskoj. (Fundus knjiga je popisan, no zbog nedostatka bibliotekara, ova knjižnica još nije katalogizirana.)

ZNANSTVENO I STRUČNO OSOBLJE ZAVODA

Voditelj Zavoda za ornitologiju od 2011. je akademik Nikola Ljubešić, a upraviteljica dr. sc. Jelena Kralj. Zavod je povezan s Razredom za prirodne znanosti, a osim središnjice u Zagrebu, ima i Ornitološku postaju u Rijeci. U Zavodu za ornitologiju radi pet doktora znanosti u znanstvenim i istraživačkim zvanjima: dr. sc. Goran Sušić (u Ornitološkoj postaji u Rijeci), dr. sc. Vesna Tutiš, dr. sc. Jelena Kralj, dr. sc. Davor Ćiković i dr. sc. Sanja Barišić te tehničar dipl. inž. Marko Barišić zaposlen na projektu *Monitoring selidbenih sustava i drugih aspekata ekologije divljih vrsta ptica u Hrvatskoj znanstvenim prstenovanjem ptica 2015. – 2017.*, koji sufinancira Fond za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost. Projekt *Očuvanje populacija čigri u porječju Save i Drave*, financiran u sklopu programa *Interreg Slovenija – Hrvatska*, koji će započeti najesen, omogućit će zapošljavanje jednog znanstvenog novaka u drugoj polovici godine te otvoriti novo područje međunarodne suradnje. ●

BJELOGLAVI SUP / GRIFFON VULTURE

SOVA / URAL AWL

CRNA ŽUNA / BLACK WOODPECKER

ORNITOLOŠKA POSTAJA ZAVODA ZA ORNITOLOGIJU U RIJECI

Ornitološka postaja Zavoda za ornitologiju u Rijeci od 1913. smještena je u prostorijama Zavoda za povijesne i društvene znanosti Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti. Osnovna je aktivnost Ornitološke postaje istraživanje i zaštita bjeloglavog supa u Hrvatskoj, osobito na području Kvarnera. U sklopu tog projekta dosad je označeno gotovo 1.000 supova. Njihovim je praćenjem utvrđeno da mladunci poduzimaju redovite migracije koje obuhvaćaju velik dio Europe, a zabilježeni su i na Bliskom istoku i u Africi. U programu oporavišta na Cresu i Velebitu velik broj ozlijeđenih ili iscrpljenih supova, osobito mladih, oporavljen je i pušten u prirodu.

THE ORNITHOLOGICAL STATION OF THE INSTITUTE FOR ORNITHOLOGY IN RIJEKA.

Since 1913 the Ornithological Station of the Institute for Ornithology in Rijeka has been housed in the premises of the Institute for Historical and Social Sciences of the Croatian Academy of Sciences and Arts. It conducts its basic activity through the programme of research into and the protection of the griffon vulture in Croatia, particularly in the region of Kvarner. In the context of this project, so far almost 1000 griffon vultures have been marked. By this monitoring programme, it has been established that the young undertake regular migrations that take in a large part of Europe, while they have also been recorded in the Near East and in Africa. In the programme of the recovery site at Cres and on Velebit, a large number of wounded or exhausted birds, particularly young ones, recover and are released back into nature.

Institute of Ornithology

The Institute of Ornithology was founded in 1901, as the Croatian Ornithological Centre. In 1974 it became the Institute of Ornithology of the Croatian Academy of Arts and Sciences.

Today, activities at the Institute include basic, experimental and comprehensive scientific and professional research involving field work, analysis and processing of collected data, and publishing of scientific and professional articles and books. While in the past, descriptive research of bird fauna in particular areas dominated, nowadays it is mainly research on ecology, demographics, distribution, and the spatial and reproductive behavior of certain species and populations, as well as the monitoring of individual populations, that is conducted.

The most studied species are the griffon vulture, Ural owl, woodpeckers and the black-headed bunting. The Institute's projects include international co-operation with several scientific institutions (Konrad Lorenz Institute in Vienna, the Swiss Ornithological Institute in Sempach, the Czech Academy of Sciences) which has enabled the widening of the Institute's scientific activity to genetic analysis and the application of new bird tracking methods, such as radio and satellite transmitters and geolocators.

The Institute conducts the Zagreb bird-ringing scheme, established in 1910, the sixth scientific ringing scheme in Europe. The scientific bird ring project has been running continuously since that time, and it is one

of the longest on-going scientific projects in Croatia. It includes coordination of work of about fifty educated and licensed bird ringers from all over Croatia. The project has so far resulted in more than a million birds ringed and more than 30,000 recoveries. Although bird ringing was initiated for monitoring bird migration, today it is the basis for different ornithological researches: from bird tracking, demography, phenology, evolution, dispersion, morphological research, etc. Accordingly, many of the scientific papers published have been based on the data collected within this project. In addition to numerous scientific papers, scientists from the Institute are the authors and editors of several books, some of them presenting basic ornithological literature in the Croatian language, such as the Red Data Book of Birds of Croatia and the Croatian Bird Migration Atlas. The Institute also cooperates with relevant institutions on bird and habitat protection in and student education at the Faculty of Natural Sciences and Mathematics of the University of Zagreb. Since 1947 the Institute has run the ornithological journal *Larus* which publicizes faunistic works in the field of ornithology. The exchange of journals for *Larus* is also responsible for the existence of a large specialized library with about 17,000 items. The institute holds a bird skin collection with 6300 specimens and an oological collection with 2000 birds' eggs. Today, the Institute also has an ornithological station in Rijeka. Currently five doctors of science and one technician are employed. ●

PORTRET I RADNI STOL BALTAZARA BOGIŠIĆA / PORTRAIT AND OFFICE DESK OF BALTAZAR BOGIŠIĆ

Zbirka Baltazara Bogišića u Cavtatu

Stane Đivanović

Baltazar Baldo Bogišić (Cavtat, 1834. – Rijeka, 1908.), polihistor, doktor prava i filozofije, znanstvenik europskog ugleda, pravni povjesničar, etnolog i sociolog, profesor poredbene povijesti slavenskog prava na Sveučilištu u Odesi (od 1870.), autor Općeg imovinskog zakonika za *knjaževinu* Crnu Goru (1888.), ministar pravosuđa Crne Gore (1893. – 1899.) i kozmopolit, jedan je od najvećih putnika i kolekcionara među Hrvatima u XIX. stoljeću, stalno nastanjen u Parizu od 1876. (Rue des Saints Pères 71), redoviti član HAZU od 1867., dopisni član Francuskog instituta – Akademije moralnih i političkih znanosti (od 1888.), član niza drugih europskih akademija i znanstvenih društava te nositelj nekoliko visokih europskih odličja.

Zbirku Baltazara Bogišića u Cavtatu utemeljila je Marija Bogišić-Pohl, sestra Balda Bogišića (1909. – 1912.). U *Zbirci* je pohranjeno više od 35.000 predmeta, k tome i arheološka zbirka iz vremena Epidauruma, osnovana za Bogišićeva boravka u Cavtatu 1898. Njegova knjižnica, arhiv, pa i sve muzejske kolekcije zasebno, poznate su u stručnim krugovima po brojnim raritetima i unikatnim primjercima, među kojima posebno značenje imaju djela s područja *croatice*.

U Bogišićevoj knjižnici nalazi se oko 15.000 naslova knjiga i brošura, čak 66 inkunabula, 164 rukopisa, 165 zemljovida, 200-tinjak časopisa i nešto novina. Sabrano arhivsko gradivo raspoređeno je u 39 tematskih skupina (poglavito pravna povijest, narodni običaji i književnost te Bogišićev osobni arhiv sa začudno velikom korespondencijom od 10.092 jedinice – 1.481 korespondent). Među muzejskim zbirkama

osobito je vrijedna grafička zbirka (8.185 listova u razdoblju XVI. – XIX. stoljeća), jedna od tri najveće takve zbirke u Hrvatskoj, potom mala, ali sadržajno dragocjena kolekcija novca i medalja iz razdoblja antike pa sve do kraja XIX. stoljeća (2.674 primjerka). Nadasve je zanimljiva zbirka predmeta s pravno-simboličkim značenjem (oko 150 predmeta), jedinstvena kolekcija takvog sadržaja u zemlji. Tu je i nekoliko manjih cjelina: umjetnine i djela umjetničkog obrta, oružja te etnografskih i drugih predmeta.

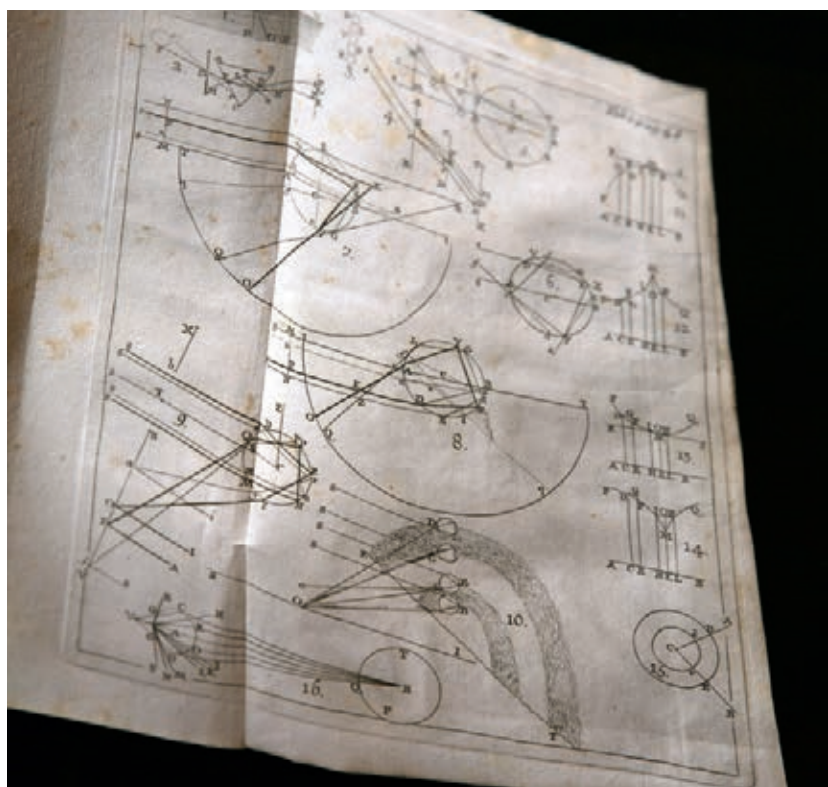
Od 1955. *Zbirka Baltazara Bogišića* djeluje u okrilju Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti kao radna jedinica Zavoda za povijesne znanosti u Dubrovniku. Bogišićev bogat i zanimljivi *kabinet* čine muzejske i knjižne kolekcije te njegov osobni arhiv s korespondencijom, k tome i arheološka zbirka koju je Bogišić utemeljio 1898. *Zbirka* se nalazi u renesansnom kompleksu Kneževa dvora, stoljetnom sjedištu lokalne uprave Dubrovačke Republike, sve do njezina pada 1806.

Zbirka je otvorena za posjetitelje, koji mogu razgledati stalnu izložbu *Raznolikosti Bogišićeve ostavštine* (slike, grafike, dokumenti, fotografije, pokućstvo, posuđe, etnografski predmeti, knjige, rukopisi i dr.) te tekuće povremene izložbe. Planira se i izrada novog stalnog postava u Bogišićevoj rodnoj kući (Bogišićeva 2). Rekonstrukcijski su zahvati u tijeku.

Bogišićevo ime i njegova *Zbirka* u Cavtatu (muzej, knjižnica i arhiv) danas su prepoznatljiv kulturni znak dubrovačkoga kraja i zavičajnih mu Konavala. Po svojoj znanstvenoj, kulturno-povijesnoj i umjetničkoj vrijednosti njegova je ostavština iznimno važan

CAVTAT

segment hrvatske baštine i rijedak primjer ovećeg, po osobnom duhovnom ključu sabranog kulturnog dobra s izrazito znanstveno-polihistorskim obilježjem, sastavljenog prema načelu unutarnjih poveznica i porednica iz širine europskog i izvaneuropskog prostora i njegova složenog vremenskog tijeka, s uočljivim težištem na materijalnim i pisanim tragovima slavenske pravne historiografije, u čemu se jasno očituje i Bogišićeva poglavito slavistička znanstvena orijentacija. ●

The Baltazar Bogišić Collection in Cavtat

Baltazar Baldo Bogišić (Cavtat, 1834 – Rijeka, 1908), polymath, doctor of law and of philosophy, a scholar of a European reputation; a legal historian, ethnologist and sociologist; professor of the comparative history of Slavic law at Odessa University (from 1870), author of the General Property Law of the Principedom of Montenegro (1888); minister of justice of Montenegro (1893-1899); cosmopolitan and one of the greatest travellers and collectors among the Croats in the 19th century; a permanent resident of Paris from 1876 on (Rue des Saints Pères 71); a full member of the Croatian Academy of Sciences and Arts from 1867, a corresponding member of the French Institute – the Academy of Moral and Political Sciences (from 1888), a member of a series of other European academes and scientific associations and holder of a number of European decorations.

The Baltazar Bogišić Collection in Cavtat was founded by Marija Bogišić-Pohl, the sister of Baldo Bogišić, in 1909-1912. More than 35,000 objects are kept in the Collection, as well as an archaeological collection from the time of Epidaurum, put together while Bogišić was living in Cavtat in 1898. His library, his archives and all the individual museum collections are known in professional circles for the many rarities and one of a kind items, including works from the area of Croatian studies, which are of particular importance.

In the Bogišić library, there are about 15,000 titles of books and brochures, 66 incunabula, 164 manuscripts, 165 maps, about 200 journals and a few newspapers. The collected archival records are distributed among 39 thematic groups (particularly legal history, folk customs and literature, and the Bogišić personal archive with an amazingly voluminous correspondence of 10,092 items to and from 1,481 correspondents). Among the museum collections, there is a particularly valuable collection of prints (8,185 sheets, from the 16th to the 19th century), one of the three biggest collections of its kind in Croatia. Then there is a small but substantial collection of coins

and medals from antiquity to the end of the 19th century (2,674 items). The collection of objects that have some legal symbolism is extremely interesting (about 150 objects), and unique for its kind in the country. There are a number of smaller units: artworks and works of the fine crafts, weapons, ethnographic and other objects.

Since 1955 the Baltazar Bogišić Collection has operated under the aegis of the Croatian Academy of Sciences and Arts, a working unit of the Institute for Historical Sciences in Dubrovnik. Bogišić's rich and interesting *cabinet* consists of museum and book collections, and his personal archives with his correspondence, not to forget the archaeological collection that Bogišić founded in 1898. The collection is located in the Renaissance complex of the Rector's Palace, centuries-old centre of the government of the Dubrovnik Republic, until its fall in 1806. The collection is open to visitors, who can look around the permanent exhibition *Diversities of the Bogišić Bequest* (paintings, prints, documents, photographs, furniture, crockery, ethnographic objects, books and manuscripts – and so on), as well as current temporary exhibitions. In plan is the making of a new permanent display in his birth house (at Bogišićeva 2), at which reconstruction operations are underway.

Bogišić's name and his Collection in Cavtat (museum, library and archive) are today an identifying cultural sign of the Dubrovnik region and his native Konavle. In its scientific and scholarly, cultural history and artistic value, his bequest is a very important segment of the Croatian heritage as a whole and a rare example of a large cultural property put together according to the intellectual character of an individual, marked by the polymath and scholar who was its founder, put together on the principle of interior connections and comparisons from the length and breadth of the European space and its complex course of time, with the emphasis on material and written traces of legal history, Bogišić's own fundamental calling. ●

PROF. DR. SC. MARIO ŠLAUS

Utjecaj endemskog ratovanja na zdravlje kasnosrednjovjekovnih i ranonovovjekovnih populacija Hrvatske

Projekt Hrvatske zaklade za znanost,
voditelj projekta: **prof. dr. sc. Mario Šlaus**

Ratovanje je fenomen koji je fundamentalno utjecao na čovječanstvo tijekom njegove povijesti i koji, nažalost, još uvijek bitno utječe na suvremeni svijet. Bez obzira na to što je mortalitet uzrokovan nasilnom smrću najčešće neprecizno i manjkavo evidentiran, oružani sukobi danas predstavljaju treći najčešći uzrok smrti na svijetu. Recentna povijest pokazuje i suštinsku promjenu u prirodi rata, koja se očituje u značajnom povećanju broja ratova (u svijetu se trenutačno vode 42 rata), u značajnom produljivanju trajanja ratova (sukob između Izraela i Palestine traje već 67 godina) te po prelasku s vanjskih na unutarnje ratove, koje karakterizira nisko intenzitetno endemsko ratovanje. Upravo ta vrsta ratovanja prisutna je u Hrvatskoj u razdoblju 1400. – 1700. godine, kada na njezine istočne granice dolazi agresivno i ekspanzionističko Osmansko Carstvo. Sukladno tome, hrvatske arheološke populacije iz tog vremena predstavljaju jedinstven znanstveni resurs za proučavanje posljedica koje ratovanje ima na biološko zdravlje populacija koje u njemu sudjeluju.

Projekt kombinira različita znanstvena područja iz prirodnih i humanističkih znanosti i uključuje znanstvene centre iz Hrvatske (Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, Stomatološki fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Klinička bolnica Dubrava, Institut za antropologiju) i inozemstva (McDonaldov institut za

arheološka istraživanja Sveučilišta u Cambridgeu, Ujedinjena Kraljevina) u cilju boljeg razumijevanja kompleksne prirode ratovanja, kao i utjecaja koje ono ima na biološko zdravlje ljudi koji u njemu sudjeluju. U projektu se koriste paleodemografske, paleopatološke i paleostomatološke analize stabilnih izotopa da bi se pokazalo na koji su se način naši pretci nosili s izazovima kojima su bili izloženi. Podatci i zaključci prikupljeni ovim projektom koristit će ne samo znanstvenicima koji se bave tim problemom već i međunarodnim organizacijama koje saniraju posljedice endemskog ratovanja u subsaharskoj Africi, na Srednjem istoku i u dijelovima Azije.

VEĆA UČESTALOST TRAUMA U ŽENA NEGO U MUŠKARACA

Projekt je trenutačno u trećoj od četiri godine predviđenog trajanja, a do danas prikupljeni podatci pokazuju kako endemsko ratovanje značajno povećava učestalost trauma u analiziranim populacijama. Ovo se povećanje odnosi i na učestalost antemortalnih trauma (ozljeda koje je osoba preživjela), kao i na učestalost perimortalnih trauma (ozljeda koje su odgovorne za smrt dotične osobe). Iznenaduje što se učestalost trauma više povećava u žena nego u muškaraca.

JAKA ISTROŠENOST GRIZNIH PLOŠTINA NA ZUBIMA / SEVERE WEAR TO THE BITING SURFACE OF THE TEETH

PERIMORTALNA POSJEKOTINA NA LIJEVOJ STRANI DONJE ČELJUSTI MUŠKARCA S NALAZIŠTA UDBINA. OZLJEDA JE NAJVJEROJATNIJE NANEŠENA SABLJOM. / PERIMORTEM SHARP FORCE TRAUMA ON THE LEFT SIDE OF THE MANDIBLE OF AN ADULT MALE FROM UDBINA. THE INJURY WAS MOST LIKELY INFLECTED WITH A SABRE.

Na uzorku od 706 analiziranih kostura (295 iz razdoblja prije endemskog ratovanja i 411 iz tog razdoblja) pokazalo se kako učestalost trauma u muškaraca raste s 18,5% na 25,9%, što je impresivno, ali ne i statistički značajno ($P = 0,201$), dok se učestalost trauma u žena povećava sa 7,4% na 21,1%, dakle gotovo tri puta više, što je statistički značajno ($P = 0,005$). U ovom trenutku nismo još sigurni kako protumačiti te rezultate. Moguće je da su žene namjerno birane za ciljeve napada (možda zbog „šok-efekta” u slučajevima kada je svrha napada etničko čišćenje nekog područja), ali je moguće i da je riječ o kombinaciji vanjskih (vojni upadi ili gerilsko ratovanje) i unutarnjih čimbenika (povećana učestalost obiteljskog nasilja). U daljnjem tijeku istraživanja pokušat ćemo razjasniti te rezultate i ustanoviti u kojoj se mjeri podudaraju s rezultatima analiza trauma u modernim populacijama koje su izložene endemskom ratovanju.

PROMJENE U PREHRANI I KVALITETI ŽIVOTA

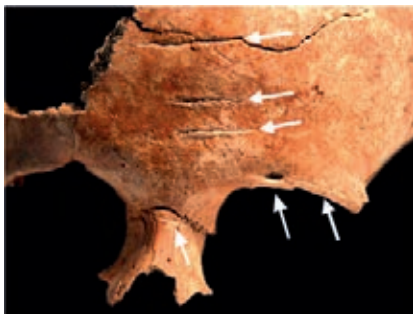
Zanimljivo je istaknuti kako dosad prikupljeni paleostomatološki podatci jasno pokazuju da tijekom razdoblja između 1400. i 1700. godine dolazi do značajne promjene u prehrani. Ta se promjena reflektira u različitim učestalostima dentalnih bolesti, odnosno u značajnom povećanju učestalosti karijesa, alveolarne resorpcije i istrošenosti griznih ploština na zubima tijekom razdoblja endemskog ratovanja. Na temelju trenutno dostupnih podataka čini se kako ljudi tijekom tog razdoblja prelaze na eksploataciju usjeva koji zahtijevaju manje vremena za obradu (moguće zbog opasnosti od čestih neprijateljskih upada), pa se tako s kultivacije pšenice prelazi na kultivaciju prosa, koje je mnogo otpornije i zahtijeva znatno manje obrade.

ZARAZNE I METABOLIČKE BOLESTI

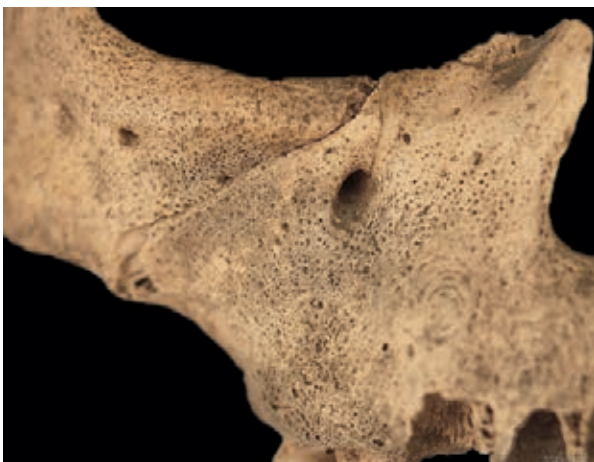
Analize zaraznih i metaboličkih bolesti dodatno upotpunjuju naše spoznaje o uvjetima života tijekom razdoblja kontinuiranog ratovanja i pokazuju kako su specifične podskupine populacije izložene različitim stresovima. U tom kontekstu, opći trend povećanja učestalosti zaraznih bolesti tijekom razdoblja endemskog ratovanja dobiva više na važnosti kada analize provedene po spolu i starosti pokažu kako je ono primarno rezultat znakovita povećanja učestalosti zaraznih bolesti u djece, poglavito one u dobi između 4 i 12 godina. Taj rezultat ne iznenađuje, jer su djeca i u suvremenim kriznim žarištima, zbog brza metabolizma i procesa rasta, posebno osjetljiva na različite akutne bakterijske i virusne bolesti. Teže su objašnjive značajno veće učestalosti skorbuta, koje su uočene u muškaraca iz razdoblja endemskog ratovanja. Moguće je da su muškarci zbog svoje veće mase osjetljiviji od žena na granične ili nedostatne količine vitamina C u prehrani. ●

RAD U LABORATORIJU / WORK IN THE LABORATORY

PERIMORTALNE OZLJEDE NA GLAVI ŽENE S NALAZIŠTA ČEPIN KOJE SE DATIRA U RAZDOBLJE ENDEMSKOG RATOVANJA / PERIMORTAL WOUNDS TO THE HEAD OF A WOMAN FROM THE ČEPIN SITE, DATED TO THE PERIOD OF ENDEMIC WARFARE

SKORBUT KOD MUŠKARCA S NALAZIŠTA CRKVARI IZ RAZDOBLJA ENDEMSKOG RATOVANJA. PREPOZNAJE SE PO NAGLAŠENOJ POROZNOSTI OKO INFRAORBITALNOG OTVORA. / SCURVY IN A MAN FROM THE CRKVARI SITE, FROM THE PERIOD OF ENDEMIC WARFARE. IT IS IDENTIFIED FROM THE MARKED POROSITY AROUND THE INFRAORBITAL APERTURE.

The Effects of Endemic Warfare on the Health of Historic Period Populations from Croatia

Project funded by the Croatian Science Foundation. Principal investigator: Mario Šlaus

Warfare has afflicted humankind throughout its history, and is a phenomenon that still fundamentally affects the modern world. Despite the fact that violence-related mortality is profoundly undercounted, violent conflict represents the third most important source of mortality around the world. Analysis of the effects that war had on health through the deep temporal perspective that archaeological investigations afford can provide unique data on the interactions between warfare, health and the environment and offer conclusions that are particularly relevant to disadvantaged communities throughout the developing world where most wars are currently being fought.

The project assembles an international and multidisciplinary team of collaborators to conduct bio-archaeological investigations on two large composite skeletal samples from Croatia. The two composite series represent individuals who inhabited Croatia throughout: a) the Late Medieval period (1100-1400 AD) a period of relative prosperity and peace prior to the arrival of the Ottoman Turks, and b) individuals who inhabited Croatia in the Modern period (1400-1700 AD) during which time the Ottoman Empire gradually expanded into East and Central Europe. The research reconstructs Modern period health, diet, weaning practices, disease and

trauma patterns by comparing them with data from the Late Medieval period using bio-archaeological, palaeo-pathological and stable isotope analyses of human burials from Croatia. The project is a collaborative venture among researchers and postgraduate students who are experts in bio-archaeology, palaeo-pathology, palaeo-demography, palaeo-odontology, radiology and stable isotope analyses from five institutions: the Croatian Academy of Sciences and Arts, the School of Dental Medicine of the University of Zagreb, the Department of Diagnostic and Interventional Radiology of the University Hospital Dubrava, the Institute for Anthropology, and the McDonald Institute for Archaeological Research of the University of Cambridge.

The project is currently in its third of four years duration and data collected so far indicate a marked increase of both ante- and perimortem fractures that were primarily caused by a statistically significant increase of traumas in adult females. Non-specific infectious disease also increases significantly, as does the frequency of scurvy caused by statistically significant increases of these pathologies in subadult and adult males. Palaeo-odontological analyses of dental health suggest a change of dietary habits with a greater reliance on maize cultivation during the endemic warfare period. ●

KUNGLIGA
SVENSKA
VETENSKAPSAKADEMIE

HAR VID SIN SAMMANKOMST
DEN 9 NOVEMBER 1939 I ENLIGHET MED
FÖRESKRIFTERNA I DET AV

ALFRED NOBEL

DEN 27 NOVEMBER 1895 UPPRÄTTADE
TESTAMENTE BESLUTIT ATT TILDELA
HÄLFTEN AV DET PRIS, SOM DETTA ÅR

BORTGIVS ÅT DEN, SOM GJORT DEN
VIKTIGASTE KEMISKA UPPTÄCT ELLER
FÖRBÄTTRING TILL

LEOPOLD RUŽICKA

FÖR HANS ARBETEN ÖVER POLYME-
TYLENER OCH HÖGRE TER-
PENTINFÖRENINGAR.

STOCKHOLM DEN 10 DECEMBER 1939.

Handwritten signature
H. H. H. H.

Handwritten signature
H. H. H. H.

Ostavštine hrvatskih nobelovaca u Hrvatskoj akademiji znanosti i umjetnosti

Krunoslav Kovačević
 Akademik Vitomir Šunjić
 Akademik Mladen Žinić
 Tihomil Maštrović
 Marijan Lipovac

Ostavštinu Vladimira Preloga u Hrvatskoj akademiji znanosti i umjetnosti čine predmeti koje su Akademiji u razdoblju 2003. – 2008. darovali Prelogova supruga Kamila i sin Jan Prelog, dopisni član HAZU prof. dr. sc. Nikola Jović i Hrvatski humanitarni forum iz Švicarske. Većina ih je izložena u Memorijalnoj sobi nobelovaca Lavoslava Ružičke i Vladimira Preloga smještenoj u Knjižnici HAZU, a među njima je dio namještaja iz Prelogove radne sobe, njegovo svečano odijelo, zbirka kutija šibica te nekoliko slika i osobnih predmeta. Od 2014. u Arhivu HAZU nalazi se bogato arhivsko gradivo koje su darovali bivši Prelogovi studenti i doktorandi akademik Vitomir Šunjić, akademik Mladen Žinić, dr. sc. Krunoslav Kovačević, dr. sc. Miće Kovačević, dr. sc. Stjepan Mutak i dr. sc. Davor Bedeković. Dio građe donirao je 2016. Zvonimir Mitar iz Švicarske. Predmete iz ostavštine Lavoslava Ružičke Hrvatskoj je akademiji 2002. darovao njezin dopisni član prof. dr. sc. Nikola Jović i najveći ih je dio izložen u u Memorijalnoj sobi nobelovaca Lavoslava Ružičke i Vladimira Preloga. U pismohrani Zavoda za povijest hrvatske književnosti, kazališta i glazbe HAZU, u književnim ostavštinama hrvatskih književnika, čuvaju se i 123 pisma nobelovca Ive Andrića upućena različitim naslovnici.

VLADIMIR PRELOG

Prigodom obilježavanja 100. obljetnice rođenja nobelovca Vladimira Preloga u nas je održan veći broj skupova i predavanja, a objavljeno je i više knjiga i članaka o Prelogovu utjecaju na razvoj kemije u Hrvatskoj. Osim toga naša je sredina Prelogu iskazala počast i na druge načine, postavljanjem bisti, imenovanjem ulica i dr. U pisanim materijalima o Prelogu objavljeno je mnoštvo pisama, fotografija i drugih dokumenata iz Prelogova života. Međutim dio materijala nije dosada objavljen jer se nalazio u privatnom posjedu pojedinih njegovih učenika, doktoranada i postdoktoranada. U razdoblju 2013. – 2014. Prelogovi učenici i suradnici Davor Bedeković, Krunoslav Kovačević, Miće Kovačević, Stjepan Mutak, Vitomir Šunjić i Mladen Žinić sakupili su dokumente u svojem posjedu i darovali ih Arhivu HAZU. Zbirka obuhvaća preko 250 naslova. U ovom članku navedeno je i komentirano samo njih 30-ak: sedam knjiga i časopisa, šest najznačajnijih fotografija, poštanske marke s Prelogovim likom izdane u Hrvatskoj i u Bosni i Hercegovini, nekoliko osobnih i službenih pisama, četiri Prelogove vlastoručno crtane kemijske sheme i formule i njihovo tumačenje te

VLADIMIR PRELOG U SVOM LABORATORIJU NA ETH 1978. / VLADIMIR PRELOG IN THE ETH LABORATORY

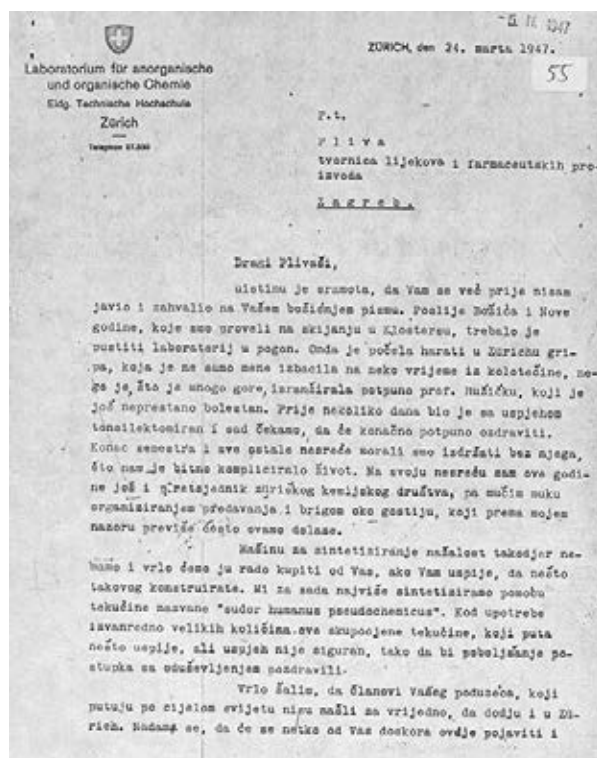
jedan DVD. U ovom članku prikazuju se neki do sada javnosti nepoznati prilozi i stavljaju na uvid stručnoj i znanstvenoj javnosti. Nema sumnje da će i ostalih 90% arhiviranih dokumenata u budućnosti izazvati pozornost povjesničara znanosti i/ili znatiželjnika.

U materijalima koje su Prelogovi doktorandi i postdoktorandi poklonili Arhivu HAZU ističu se knjige i časopisi koji su objavljeni u Hrvatskoj prigodom Prelogova 90. rođendana, odnosno prigodom obilježavanja 100. obljetnice njegova rođenja. U Arhiv su predani i originalni otisci radova u kojima je Prelog, zajedno s Rativojem Seiwerthom, objavio prvu sintezu adamantana 1941.

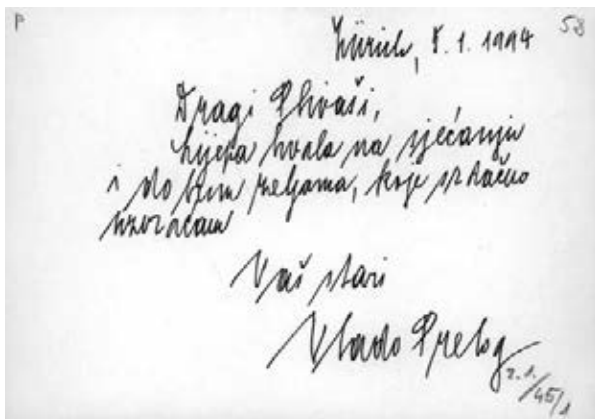
Građa o Prelogu koja sada postoji u Arhivu HAZU obogaćena je i brojnim fotografijama iz raznih razdoblja njegova života, ali uvijek u vezi s Hrvatskom ili s pojedinim njegovim učenicima. Posebno je interesantna fotografija Preloga s njegovim bivšim zagrebačkim doktorandima, snimljena 1952. na otvorenju Plivina Istraživačkog instituta, te fotografija snimljena na ETH u Zürichu 1986. prigodom posjeta njegovih učenika, istraživača Plive. Najpoznatija fotografija koja prikazuje Preloga i tri generacije njegovih suradnika iz Hrvatske snimljena je u Plivinu klubu 1989. prilikom njegova zadnjeg posjeta Hrvatskoj. Slijedi fotografija sudionika skupa *Vladimir Prelog i hrvatska kemija*, koji je održan 1996. u Zagrebu prigodom Prelogova 90. rođendana. Nažalost, nekoliko istaknutih sudionika skupa više nije među nama:

VLADIMIR PRELOG SA SUPRUGOM KAMILOM I SINOM JANOM NA SKIJANJU / VLADIMIR PRELOG WITH WIFE KAMILA AND SON JAN SKIING

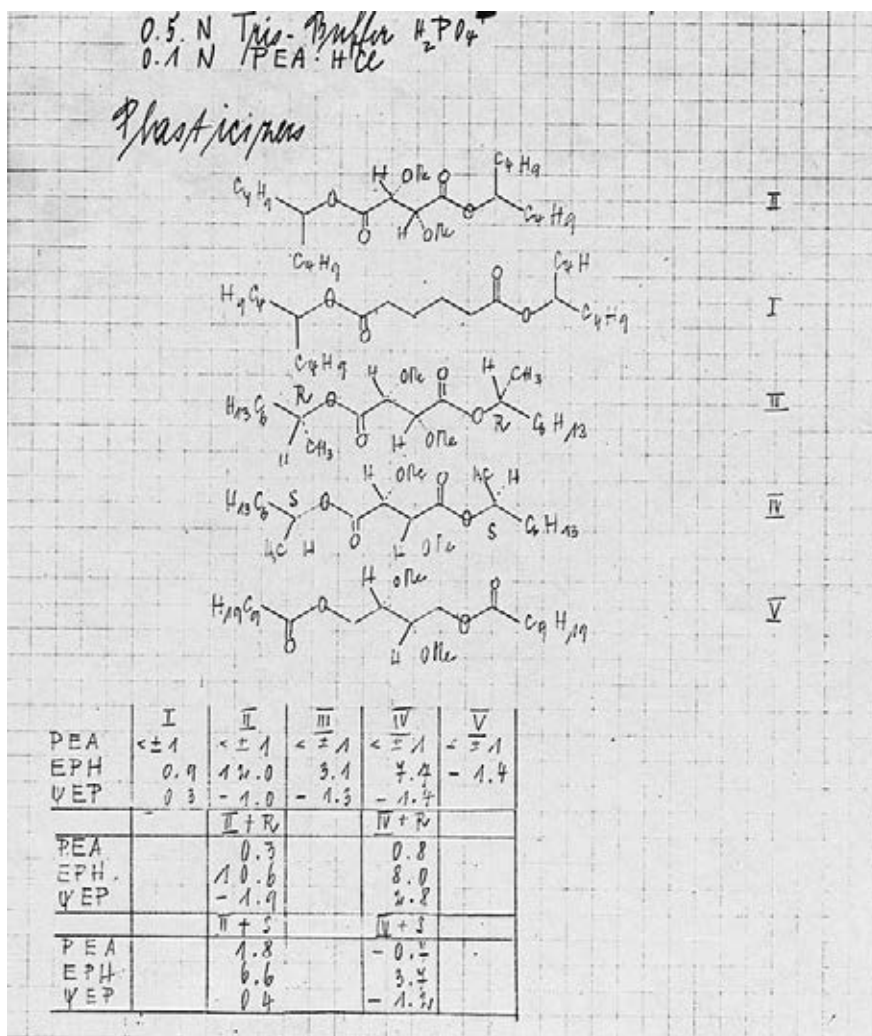
PRELOGOVO PISMO „PLIVAŠIMA“ IZ 1947. / PRELOG'S LETTER TO THE PLIVAITES OF 1947

PRELOGOVO PISMO „PLIVAŠIMA“ IZ 1994. / PRELOG'S LETTER TO THE PLIVA-ITES OF 1994

akademik Smiljko Ašperger, dr. sc. Rativoj Seiwerth, član suradnik HAZU, i prof. dr. sc. Krešimir Jakopčić. Jedna od zadnjih Prelogovih snimki jest fotografija snimljena u njegovu uredu na ETH 1997. te slika nastala prilikom dodjele Plivine nagrade u Hrvatskom konzulatu u Zürichu 1997. Ni godinu dana poslije toga Prelog je preminuo. Zbirka pisane dokumentacije sa-

drži više privatnih čestitaka i zahvala koje je Prelog izmjenjivao sa svojim suradnicima iz Hrvatske i koje često sadrže njegove duhovite opaske i šale. U Arhiv HAZU predane su i poštanske marke s likom Vladimira Preloga, izdane u Hrvatskoj i u Bosni i Hercegovini. Među poklonjenim i arhiviranim pismima izdvajaju se rukom pisana Prelogova pisma njegovu gimnazijskom profesoru iz Osijeka Ivanu Kuriji (1922. i 1928.) te pismo upućeno tadašnjem direktoru Istraživačkog instituta Plive dr. sc. Slobodanu Đokiću. U Arhiv HAZU predan je i DVD iz 2007. pod nazivom *Znatiželjom do istine*, čija je urednica bila prof. dr. sc. Marija Kaštelan-Macan s Fakulteta kemijskog inženjerstva i tehnologije (FKIT) u Zagrebu. DVD slikom i tekstom opisuje Prelogov život i suradnju sa znanstvenicima iz Hrvatske. Ta je edicija izdana kao dio obilježavanja Prelogove 100. obljetnice rođenja u Hrvatskoj. Cjelokupan donirani dokumentacijski materijal predan u Arhiv HAZU popisan je i stručno obrađen u Analitičkom inventaru koji je 2015. izradio dr. sc. Marinko Vuković. ●

PRELOGOVOM RUKOM PISANE FORMULE I OBJAŠNJENJA / PRELOG'S HANDWRITTEN FORMULAE AND AN EXPLANATIONS

LAVOSLAV RUŽIČKA

Predmete iz ostavštine Lavoslava Ružičke Hrvatskoj je akademiji 2002. darovao njezin dopisni član prof. dr. sc. Nikola Jović uz suglasnost Ružičkina posinka dr. sc. Wenera Acklina i najveći ih je dio izložen u Memorijalnoj sobi nobelovaca Lavoslava Ružičke i Vladimira Preloga. Najvrednija je svakako diploma o dodjeli Nobelove nagrade za kemiju 1939., a izložena je i medalja s Ružičkinim likom, ključ njegova radnog stola te medalja s likom Majke Božje Čenstohovske koju je 1940. izradila udruga Poljaka u Švicarskoj. Dio su Ružičkine ostavštine i njegove fotografije i osobni dokumenti: povelje Grada Züricha i Kantona Züricha iz 1917. o dodjeli građanskog prava te Ružičkina švicarska putovnica iz 1925. i obiteljska knjižica. Tu je i nekoliko porculanskih tanjura i primjerak časopisa *Croatia chemica acta* iz 1957. posvećenog 70. obljetnici Ružičkina rođenja koji je darovao supruzi Gertrud uz posvetu na hrvatskom jeziku: „Mojoj dražoj ženici! Njezin Lav.”

Marijan Lipovac

SVEČANOST DODJELE NOBELOVE NAGRADE ZA KEMIJU LAVOSLAVU RUŽIČKI 16. SIJEČNJA 1940. NA ETH U ZÜRICHU / THE CEREMONY OF THE AWARD OF THE NOBEL PRIZE FOR CHEMISTRY TO LAVOSLAV RUŽIČKA ON JANUARY 16, 1940 ON ETH IN ZÜRICH

IVO ANDRIĆ

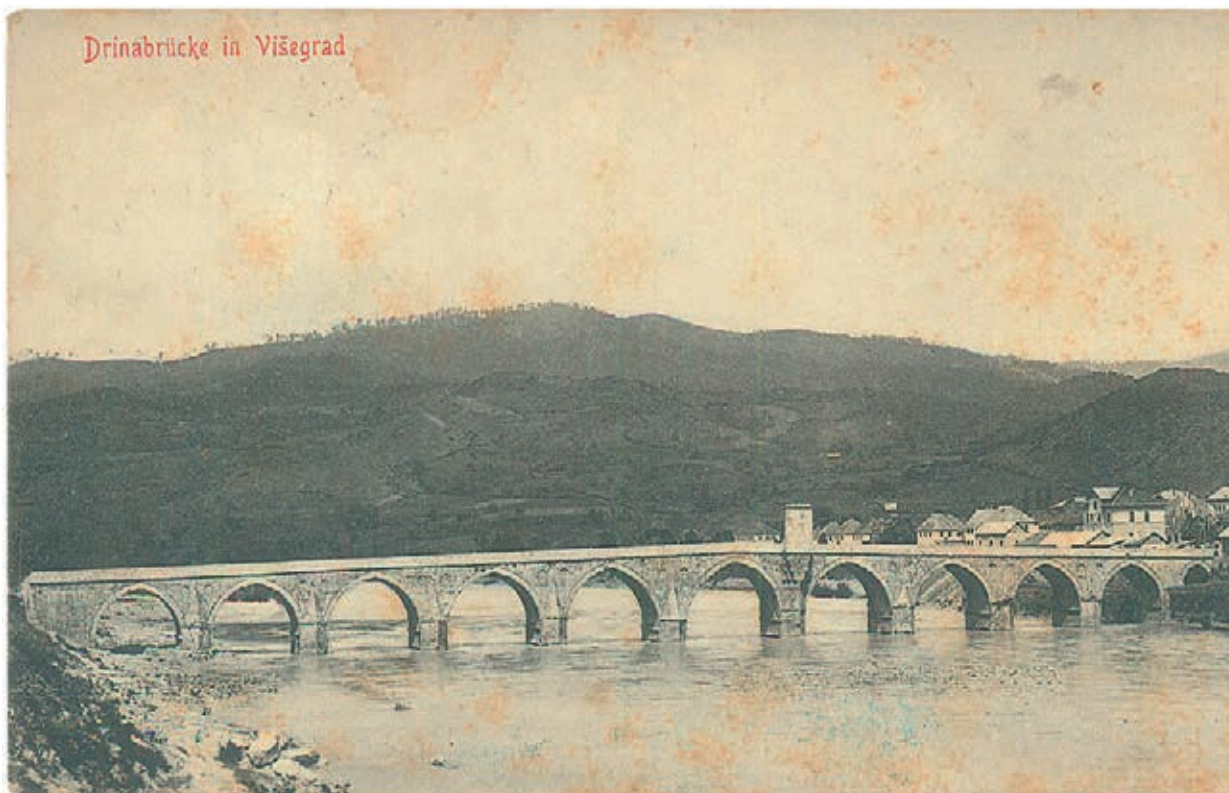
U pismohrani Odsjeka za povijest hrvatske književnosti Zavoda za povijest hrvatske književnosti, kazališta i glazbe HAZU, u književnim ostavštinama hrvatskih književnika, čuvaju se i neka pisma nobelovca Ive Andrića. Najveći broj (118) pisama Ive Andrića nalazi se u ostavštini Zdenke Marković, tri su pisma u ostavštini Ive Vinskog te po jedno pismo u ostavštinama Vladimira Nazora i Milostislava Bartulice. Ukupno su u Akademijinu Zavodu pohranjena 123 pisma Ive Andrića.

Pisma Ive Andrića hrvatskoj književnici, znanstvenici, polonistici i prevoditeljici Zdenki Marković (1884. – 1974.) pisana su u razdoblju 1918. – 1932. i govore o njihovim suvremeniciima i kulturnim prilikama u tom razdoblju, posebno u Zagrebu i Beogradu. Dakako, ona najviše govore o личности Ive Andrića, o njegovim književnim, političkim, društvenim te uopće životnim stavovima. Kako su pisana u vrlo važnom razdoblju piščeva života, mnogom će proučavatelju donijeti mnoštvo novih podataka i odgovora na često nejasne činjenice u Andrićevu životopisu: reći će i mnogo nepoznatog o prijateljstvu i suradnji sa zagrebačkom književnicom, o njegovu književnom i stvaralačkom liku; posebno o nastanku njegovih prvih književnih djela, zbirki *Ex Ponto* (1918.) i *Nemiri* (1920.), objavljenih u Zagrebu. Kao takva, ta korespondencija bez sumnje na svoj način, iz novog kuta, osvjetljava ličnost uglednoga hrvatskog nobelovca.

Pismo Ive Andrića hrvatskom pjesniku Vladimiru Nazoru (1876. – 1949.), poslano iz Beograda, 21. studenog 1933., zahvala je Nazoru na njegovoj knjizi *Topuske elegije*, objavljenoj godine 1933. u samo 300 primjeraka koji nisu bili na prodaju nego ih je pjesnik podijelio svojim prijateljima i poznanicima, među njima i Ivi Andriću.

U pismu upućenom iz Beograda 25. svibnja 1938. hrvatskom književniku i publicistu Milostislavu Bartulici (1893. – 1984.) Andrić zahvaljuje na primljenoj piščevoj knjizi; po svoj prilici riječ je o Bartulićinim *Sabranim djelima*, 1-12, Zagreb, 1938. Tri pisma hrvatskom ekonomistu Ivi Vinskom (1915. – 1985.) novogodišnje su Andrićeve čestitke za godine 1961., 1963. i 1965..

Tihomil Maštrović

ANDRIĆEVA RAZGLEDNICA IZ VIŠEGRAĐA OD 29. KOLOVOZA 1919. KOJOM NAJAVLJUJE DOLAZAK U ZAGREB, MEĐUTIM VEĆ SLJEDEĆI MJESEC, U PISMU IZ BEOGRADA, JAVLJA DA JE ZAPOSLEN U MINISTARSTVU VJERA. / ANDRIĆ'S PICTURE POSTCARD FROM VIŠEGRAĐ OF AUGUST 29, 1919, IN WHICH HE ANNOUNCES HIS ARRIVAL IN ZAGREB; HOWEVER, THE FOLLOWING MONTH, IN A LETTER FROM BELGRADE, HE ANNOUNCES THAT HE HAS BEEN EMPLOYED IN THE MINISTRY OF RELIGION.

KORICE POVELJE NOBELOVE NAGRADE / COVER OF NOBEL PRIZE DIPLOMA

Legacies of Croatian Nobel Prize-winners in the Croatian Academy of Sciences and Arts

Since 2014 the Archives of the Croatian Academy of Sciences and Arts have held a rich set of archival records given by former Prelog students and doctoral students, full academy members Vitomir Šunjić and Mladen Žinić, by Dr Krunoslav Kovačević, Dr Miće Kovačević, Dr Stjepan Mutak and Dr Davor Bedeković. The collection holds over 250 titles. The objects were previously in private ownership, and the donation means that they are available for examination by the professional and scientific public. They include Prelog's letters, photographs, books, journals and chemical diagrams and formulae in his own hand. Also making up part of the Prelog Bequest in the Croatian Academy of Sciences and Arts are objects given by his wife Kamila and his son Jan Prelog, corresponding member of Croatian Academy of Sciences and Arts, Professor Nikola Jović, PhD, and the Croatian Humanitarian Forum of Switzerland. Most of them are on show in the Lavoslav Ružička and Vladimir Prelog

Memorial Room in the Croatian Academy of Sciences and Arts Library. There are also most of the objects from the Lavoslav Ružička Bequest in the Croatian Academy of Sciences and Arts, given in 2002 by Professor Nikola Jović. The most valuable object is the diploma concerning the award of the Nobel Prize for Chemistry in 1939.

In the files of the Institute for the History of Croatian Literature, Theatre and Music of Croatian Academy of Sciences and Arts, in the literary bequests of Croatian writers, there are some letters of the Nobel Prize Winner Ivo Andrić, as many as 123 of them. Andrić sent 118 letters to the Croatian writer, scholar, Polish studies expert and translator Zdenka Marković (1884-1974), in the period from 1918 to 1932, which tell of their contemporaries and cultural conditions in the period, particularly in Zagreb and Belgrade. The letters provide a lot of new information about and answers to facts in Andrić's biography that are often unclear. ●

RASPRAVE I GRAĐA ZA POVIJEST ZNANOSTI - KNJIGA 17

RASPRAVE I GRAĐA ZA POVIJEST ZNANOSTI - KNJIGA 16

RASPRAVE I GRAĐA ZA POVIJEST ZNANOSTI - KNJIGA 15

RASPRAVE I GRAĐA ZA POVIJEST ZNANOSTI - KNJIGA 14

RASPRAVE I GRAĐA ZA POVIJEST ZNANOSTI - KNJIGA 13

RASPRAVE I GRAĐA ZA POVIJEST ZNANOSTI - KNJIGA 12

RASPRAVE I GRAĐA ZA POVIJEST ZNANOSTI - KNJIGA 11

RASPRAVE I GRAĐA ZA POVIJEST ZNANOSTI - KNJIGA 10

RASPRAVE I GRAĐA ZA POVIJEST ZNANOSTI - KNJIGA 9

RASPRAVE I GRAĐA ZA POVIJEST ZNANOSTI

RASPRAVE I GRAĐA ZA POVIJEST ZNANOSTI

RASPRAVE I GRAĐA ZA POVIJEST ZNANOSTI

RASPRAVE I GRAĐA ZA POVIJEST ZNANOSTI

RASPRAVE

RASPRAVE I GRAĐA ZA POVIJEST NAUKA

Rasprave i građa za povijest znanosti

Stella Fatović-Ferenčić
Snježana Paušek-Baždar

RAZRED ZA MEDICINSKE ZNANOSTI / RAZRED ZA MATEMATIČKE, FIZIČKE I KEMIJSKE ZNANOSTI

Institut za povijest prirodnih, matematičkih i medicinskih znanosti, prethodnik današnjeg Zavoda za povijest i filozofiju znanosti HAZU, godine 1963. objavio je prvu knjigu edicije *Rasprave i građa za povijest znanosti*. Knjigu je uredio osnivač i direktor Instituta za povijest prirodnih, matematičkih i medicinskih znanosti Mirko Dražen Grmek, dopisni član Akademije, zajedno s akademikom Hrvojem Ivekovićem. Po odlasku Grmeka u Pariz, sljedeće dvije knjige *Rasprava* uredio je Lavoslav Glesinger sa suurednikom akademikom Ivekovićem. Ideja vodilja ovog projekta bila je da se publiciraju znanstveni tekstovi i gradivo iz područja povijesti i filozofije znanosti, s osobitim obzirom na hrvatsku znanstvenu baštinu u europskom kontekstu, ali i na stvaranje hrvatske znanstvene sredine. U skladu s time, u prve tri knjige *Rasprava* objavljeni su zapaženi tekstovi doajena povijesti znanosti u Hrvatskoj M. D. Grmeka, Ž. Dadića, H. Tartalje, L. Glesingera i drugih.

Nakon što su u Zavodu za povijest i filozofiju znanosti osnovani Odsjek za povijest medicinskih znanosti i Odsjek za povijest prirodnih i matematičkih znanosti (1980.), a potom i Odsjek za filozofiju znanosti (1992.), prvi je Odsjek pod ingerencijom Akademijina Razreda za medicinske znanosti, a drugi i treći pod ingerencijom Razreda za matematičke, fizičke i kemijske znanosti. Stoga *Rasprave* nastavljaju s objavljivanjem dvaju nizova knjiga, u izdanju tih dvaju Akademijinih razreda. Osim toga, za razliku od prve tri zajedničke knjige *Rasprava*, težište u daljnjem objavljivanju jest na određenim tematskim cjelinama svake knjige.

KNJIŽNI NIZ RASPRAVA RAZREDA ZA MEDICINSKE ZNANOSTI

Peta knjiga Razreda za medicinske znanosti objavljena je 1989., a urednici su joj bili prof. dr. sc. Biserka Belicza, upraviteljica Odsjeka za povijest medicinskih znanosti, i akademik Branko Kesić. Sadrži priloge za povijest zdravstva Istre i Dalmacije, izvješća županijskih fizika dijela kontinentalne Hrvatske te dokumentaciju i analizu događaja vezanih uz nastojanja za osnutak Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu 1861. i 1862. godine. Šesta knjiga izašla je 1990., a u cijelosti je posvećena ulozi i djelu zadarskoga liječnika Federika Grisogona Bartolačića. U sedmoj knjizi, tiskanoj godine 1992., uz Biserku Beliczu uredništvo potpisuje i akademik Ivo Padovan. Ona sadrži niz poglavlja koja tematiziraju javno zdravstvo u različitim dijelovima Hrvatske te nekoliko cjelina vezanih uz narodnu medicinu i ljekaruše.

Nakon dužeg razdoblja zastoja u izlaženju, izdavanje *Rasprava* ponovno je pokrenuto 2007. na inicijativu akademika Marka Pećine, a u suradnji s upraviteljicom Odsjeka za povijest medicinskih znanosti prof. dr. sc. Stellom Fatović-Ferenčić. U deset godina uredništva Marka Pećine i Stelle Fatović-Ferenčić objavljeno je sedam knjiga. *Rasprave* se u tom razdoblju oblikovno i grafički osuvremenjuju, postajući prepoznatljive prema naslovima. Osmu knjiga naslovljena je *Klio u medicinskoj praksi*, a slijedi trag Grmekove teze o povijesti kao alatu u suvremenim medicinskim istraživanjima. Deveta i deseta knjiga donijele su transkripciju i transliteraciju jedinstvenih izvornika ljekaruša koje su nastale u razdoblju XVII. – XIX. stoljeća, čiji faksimili omogućavaju daljnja istraživanja širem krugu zainteresiranih. Tijekom pripreme devete knjige identificiran je i objavljen fragment koji je služio kao omotnica korica *Karlobaške ljekaruše* – dio do tada nepoznata hrvatsko-glagoljskoga misala s kraja XIV. ili početka XV.

stoljeća. Jedanaesta knjiga, naslovljena *Mjesta dodira: fizika i medicina* tematizirala je život i djelo fizičara Bože Metzgera, a napravljena je u suradnji s Akademijinim Razredom za matematičke, fizičke i kemijske znanosti. Dvanaesta knjiga, naslovljena *Ludnica i lučbarnica*, objavljena je 2012. te prvi put na našem području donosi razvoj i primjenu bazičnih znanosti tehnologije u kliničku (psihijatrijsku) praksu slijedeći tako recentne međunarodne trendove vezane uz tu tematiku. U trinaestoj knjizi, naslovljenoj *Dva života Anice Jušić*, donosi se autentično svjedočanstvo autorice o razvoju neurologije i hospicijskog pokreta u Hrvatskoj tijekom druge polovice XX. stoljeća.

Godine 2017. javnosti je predstavljena i sedamnaesta knjiga Akademijina Razreda i Odsjeka za medicinske znanosti, naslovljena *Narodna medicina: izvori i istraživanja*. Potaknuti interesom koji su izazvale deveta i deseta knjiga publikacije *Rasprave i građa za povijest znanosti*, urednici nastavljaju s prikazom tradicijske medicine u njezinu širem aspektu. Uz transkripciju, transliteraciju i faksimil *Šestićeve ljekaruge*, analizirano je i medicinsko nazivlje franjevca Paškala Vujčića, pri čemu su identificirani i izvori na koje se oslanjao pri njihovu oblikovanju. U posljednjem poglavlju te knjige prezentiran je i katalog *Zbirke narodne medicine* novoosnovanog Hrvatskog muzeja medicine i farmacije, koji dokumentacijski prati izložbu *Muzejski vremeplov*, postavljenu u Strossmayerovoj galeriji HAZU u travnju i svibnju 2017.

KNJIŽNI NIZ RASPRAVA RAZREDA ZA MATEMATIČKE, FIZIČKE I KEMIJSKE ZNANOSTI AKADEMIJE

U izdanju Razreda za matematičke, fizičke i kemijske znanosti, 1983. godine objavljena je četvrta knjiga *Rasprava* pod uredništvom akademika Ivana Supeka i člana suradnika Akademije, danas akademika Žarka Dadića. Ona sadrži tumačenje matematičkog teksta Ivana Uremana, kemijska gledišta Ruđera Boškovića, teoriju vitalizama u južnoslavenskoj kemijskoj literaturi te šest tekstova iz područja filozofije znanosti.

Nakon duže stanke, Razred je 2014. ponovno pokrenuo objavljivanje knjiga iz edicije *Rasprave i građa za povijest znanosti* za područje prirodoslovlja i matematike, a njegovo je Povjerenstvo (akademici Leo Klasinc, Sibe Mardešić i Nenad Trinajstić) imenovalo urednicima akademika Ksenofonta Ilakovca i prof. dr. sc. Snježanu Paušek-Baždar, koji su u tri godine uredili tri knjige. Sadržaj knjiga obuhvaća tematske cjeline na temelju prethodno održanih znanstvenih skupova. Tako je već 2014., na poticaj akademika K. Ilakovca, održan znanstveni skup i objavljena 14. knjiga naslovljena *Stanko Hondl, život i djelo [1873. – 1971.]*. U njoj je u sedam tekstova izložen životni put, cjelovita bibli-

ografija i valorizacija znanstvenog i nastavnog rada akademika, potpredsjednika Akademije, rektora Sveučilišta, dekana Filozofskog fakulteta i utemeljitelja Laboratorija za atomsku fiziku Stanka Hondla, s težištem na njegovu doprinosu izgradnji zgrade za fiziku na Marulićevu trgu 19 u Zagrebu. Već sljedeće, 2015. godine, održan je znanstveni skup i objavljena je 15. knjiga *Ivan Supek [1915. – 2007.], u povodu 100. obljetnice rođenja*. Poznato je da je fizičar, filozof, književnik, polihistor i humanist, rektor Sveučilišta, akademik i predsjednik Akademije Ivan Supek svojim djelom i djelovanjem snažno obilježio prošlo stoljeće. Stoga je u knjizi, uz pozdravni govor predsjednika Akademije akademika Zvonka Kusića, objavljeno devet tekstova o Supekovu radu na reformi Sveučilišta te o njegovu doprinosu na području fizike, povijesti fizike, filozofije i književnosti, a obrađena je i njegova korespondencija s Miroslavom Krležom. Težište je knjige na Supekovu doprinosu utemeljenju i vođenju Instituta Ruđer Bošković, a osobito na utemeljenju poslijediplomskih studija u Hrvatskoj, što je bila odskočna daska za prodor hrvatske znanosti u svijet. Koncem 2016. objavljena je i 16. knjiga *Rasprava* Razreda za matematičke, fizičke i kemijske znanosti naslovljena *Srećko Bošnjaković [1865. – 1907.], znanstvenik i poduzetnik*. U knjizi je tiskano sedam radova u kojima je pokazano da je Bošnjaković kao treći doktorand kemije na novoutemeljenom Sveučilištu u Zagrebu načinio disertaciju o heleninu, što je tema kojom se 40 godina kasnije bavio hrvatski nobelovac Lavoslav Ružička. Također je pokazano da je riječ o učenjaku koji je ostavio dubok trag u hrvatskoj znanstvenoj i gospodarsko-poduzetničkoj sredini krajem XIX. stoljeća baveći se ne samo kemijskim istraživanjima i nastavom kemije na Šumarskoj akademiji već i analizama vina, vode i ljekovitih voda te forenzikom, kao i djelatnošću u *Hrvatskom sokolu*. Istaknuto je da je on načinio pionirski korak u spajanju znanstvenog rada s poduzetništvom i osnovao prvi i jedini privatni *Javni kemičko-analitički zavod* u Hrvatskoj (1894.), koji je mogao poslužiti kao uzoran model za kasniji razvitak hrvatskoga gospodarstva te za spajanje znanstvenih istraživanja s poduzetništvom.

* * *

Akademijina edicija *Rasprave i građa za povijest znanosti* postale su tijekom više od pola stoljeća svog postojanja nezaobilazan sadržaj brojnim istraživačima, osobito s područja povijesti i filozofije znanosti. Na njihovim su stranicama objavljeni izvorni tekstovi te je dokumentirana građa iz hrvatske medicinske, matematičke i prirodoslovne baštine. Stoga je tom jedinstvenom nakladničkom nizu osigurano trajno korištenje i citiranje.

Neke knjige *Rasprava* dostupne su u Digitalnoj zbirci HAZU (dizbi.hazu.hr). ●

Debates and material for the history of science

DEPARTMENT FOR MEDICAL SCIENCES / DEPARTMENT FOR MATHEMATICAL, PHYSICAL AND CHEMICAL SCIENCES

The Institute for the History of Natural, Mathematical and Medical Sciences, the precursor of today's Institute for the History and Philosophy of Science of the Croatian Academy of Sciences and Arts in 1963 published its first book in the imprint *Debates and material for the history of science*. The book was initiated and edited by the founder and director of the Institute, Mirko Dražen Grmek, with Hrvoje Iveković. After the departure of Grmek for France, the next two books of *Debates* were edited by Lavoslav Glesinger with co-editor Iveković. The guiding idea of this project was to publish scientific texts and material from the domain of the history and philosophy of science, with particular reference to the Croatian scientific heritage in the European context as well as the creation of the Croatian academic milieu. In line with this, in the first three books of *Debates*, well-received texts by such distinguished figures in the history of science in Croatia as M. D. Grmek, Ž. Dadić, H. Tartalja and L. Glesinger were printed.

In the Institute for the History and Philosophy of Science, the Section for the History of Medical Sciences and the Section for the History of Natural and Math-

ematical Sciences were founded in 1980, and then the Section for the Philosophy of Science in 1992. Hence the *Debates* went on being published in two series. In the imprint of the Academy's Department for Medical Sciences, thirteen books have been published; since 2007 they have been edited by Full Academy Member Marko Pečina and Professor Stella Fatović-Ferenčić, PhD. In the imprint of the Department for Mathematical, Physical and Chemical Sciences four books have been published; since 2014 they have been edited by Professor Snježana Paušek-Baždar, PhD, and Full Academy Member Ksenofont Ilakovac. The fifth book from the area of medical history discusses the public health issues of the Istrian region; the sixth takes up the role and work of Federiko Grisogono Bartolačić; the seventh gives originals related to plague epidemics, warm springs, the guild of military surgeons, and the epidemiology of and trends in infectious sickness in Croatian history; the eighth takes up the debate about the place and role of the history of medicine; the ninth and tenth provide transcriptions and transliterations of the unique originals the Karlobag and Poljica herbalists [ljekaruša] from the period from the 17th to the 19th century; the eleventh takes up the role of Božo Metzger; the twelfth the application of technology in psychiatric practice. The thirteenth volume gives two authentic testimonies of Anica Jušić about the development of neurology and the development of the hospice movement in Croatia, while in the seventeenth book the sources for and researches into Croatian folk medicine are set out.

In the fourth book of the Department for the Mathematical, Physical and Chemical Sciences material related to the interpretation of the mathematical texts of Ivan Ureman are presented, with the chemical standpoints of Ruđer Bošković, the theory of vitalism, and six texts from the domain of the philosophy of science. Book fourteen is devoted to the life and work of Stanko Hondl, the emphasis being placed on his contribution to the construction of a building for physics and an atomic physics laboratory in Zagreb. Book fifteen, at the urging of Full Academy member Ksenofont Ilakovac is devoted to the 100th anniversary of the birth of Ivan Supek, a figure of great learning and a personality of the Croatian 20th century who is not to be missed. Book sixteen presents the life and work of the chemist Srećko Bošnjaković, who was the first in Croatian history to be able, at the end of the 19th century, to combine scientific work with entrepreneurship. ●

Znanstveni savjetodavni odbor akademija Europske unije (EASAC)

Nakon ulaska Hrvatske u Europsku uniju 1. srpnja 2013., Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti postala je 23. svibnja 2014. članicom Znanstvenog savjetodavnog odbora akademija Europske unije (*European Academies Science Advisory Committee* – EASAC). EASAC je osnovan 2001. godine i okuplja 25 nacionalnih znanstvenih akademija iz zemalja članica EU, kao i akademije iz Norveške i Švicarske te Akademiju Europe (*Academia Europaea*) i ALLEA-u (*All European Academies*). Cilj osnutka bila je međusobna suradnja u pružanju neovisnih, stručnih i znanstveno utemeljenih savjeta o znanstvenim aspektima javne politike onima koji stvaraju ili utječu na politiku unutar europskih institucija te tijelima i dužnosnicima Europske unije. Time EASAC služi kao sredstvo za osiguranje zajedničkog glasa europske znanosti. Uz rastuću važnost Europske unije kao političkog prostora, nacionalne znanstvene akademije mogu

prepoznati da se opseg njihovih savjetodavnih funkcija s nacionalne mora proširiti na europsku razinu. Stavovi EASAC-a otvoreni su, transparentni i neovisni o komercijalnoj ili političkoj pristranosti. Aktivnosti EASAC-a uključuju temeljna istraživanja znanstvenih aspekata europskih politika, recenzije i savjete o političkim dokumentima, radionice s ciljem utvrđivanja trenutačnog znanstvenog razmišljanja o glavnim europskim političkim pitanjima, radionice s ciljem informiranja političara, kratke, pravodobne izjave o aktualnim temama te izradu sažetaka usmjerenih na komunikaciju s nestručnom javnošću.

EASAC ima svoj ured u Bruxellesu, u Belgijskoj kraljevskoj akademiji znanosti i umjetnosti, a Tajništvo mu se nalazi u Njemačkoj akademiji znanosti Leopoldini u Halleu. Predstavnik Hrvatske akademije u EASAC-u jest akademik Ivo Šlaus. ●

PALAČA AKADEMIJE LEOPOLDINE U HALLEU / LEOPOLDINA ACADEMY PALACE IN HALLE

European Academies Science Advisory Committee (EASAC)

After Croatian accession to the EU on July 1, 2013, the Croatian Academy of Sciences and Arts became, on May 23, 2014, a member of the European Academies Science Advisory Committee – EASAC. EASAC was founded in 2001 and brings together 25 national science academies from EU member states, as well as academies from Norway and Switzerland and the Academy of Europe or Academia Europaea as well as ALLEA in Berlin. The objective behind its foundation was to promote collaboration in the provision of independent, professional and scientifically founded advice on the scientific aspects of public policy to those who create or have an impact on policies within the European institutions, the bodies and the officials of the union. EASAC thus serves as a means of ensuring for European science a common voice. With the growing importance of the European Union as political space, national academies of sci-

ence have recognised that the scope of their advisory functions has to be expanded from the national to the European level. The views of EASAC are open, transparent and independent of any commercial or political bias. The activities of EASAC include fundamental research into the scientific aspects of European policies, reviews of and advice about political documents, workshops aimed at ascertaining the current scientific opinion about the main European political issues, workshops aimed at informing politicians, short, well-timed statements about current issues and the provision of synopses intended to communicate with the non-scientific public.

EASAC has its office in Brussels, in the Belgian Royal Academy of Science and Art; its secretariat is in Germany, in the Leopoldina Academy of Science, Halle. Full Academy Member Ivo Šlaus represents the Croatian Academy in EASAC. ●

Zračna luka *Franjo Tuđman*

Marijan Lipovac

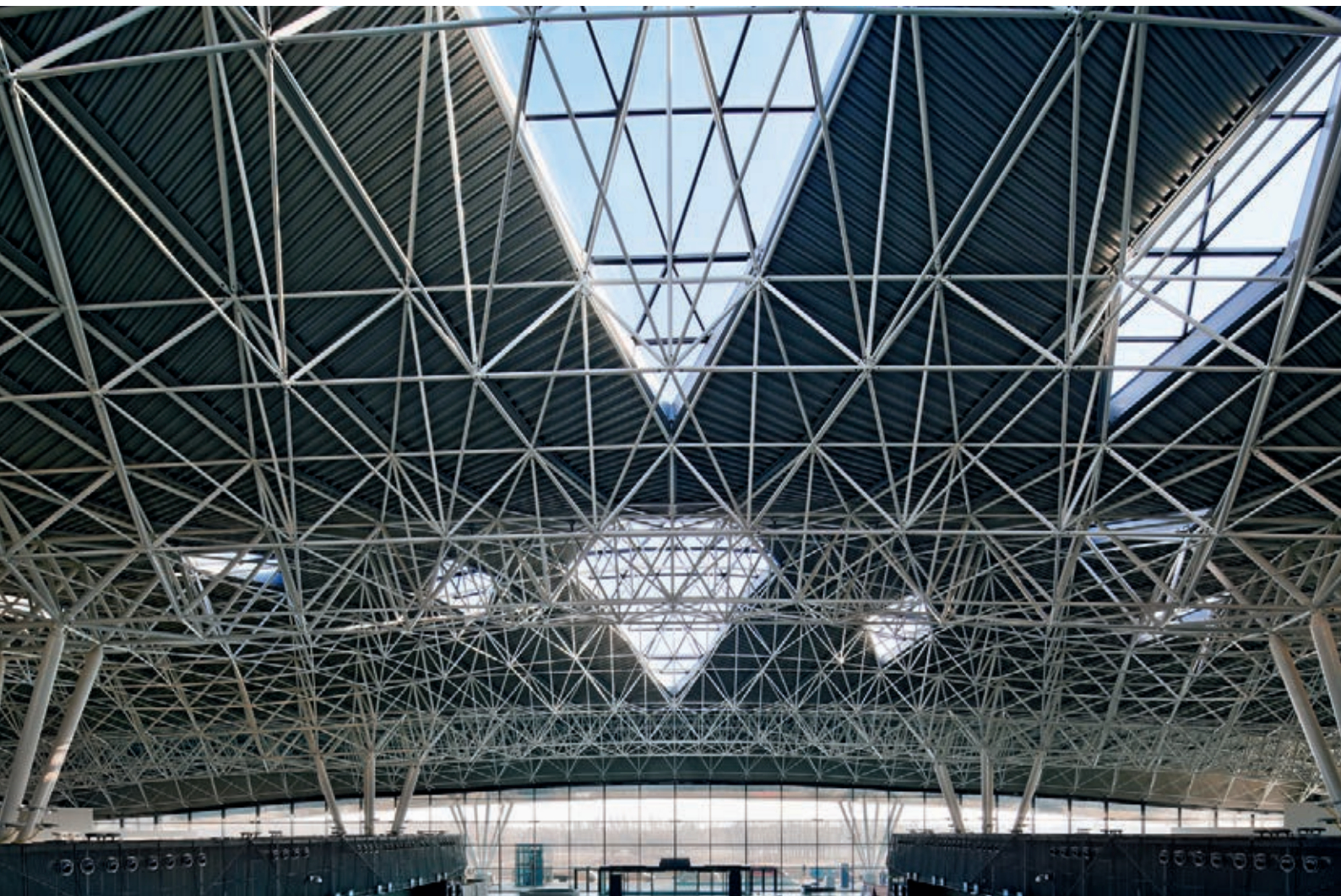
U palači Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti 20. ožujka 2017. predstavljen je projekt novog putničkog terminala Zračne luke *Franjo Tuđman* autora akademika Branka Kincla, akademika Velimira Neidhardta i pokojnog prof. dr. sc. Jure Radića. Projekt je predstavljen uoči svečanog otvaranja nove zagrebačke zračne luke i on, kako je kazao predsjednik HAZU akademik Zvonko Kusić, svjedoči o tome kako članovi HAZU i u suvremeno doba pridonose razvoju Hrvatske i izgradnji hrvatske kulture i nacionalnog identiteta, kao što su to činili i u dosadašnjoj povijesti Akademije. „Sve to bilo bi uzaludno da prije 25 godina nije bilo hrvatskih branitelja koji su za domovinu bili spremni žrtvovati i vlastiti život, a danas se Hrvatska izgrađuje i čuva radom kojim dostižemo visoke dosege i u umjetnosti i u gospodarstvu, što na najbolji način simbolizira ova zračna luka. Posebno značenje ima i ime novog terminala, jer Franjo Tuđman simbolizira našu borbu za slobodu i samostalnost”, rekao je akademik Kusić podsjetivši na brojne akademike iz raznih djelatnosti, a posebno na arhitekta koji su svojim djelima pridonijeli identitetu pojedinih hrvatskih gradova i cijele Hrvatske.

Detaljnije su o svom projektu govorili akademici Kincl i Neidhardt. Akademik Kincl iznio je podatke da je Zračna luka *Franjo Tuđman* s 65.000 četvornih metara površine projektirana za pet milijuna putnika godišnje s mogućnošću budućeg širenja do osam milijuna putnika. U novu zgradu ugrađeno je 35.000 prostornih metara betona, a 40.000 prostornih metara u vanjske

radove, kao i 5.000 tona armature. Čelična konstrukcija teška je 2.000 tona. Zgrada ima četiri etaže i osam avionskih mostova za ukrcaj putnika, dva za domaće i šest za međunarodne letove, 30 *check-in* šaltera, 23 šaltera za kontrolu putovnica, a oko zgrade je 1.100 parkirnih mjesta. „Zgrada ima projektnu fleksibilnost kojom može zadovoljiti sve potrebe za dugo vremena. Ona s jedne strane osigurava bogatstvo doživljaja konstrukcije u velikom prostoru hale, a s druge strane, kao kontrast, tu je čistoća funkcionalnih prostora”, kazao je akademik Kincl. Akademik Velimir Neidhardt podsjetio je na početak projekta od raspisivanja međunarodnog natječaja 2008., na koji je bila pozvana svjetska arhitektonska elita od deset ekipa, dok je deset domaćih timova moralo proći kvalifikacijski dio. „Ovo je najveći uspjeh hrvatske arhitekture u zadnjih 100 godina moderne, od 1918.”, kazao je akademik Neidhardt. On je istaknuo i sinergiju Zračne luke i njezine okoline, koja joj osigurava da postane potencijalno ključno žarište djelotvornosti metropolitanskog prostora Zagreba i Hrvatske te srednjoeuropskog prostora. „Cilj procesa projektiranja jest osigurati ugodna i nezaboravna iskustva doživljaja suvremene arhitektonike javnih funkcija za putnike i posjetitelje, a omogućene su i panoramske vizure na Zagreb i Medvednicu. Iz nove zračne luke moći će se vidjeti i zagrebačka katedrala. Takav posebni odnos vizualne povezanosti grada i njegove zračne luke jedinstven je i nije ostvaren ni u jednoj značajnijoj europskoj zračnoj luci, pa i šire”, istaknuo je akademik Neidhardt. ●

ZRAČNA LUKA FRANJO TUĐMAN / THE FRANJO TUĐMAN AIRPORT

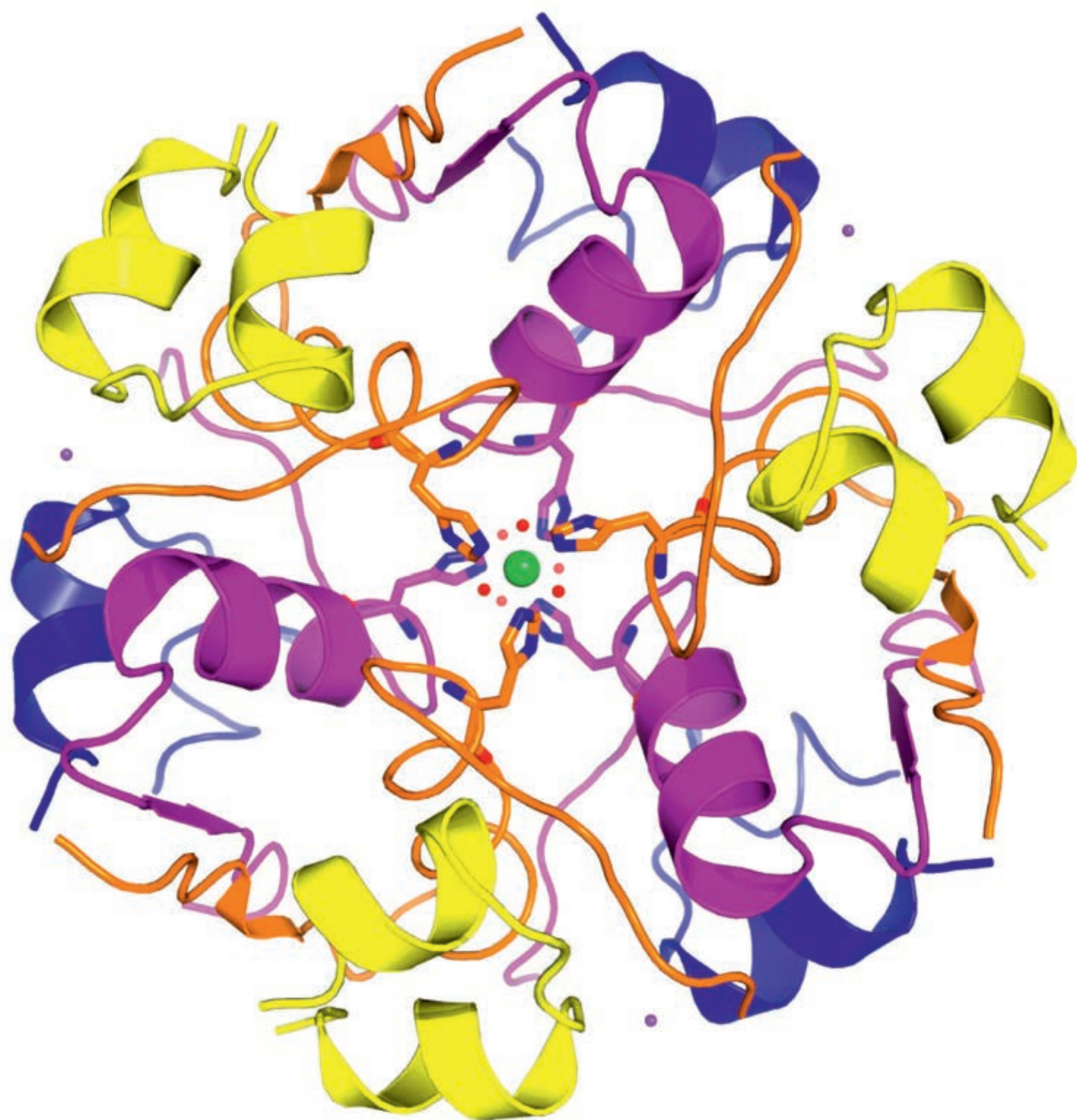

AKADEMIK VELIMIR NEIDHARDT

The Franjo Tuđman Airport

In the palace of the Croatian Academy of Sciences and Arts on March 20, 2017, the design for the new passenger terminal of Franjo Tuđman Airport by Full Academy Member Branko Kincl, Full Academy Member Velimir Neidhardt and the late Professor Jure Radić, PhD, was presented. The design was presented on the eve of the grand opening of the new Zagreb airport and, as the president of the Croatian Academy of Sciences and Arts Zvonko Kusić said, it tells of the way in which members of the Croatian Academy of Sciences and Arts in the contemporary age too are contributing to the development of Croatia and the building of Croatian culture and national identity, just as they had in the previous history of the Academy “But it would all have been in vain if 25 years ago there had not been those Croatian defenders who were ready to lay down their lives for the Homeland, and today Croatia is being built up and preserved with work in which we achieve great results in art and in the economy and that are best symbolised by this airport. The name of the new terminal is particularly significant, for Franjo Tuđman symbolises our fight for freedom and independence,” said Kusić, recalling the many Academy members from many activities, but particularly the architects, who with their works had made a contribution to the identity of individual Croatian cities and to the whole of Croatia. Kincl and Neidhardt spoke in greater detail about their design. Kincl released the information that Franjo Tuđman Airport, with its 65,000 square metres of floor space, had been designed for five million passengers a year, and could be expanded to handle eight million. Put into the new building were

35,000 cubic metres of concrete, and 40,000 in the external works, as well as 5,000 tons of reinforcing steel. The steel construction weighed 2000 tons. The building has four storeys, and apart from the bridges for the embarkation of passengers, two for domestic and six for international flights, there are 30 check-in counters, 23 passport check counters, and around the building there are 1100 parking places. “The building has a design flexibility that makes it able to meet all needs for a long time. On the one hand it ensures a richness of experience of the construction in the great space of the concourse, and on the other hand, as a contrast, there is the cleanness of the functional spaces,” said Kincl. Neidhardt recalled the beginning of the project, the holding of an international competition in 2008, to which the world’s architectural elite of ten teams were invited, while the ten home teams had to go through a qualifying round. “This is the greatest success of Croatian architecture in the last 100 years of modernism, since 1918,” said Neidhardt. He pointed out the synergy of the airport and its surroundings, which made it likely to become a potentially key focus of the effectiveness of the Zagreb metropolitan area, Croatia and the space of Central Europe. “The objective of the design was to ensure a pleasant and unforgettable experience of contemporary public function architecture for passengers and visitors, also providing panoramic views of Zagreb and Medvednica. From the new airport, Zagreb Cathedral can also be seen. Such a special visual connection between city and its airport is unique, and has never been achieved in any major European airport, or even further afield,” claimed Neidhardt. ●

KRISTALNA STRUKTURA NIKLOVA DERIVATA ČOVJEKOVA INZULINA /
CRYSTAL STRUCTURE OF THE HUMAN NICKEL INSULINE DERIVATIVE

Dvadeset peta obljetnica Hrvatske kristalografske zajednice

Akademik **Stanko Popović**

Znanstveno vijeće za kristalografiju HAZU – Hrvatska kristalografska zajednica (HKZ) obilježava ove godine dvadeset petu obljetnicu osnivanja. Međutim, Predsjedništvo JAZU osnovalo je 1966. *Jugoslavenski centar za kristalografiju* pri Razredu za matematičke, fizičke i tehničke znanosti, kao *naučni savjet* sa zadatkom promicanja kristalografije i nje primjene u znanosti i tehnici. Predsjednik *Centra* bio je akademik Drago Grdenić. *Centar* je priredio 25 godišnjih znanstvenih skupova s međunarodnim sudjelovanjem, šest skupova s kristalografima Italije te 13. *Europski kristalografski sastanak (ECM13)*, Ljubljana – Trst, 1991. *Centar* je objavljivao *Godišnjak/Annual* koji je sadržavao priopćenja podnesena na skupovima te obavijesti o znanstvenoj djelatnosti svojih članova.

Po uspostavi Republike Hrvatske, Predsjedništvo HAZU osnovalo je 28. veljače 1992. HKZ, kao sljednicu *Centra*, u okviru Razreda za matematičke, fizičke i kemijske znanosti. Za predsjednika HKZ-a izabran je akademik Boris Kamenar, kojega je 2006. naslijedio akademik Stanko Popović, a njega, u studenom 2016., Dubravka Matković Čalogović, članica suradnica HAZU. HKZ je međupodručna udruga, u koju je učlanjeno 120 znanstvenika i znanstvenih novaka (kemičari, fizičari, biolozi, mineralozi, geolozi, matematičari, farmaceuti, metalurzi) koji istražuju kristalnu strukturu biološki aktivnih tvari, proteina, organometalnih spojeva i farmaceutika te mikro-

strukturu složenih sustava u odnosu na njihova fizička, kemijska i biološka svojstva.

HKZ je punopravna i aktivna članica *Europske kristalografske zajednice (ECA)* i *Međunarodne kristalografske unije (IUCr)*. Od osnutka HKZ priređuje, u suradnji sa *Slovenskim kristalografskim društvom*, godišnje znanstvene skupove s međunarodnim sudjelovanjem naizmjenice u Hrvatskoj i Sloveniji. Održano je ukupno 25 skupova; posljednji ove godine u Ljubljani. O djelatnostima HKZ-a redovito se objavljuju prikazi u *IUCr Newsletteru* i *ECA e-Newsletteru*. U *IUCr Newsletteru* objavljen je 2011. opširni prikaz *Crystallography in Croatia* (prvi od prikaza za 14 država jugoistočne Europe).

Savjet ECA povjerio je 2011. hrvatskim kristalografima priređivanje 29. *Europskoga kristalografskog sastanka (ECM29)* koji je održan 2015. u Rovinju s 1.060 sudionika iz 55 država. Početne pripreme za ECM29 obavio je HKZ i imenovao Odbor za pripremu skupa. Taj Odbor prerastao je u *Hrvatsku udrugu kristalografa (HUK)*, koja je preuzela i vrlo uspješno provela sve pripreme za ECM29, uz suglasnost Skupštine HKZ-a. ECM29 bio je veliki uspjeh hrvatskih kristalografa, a ujedno i najveći znanstveni skup prirodoslovaca održan u Hrvatskoj.

Tijekom prethodnih 50 skupova (ne uključujući ECM13 i ECM29) podneseno je oko 250 pozvanih predavanja i oko tri tisuće kratkih priopćenja o razvoju suvremene kristalografije i bliskih znanstvenih po-

dručja: molekulska biologija, fizika i kemija čvrstoga stanja, znanost o materijalima, farmakologija, mineralogija. Ti skupovi pridonijeli su izrazitoj prepoznatljivosti kristalografskih istraživanja u Hrvatskoj u međunarodnoj znanstvenoj zajednici. *Međunarodnu godinu kristalografije 2014.* hrvatski kristalografi obilježili su nizom događanja, npr.: održani su znanstveni skupovi *Kristalografija u Hrvatskoj* (zbornik radova, HAZU, 2013.), *Suvremena kristalografija u Hrvatskoj* (zbornik radova, HAZU, 2015.), predavanja u HAZU i strukovnim udrugama, radovi u domaćoj i međunarodnoj periodici, objavljivanje *Englesko-hrvatskoga rječnika kristalografije, fizike kondenzirane tvari i fizike materijala*; natjecanje učenika u rastu kristala (HKZ, HUK, Pliva, Zagreb).

Dvadeset peta obljetnica osnivanja HKZ-a obilježena je seminarom *Suvremena kristalografija u Hrvat-*

skoj, održanom tijekom 25. *Hrvatskog skupa kemičara i kemijskih inženjera (25HSKIKI)*, s međunarodnim sudjelovanjem, Poreč, 2017. Članovi HKZ-a podnijeli su na seminaru pet usmenih priopćenja te još 35 usmenih i posterskih priopćenja u okviru programa 25HSKIKI. Članove HKZ-a, sudionike skupa u Poreču, pozdravila je prof. Alessia Bacchi, predsjednica ECA-e. Razred za matematičke, fizičke i kemijske znanosti i Uprava HAZU suglasili su se s objavljivanjem knjige sažetaka priopćenja koja su podnijeli članovi HKZ-a tijekom 25HSKIKI.

Potanki prikaz djelovanja hrvatskih kristalografa nalazi se u radu objavljenom u časopisu *Croatia Chemica Acta* 89 (2016) 367-370. Pojediniosti o djelatnostima, povijesti, članstvu i Odboru HKZ-a te organizaciji prijašnjih znanstvenih skupova nalaze se na mrežnoj stranici <http://www.hazu.hr/kristalografi>. ●

25th Anniversary of the Foundation of the Croatian Crystallographic Association

This year the *Scientific Council for Crystallography of the Croatian Academy of Sciences and Arts–Croatian Crystallographic Association (CCA)* celebrates the 25th anniversary of its foundation. However, the Presidency of the Yugoslav Academy of Sciences and Arts, Zagreb, founded the Yugoslav Centre of Crystallography (YCCr), in 1966, acting as a scientific council under the Department of Mathematical, Physical and Technical Sciences, promoting crystallography and its applications in science and technology. The president of YCCr was Full Academy Member Drago Grdenić. YCCr organized 25 annual scientific meetings with international participation, six Italian-Yugoslav conferences and the 13th European Crystallographic Meeting (ECM13), Ljubljana-Trieste in 1991. The journal *Annual of the YCCr* was published, containing presentations submitted at the meetings and information on the scientific activities of its members.

After the proclamation of the independence of Croatia, the Presidency of the Croatian Academy of Sciences and Arts founded CCA, as successor to YCCr, on February 28, 1992, acting under the Department of Mathematical, Physical and Chemical Sciences. Full Academy Member Boris Kamenar was elected president, and was followed by Full Academy Member Stanko Popović in 2006 and by Professor Dubravka Matković Čalogović in 2016. CCA is an interdisciplinary entity with 120 members, scientists and postgraduate students (chemists, physicists, biologists, mineralogists, geologists, mathematicians, pharmacists, metallurgists) who study the crystal structure of biologically active substances, proteins, organometallic compounds, pharmaceuticals, microstructure of composites, in relation to their physical, chemical and biological properties.

CCA is a full and active member of the European Crystallographic Association (ECA) and the International Union of Crystallography (IUCr). Since 1992, CCA and the Slovenian Crystallographic Society have been organizing annual scientific meetings with international participation, alternately in Croatia and in Slovenia. Twenty five meetings have been held so far, the latest being held in Ljubljana this year. The reports on the activities of CCA have been published in the *IUCr Newsletter* and in *ECA e-Newsletter*. An extended essay "Crystallography in Croatia" was published in the *IUCr Newsletter* in 2011 (the first essay of 14 South-East European states).

The ECA Council decided, in 2011, that the 29th European Crystallographic Meeting (ECM29) would be organized by Croatian crystallographers. ECM29 was held in Rovinj in 2015 and was attended by 1060 participants from 55 states. Initial preparations for ECM29 were made by the Organizing Committee elected by CCA. Later, the organization of ECM29 was undertaken by the Croatian Association of Crystallographers (CAC), which emerged from the previous Organizing Committee, as approved by the Assembly of CCA. ECM29 was a great success, being the largest scientific meeting in natural sciences ever held in Croatia.

During the past fifty meetings (excluding *ECM13* and *ECM29*), about 250 invited lectures and 3000 short talks have been given, dealing with development of contemporary crystallography and closely related scientific fields: molecular biology, physics and chemistry of solid state, materials science, pharmacology, mineralogy. These meetings have contributed much to the recognition by the international scientific community of crystallographic achievements in Croatia.

Croatian crystallographers conducted a series of activities during the International Year of Crystallography, IYCr2014. The most important activities were: scientific meetings Crystallography in Croatia and Contemporary Crystallography in Croatia (the corresponding Proceedings published by Croatian Academy in 2013 and 2015); lectures in Croatian Academy and professional societies; papers in Croatian and international journals; the publishing of the *English-Croatian Dictionary of Crystallography, Physics of Condensed Matter and Materials Physics*; Crystal-growing competition (CAC, CCA, PLIVA, Zagreb), participants being the pupils of primary and secondary schools.

On the occasion of the 25th anniversary of the foundation of CCA, a seminar on contemporary crystallography in Croatia was organized during the 25th Croatian Meeting of Chemists and Chemical Engineers, with international participation, Poreč, 2017. The seminar consisted of five lectures given by the CCA members. In the scope of the Meeting's Programme, CCA members also gave 35 oral and poster contributions. Professor Alesia Bacchy, the Chair of ECA, greeted the CCA members attending the Meeting in Poreč. The Proceedings containing all these contributions will be published by the Croatian Academy. More details in: *Croat. Chem. Acta* 89 (2016) 367-370; <http://www.hazu.hr/kristallografi>. ●

Izjave HAZU za javnost

Public Statements by the Croatian Academy of Sciences and Arts

IZJAVA PREDSEDNIKA HAZU AKADEMIKA ZVONKA KUSIĆA POVODOM 25. GODIŠNJICE MEĐUNARODNOG PRIZNANJA HRVATSKE

Odluka zemalja Europske zajednice od 15. siječnja 1992. o međunarodnom priznanju samostalne Republike Hrvatske bio je presudan trenutak u procesu međunarodnog priznanja nove hrvatske države, koju su tim činom priznale one države s kojima stoljećima čini isti civilizacijski i kulturni krug i kojima se težila priključiti. Stoga je 15. siječnja 1992. jedan od najvažnijih dana u cjelokupnoj hrvatskoj povijesti. Međunarodno priznanje bilo je kruna višestoljetne borbe Hrvata za svoju državnost i nacionalni identitet.

Stoljećima su se naraštaji hrvatskog naroda borili za punu afirmaciju Hrvatske i njezinih sveukupnih potencijala, no tek je uspostava samostalne Hrvatske i njezino međunarodno priznanje omogućilo da se Hrvatska afirmira pod svojim nacionalnim imenom i postane ravnopravan član međunarodne zajednice. Stoga smo mi koji smo doživjeli ostvarenje tisućljetnog sna, osamostaljenje i priznanje Hrvatske, doista privilegiran naraštaj. Međunarodnim priznanjem priznati su i hrvatski nacionalni simboli (zastava, grb, himna), Zagreb je po prvi put službeno postao svjetska i europska metropola, sjedište stranih veleposlanstava, hrvatski su sportaši nakon priznanja mogli napokon samostalno nastupati na sportskim natjecanjima te su značajno pridonijeli prepoznatljivosti Hrvatske u svijetu, Hrvatska je nakon priznanja napokon mogla osnovati svoju diplomaciju i razvijati bilateralne i multilateralne odnose izravno, u skladu sa svojim državnim i nacionalnim interesima, hrvatski su građani nakon priznanja napokon mogli početi putovati s hrvatskim putovnicama, što je nedugo prije toga bilo nezamislivo. Uvijek se s ponosom trebamo sjećati 15. siječnja 1992., jer tek danas se otkrivaju detalji iz kojih doznajemo koliko je proces međunarodnog priznanja Hrvatske bio mukotrpan i neizvestan, jer većina zemalja, pogotovo velike sile, nisu bile sklone raspadu Jugoslavije, ili su željele priznati Sloveniju, ali ne i Hrvatsku.

Treba se sjećati i osoba zaslužnih za priznanje Hrvatske, posebno pape Ivana Pavla II., koji je napravio presedan pri-

znajući Hrvatsku među prvima, dva dana prije Europske zajednice, poslavši time jasnu poruku cijelom svijetu. Zasluge pripadaju i Helmutu Kohlu i Hansu-Dietrichu Genscheru, bez čije bi upornosti zemlje EZ-a teže priznale Hrvatsku, i to jednoglasno, kao i Robertu Badinteru, dopisnom članu HAZU, koji je bio na čelu arbitražne komisije Europske zajednice, koja je presudila da Jugoslavija više ne postoji i preporučila međunarodno priznanje Hrvatske. Ne smije se zaboraviti ni doprinos Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti i cijele hrvatske akademske zajednice, koja je svojim kontaktima diljem svijeta širila istinu o pravednoj borbi hrvatskog naroda za slobodu i samostalnost, što je postupno dovelo do promjene stava međunarodnih čimbenika u korist priznanja Hrvatske.

No najzaslužniji za priznanje ipak su prije svega hrvatski narod i hrvatski branitelji u Domovinskom ratu, koji su 1991. obranili veći dio hrvatskog teritorija, uključujući

i Zagreb kao glavni grad. Zasluge pripadaju i prvom hrvatskom predsjedniku Franji Tuđmanu, koji je uspješno vodio cijeli proces osamostaljenja Hrvatske. Priznanje je bilo znak da je Hrvatska pobijedila u Domovinskom ratu i da samo treba sačekati povoljne okolnosti da oslobodi ili reintegrira svoje okupirane krajeve.

Danas smo kao društvo često nezadovoljni i nestrpljivi te zaboravljamo da je 25 godina kratak period u životu jedne nacije. Sjećanje na ove događaje otprije četvrt stoljeća, kad se odlučivalo o opstanku Hrvatske, neka nam bude izvor optimizma, nade, pobjedničkog duha i vjere da ćemo postupno savladati sve teškoće s kojima se danas suočavamo i izgraditi modernu, naprednu i bolju Hrvatsku. Hrvatska je pobjednička zemlja koja zbog svojih prošlih i budućih naraštaja nema pravo na malodušnost.

U Zagrebu 13. siječnja 2017.

THE DECLARATION OF THE PRESIDENT OF THE CROATIAN ACADEMY OF SCIENCES AND ARTS ZVONKO KUSIĆ, MARKING THE 25TH ANNIVERSARY OF THE INTERNATIONAL RECOGNITION OF CROATIA

The decision of the countries of the European Community of January 15, 1992, concerning the international recognition of the independent Republic of Croatia was a crucial moment in the process of the international recognition of the new Croatian state, which by this act was recognised by the same states with which it for centuries it had shared its civilisation and culture and which it aimed at joining. Thus January 15, 1992, is one of the most important days in the whole of Croatian history. International recognition was the crown of the several-centuries-long struggle of the Croats for their own statehood and national identity.

For centuries, successive generations of the Croatian nation fought for full recognition of Croatia and all its potentials; only, however, with the establishment of an independent Croatia and its international recognition was it possible for Croatia to be recognised under its own national name and to become an equal member of the international community. Hence we, who have experienced the realisation of this millennial dream, the independence and recognition of Croatia, are a really privileged generation. By the international recognition, all the Croatian national symbols, the flag, coat of arms and anthem, were also recognised. For the first time, Zagreb officially became a capital city, the seat of foreign embassies. Croatian athletes were able for the first time at last, after the recognition, to take part independently in sporting competitions, at which they contributed in a major way to the identifiability of Croatia

in the world. After the recognition, Croatia was at last able to develop its own diplomacy and institute direct bilateral relationships, in line with its national and state interests. Croatian citizens after the recognition could at last start to travel with Croatian passports, which a short time before had been inconceivable. We should always recall January 15, 1992, with pride, for only today are details being revealed from which we have found out how arduous and uncertain the process of the international recognition of Croatia was, for most countries, especially the great powers, were not in favour of the collapse of Yugoslavia, or else were willing to recognise only Slovenia, and not Croatia.

Also we have to remember persons who were to be credited with the recognition of Croatia, particularly Pope John Paul II, who created a precedent by recognising Croatia among the first, two days before the European Community, sending a strong message thereby to the whole world. Also deserving of our gratitude were Helmut Kohl and Hans-Dietrich Genscher, without whose persistence the EC countries would have recognised Croatia, unanimously as they did, only with much more difficulty, as well as Robert Badinter, a corresponding member of the Croatian Academy of Sciences and Arts, at the head of the arbitration commission of the European Community that decided Yugoslavia no longer existed and recommended the international recognition of Croatia. Nor should the contribution of the Croatian Academy of Sciences and Arts be forgotten, or the whole of the Croatian academic community that with its contacts worldwide spread the truth of the just struggle of the Croatian people for freedom and independence, which gradually led to a change in the views of international factors and to their willingness to recognise Croatia.

Yet after all, most to be credited with the recognition are the Croatian people and the Croatian defenders in the Homeland War who in 1991 defended the major part of Croatian territory, including its capital of Zagreb. Of great merit also was the first Croatian president, Franjo Tuđman, who successfully led the whole process in which Croatian became independent. Recognition was a sign that Croatia had been the victor in the Homeland War and that all that had to be done was to await more favourable circumstances and liberate or reintegrate the occupied regions.

Today as a society we are often impatient and dissatisfied, and tend to forget that 25 years is a short period in the life of a nation. Memory of the events of a quarter of a century back, when the survival of Croatia was being decided, should be a source of optimism to us, of hope, of the winning spirit and faith that we shall gradually overcome all the difficulties with which we are faced today and build a modern, advanced and better Croatia. Croatia is a victorious country that because of its past and future generations has no right to be apathetic.

Zagreb, January 13, 2017

Predsjedništvo Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti zauzelo je 18. siječnja 2017.

STAJALIŠTE PREDSJEDNIŠTVA HRVATSKE AKADEMIJE ZNANOSTI I UMJETNOSTI O IZRADI PRIJEDLOGA CJELOVITE KURIKULNE REFORME

Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti stalno prati nastojanja da se poboljša postojeći obrazovni sustav, što je temeljni preduvjet osiguranja budućnosti svakog pojedinca u slobodnom i demokratskom društvu, kao i svekolikog razvoja društva te očuvanja i razvoja hrvatskog nacionalnog identiteta.

Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti pravodobno je iznosila stavove o dosadašnjim obrazovnim reformama i izradila smjernice za strategiju odgoja, obrazovanja, znanosti i tehnologije, koje su ugrađene u Strategiju obrazovanja, znanosti i tehnologije. Stoga Akademija podržava potrebu općeg suglasja za nastavak reforme školstva uz odgovoran pristup odgoju, uvažavajući Ustavom zajamčeno pravo i slobodu roditelja da samostalno odlučuju o odgoju djece.

Kako bi reforma bila uspješna i provediva, potrebno je postići stručno i znanstveno suglasje o konceptu, modelu, sadržaju i redoslijedu provedbe cjelovite kurikularne reforme, uvažavajući i druge segmente iz Strategije obrazovanja, znanosti i tehnologije, kao i odgovarajući zakonski okvir.

Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti zalaže se za znatnije uključivanje hrvatskih sveučilišta i javnih znanstvenih instituta u donošenje ključnih dokumenata te u provođenje reforme, jer je obrazovanje učitelja i nastavnika temeljni preduvjet svake reforme školstva.

Reforma mora biti usklađena s potrebama Hrvatske radi njezinog što boljeg uključenja u tehnološki napredno društvo, što među ostalim nalaže stalno usavršavanje u STEM-području.

Reforma mora uvažiti sve pozitivne tradicije hrvatskog školstva, kao i Ustavom zajamčeno pravo o dostupnosti obrazovanja svakome pod jednakim uvjetima u skladu s njegovim sposobnostima.

Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti će putem svojih vijeća i odbora pridonijeti javnoj argumentiranoj raspravi o reformi i njezinoj provedivosti da bi dovela do poboljšanja cjelokupnog odgojno-obrazovnog sustava, jer on je prijeko potreban za razvoj pojedinca i društva, za očuvanje nacionalnog identiteta i pozicioniranje Hrvatske u europske i svjetske tokove razvitka.

The Presidency of the Croatian Academy of Sciences and Arts on January 18, 2017, adopted

THE STANDPOINT OF THE PRESIDENCY OF THE CROATIAN ACADEMY OF SCIENCES AND ARTS ON DRAWING UP A PROPOSAL FOR AN INTEGRAL REFORM OF THE CURRICULUM

The Croatian Academy of Sciences and Arts keeps a constant eye on endeavours to improve the current educational system, which is a basic precondition for ensuring the future of each individual in a free and democratic society and for the overall development of society, the preservation and development of the Croatian national identity.

The Croatian Academy of Sciences and Arts in good time put forward views on previous educational reforms and drew up guidelines for a strategy for upbringing, education, science and technology, all of them incorporated in the Education, Science and Technology Strategy. Hence the Academy supports the need for a general consensus about the continuation of the reform of education with a responsible approach to upbringing while respecting the constitutionally guaranteed right and freedom of parents to decide independently on the upbringing of their children.

For reform to be successful and viable, it is necessary to achieve a professional and scientific consensus about the concept, model, contents and order of the implementation of integral curricular reform, respecting other segments of the Education, Science and Technology Strategy, as well as the legislative background.

The Croatian Academy of Sciences and Arts advocates greater involvement of Croatian universities and public scientific institutes in the adoption of key documents and in the implementation of reform, for education of teachers is a basic precondition of any reform of the school system.

Reform has to be harmonised with the needs of Croatia, for it to be involved more closely into technologically advanced society, which means among other things constant improvement of teaching in the STEM area.

Reform has to pay due respect to all the good traditions of Croatian schooling, and the constitutional right of everyone to be educated under equal conditions in accordance with their capacities.

The Croatian Academy of Sciences and Arts will via its councils and committees contribute to the public debate about reform and its implementability in order to contribute to an improvement in the whole of the educational system, for it is urgently needed for the development of individual and of society, for the preservation of the national identity and the positioning of Croatia in European and world trends of development.

IZJAVA PREDSEDNIKA HAZU AKADEMIKA ZVONKA KUSIĆA U POVODU 400. GODIŠNJICE SMRTI FAUSTA VRANČIĆA

Faust Vrančić jedna je od najistaknutijih osoba cjelokupne hrvatske kulturne i znanstvene povijesti, pravi renesansni čovjek koji se ostvarivao u različitim područjima i čiji nam život i djelo i danas mogu biti nadahnuće. Poput Ruđera Boškovića i Nikole Tesle, i Vrančić je bio velik vizionar, čovjek ispred svoga vremena. Vrančić nam daje primjer kako se humanističke i tehničke znanosti mogu skladno povezivati i prožimati u cilju izgradnje boljeg i naprednijeg svijeta. Bio je jedan od onih hrvatskih humanista koji su na različite načine pridonosili kulturnom i znanstvenom razvoju Europe, a istodobno i afirmaciji hrvatskog jezika i kulture. Iako je veći dio života, kao i mnogi hrvatski znanstvenici, proveo izvan Hrvatske, kao pravi domoljub trajno je ostao povezan s njom. U današnje vrijeme ubrzanog tehnološkog napretka Vrančić nam šalje poruku koliko je važno biti u toku sa suvremenim znanstvenim i tehničkim dostignućima, ne zaboravljajući istodobno ni osnovne vrednote na kojima počiva ljudska civilizacija.

U Zagrebu 19. siječnja 2017.

THE DECLARATION OF THE PRESIDENT OF THE CROATIAN ACADEMY OF SCIENCES AND ARTS ZVONKO KUSIĆ, CONCERNING THE 4TH CENTENARY OF THE DEATH OF FAUST VRANČIĆ

Faust Vrančić is one of the most prominent figures in the whole of Croatian cultural and scientific history, a real Renaissance man who showed his creativity in different areas and whose life and work can still be an inspiration. Like Ruđer Bošković and Nikola Tesla, Vrančić too was a great visionary, a man in advance of his time. Vrančić is an example of how humanist and technical sciences can be harmoniously connected and interfused, the aim being to build a better and more advanced world. He was one of those Croatian humanists who in various ways made a contribution to cultural and scientific progress in Europe, and at the same time to the affirmation of the Croatian language and culture. Although like many another Croatian scientist he spent most of his life outside the country, as a real patriot, he was constantly in touch with it. In today's time of accelerated technological progress, Vrančić sends us a message of how important it is to keep up with the trends in scientific and technological advances while not forgetting the basic values on which human civilisation reposes.

Zagreb, January 19, 2017

IZJAVA PREDSEDNIKA HAZU AKADEMIKA ZVONKA KUSIĆA U POVODU 160. GODIŠNJICE ROĐENJA ANDRIJE MOHOROVIČIĆA

Andrija Mohorovičić jedna je od najvećih osoba hrvatske i svjetske znanosti, čiji nam život i djelo i danas mogu biti poticajni. Njegovo otkriće zakonitosti širenja potresnih valova, kao i plohe diskontinuiteta u Zemljinoj kori, najveća su znanstvena dostignuća u potpunosti ostvarena u Hrvatskoj. Dok je većina velikih hrvatskih znanstvenika i istraživača, poput Fausta Vrančića, Ruđera Boškovića, Nikole Tesle, Lavoslava Ružičke i Vladimira Preloga karijeru ostvarivala izvan domovine, Mohorovičić je djelovao isključivo u Hrvatskoj, te time služi kao primjer današnjim generacijama znanstvenika i istraživača.

U Zagrebu 23. siječnja 2017.

THE DECLARATION OF THE PRESIDENT OF THE CROATIAN ACADEMY OF SCIENCES AND ARTS, FULL MEMBER OF THE CROATIAN ACADEMY ZVONKO KUSIĆ, CONCERNING THE 160TH ANNIVERSARY OF THE BIRTH OF ANDRIJA MOHOROVIČIĆ

Andrija Mohorovičić is one of the greatest figures in Croatian and indeed world science and his life and work can be inspirations to us all. His discovery of the law of the diffusion of seismic waves and the discontinuity in the Earth's crust is the biggest scientific advance to be achieved entirely in Croatia. While most great Croatian scientists and researchers, like Faust Vrančić, Ruđer Bošković, Nikola Tesla, Lavoslav Ružička and Vladimir Prelog had their careers outside their birth country, Mohorovičić worked entirely inside Croatia and accordingly can be an example to current generations of scientists and investigators.

Zagreb, January 23, 2017

IZJAVA HRVATSKE AKADEMIJE ZNANOSTI I UMJETNOSTI POVODOM MEĐUNARODNOG DANA SJEĆANJA NA ŽRTVE HOLOKAUSTA

Holokaust je zastrašujući primjer koliko čovjek može nisko pasti pod utjecajem zločinačkih totalitarnih ideologija, unatoč neprestanom društvenom i tehnološkom napretku. Primjer je to koji opominje da neprestano treba raditi na edukaciji novih generacija o holokaustu te širiti ozračje tolerancije i dijaloga, bez čega je nemoguće živjeti u suvremenom pluralnom i multikulturalnom globalnom društvu. Žrtve holokausta zaslužuju vječni spomen, a hrabrim ljudima koji su se othrvili tom velikom zlu pripada trajna zahvalnost i poštovanje.

U Zagrebu 27. siječnja 2017.

DECLARATION OF THE CROATIAN ACADEMY OF SCIENCES AND ARTS ON THE OCCASION OF INTERNATIONAL REMEMBERING THE VICTIMS OF THE HOLOCAUST DAY

The Holocaust was a terrifying example of how low man can stoop under the influence of criminal totalitarian ideologies, notwithstanding incessant social and technological advances. This is an example that warns that the new generations have to be constantly educated about the Holocaust and that an atmosphere of tolerance and dialogue has to be spread, for without it there is no living in the contemporary plural and multicultural global society. The victims of the Holocaust deserve eternal remembrance, and the courageous people who resisted and shook of this great evil deserve our lasting gratitude and respect.

Zagreb, January 17, 2017

IZJAVA HRVATSKE AKADEMIJE ZNANOSTI I UMJETNOSTI POVODOM NASILNIČKIH DOGAĐANJA

Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti izražava žaljenje i zabrinutost povodom nedavnih nasilničkih događanja te osuđuje svaki oblik fizičkog i verbalnog napada, huliganizma, nesnošljivosti, mržnje i diskriminacije na bilo kojoj osnovi. Hrvatska akademija poziva na toleranciju, međusobno uvažavanje različitosti u društvu i rješavanje otvorenih pitanja u demokratskom i tolerantnom ozračju.

U Zagrebu 14. veljače 2017.

THE DECLARATION OF THE CROATIAN ACADEMY OF SCIENCES AND ARTS CONCERNING THE VIOLENT EVENTS

The Croatian Academy of Sciences and Arts expresses its regret and concern about the recent violent events and condemns every form of physical and verbal assault, hooliganism, intolerance, hatred and discrimination on any grounds whatsoever. The Croatian Academy of Sciences and Arts calls for tolerance, respect for social diversity and the resolution of open questions in a democratic and tolerant mood.

Zagreb, February 14, 2017

IZJAVA PREDSEDNIKA HRVATSKE AKADEMIJE ZNANOSTI I UMJETNOSTI AKADEMIKA ZVONKA KUSIĆA POVODOM 50. GODIŠNJICE DEKLARACIJE O NAZIVU I POLOŽAJU HRVATSKOG KNJIŽEVNOG JEZIKA

Donošenje Deklaracije o nazivu i položaju hrvatskog književnog jezika bio je jedan od ključnih trenutaka u borbi hrvatskog naroda za svoju samobitnost i vlastiti identitet, koji je ujedno označio i početak kraja tragičnih hrvatskih iluzija o Jugoslaviji i jugoslavenstvu. Stoljećima su Hrvati čuvali i branili svoj jezik, boreći se za njegovu uporabu u javnom životu i za pravo da ga nazivaju svojim nacionalnim imenom. Tek je uspostava slobodne i samostalne hrvatske države omogućila da ciljevi Deklaracije postanu stvarnost.

Danas je hrvatski jezik izložen globalizaciji, ali i uzaludnim pokušajima da mu se ospori pravo na postojanje, međutim, hrvatski jezik danas je ne samo službeni jezik u Republici Hrvatskoj nego i jedan od službenih jezika Europske unije, priznat i normiran kao zasebni jezik na globalnoj razini. Ponosni zbog tog uspjeha, trebamo se uvijek sa zahvalnošću sjećati svih koji su sudjelovali u hrabrom domoljubnom činu hrvatske kulturne i intelektualne elite, izradi i donošenju Deklaracije o nazivu i položaju hrvatskog književnog jezika. Neka nam oni budu uzor i nadahnuće u suočavanju hrvatskog jezika s današnjim izazovima te u promicanju jezične kulture u skladu s hrvatskom tradicijom i potrebama suvremenog društva.

U Zagrebu 16. ožujka 2017.

DECLARATION OF THE PRESIDENT OF THE CROATIAN ACADEMY OF SCIENCES AND ARTS ZVONKO KUSIĆ, CONCERNING THE 50TH ANNIVERSARY OF THE DECLARATION OF THE NAME AND POSITION OF THE CROATIAN LITERARY LANGUAGE

The adoption of the Declaration of the Name and Position of the Croatian Literary Language was one of the key moments in the struggle of the Croatian people for its independence and its own identity, which at the same time marked the beginning of the end of the tragic Croatian illusions about Yugoslavia and Yugoslavianism. For centuries the Croats kept up and defended their own language, fighting for its use in public life and for the right to call it by the name of their own nation. It was not until the establishment of a free and independent Croatian state that the aims of the Declaration could become a reality.

Today the Croatian language is exposed to globalisation as well as to futile endeavours to dispute its right to existence, but the Croatian language today is not only the official language of the Republic of Croatia but one of the official languages of the EU, accepted and standardised as a separate language at global levels. Proud of this success, we should always recall with gratitude all those who took part in the bold, patriotic event of the Croatian cultural and intellectual elite, in the making and adoption of the Declaration of the Name and Position of the Croatian Literary Language. They are an example and inspiration to us in the Croatian language today facing up to the challenges of the time and in promoting a linguistic culture in accordance with the Croatian tradition and the needs of contemporary society.

Zagreb, March 16, 2017

IZJAVA PREDSEDNIKA HRVATSKE AKADEMIJE ZNANOSTI I UMJETNOSTI AKADEMIKA ZVONKA KUSIĆA POVODOM DONOŠENJA DEKLARACIJE O TAKOZVANOM ZAJEDNIČKOM JEZIKU

Hrvatski jezik Ustavom Republike Hrvatske definiran je kao službeni jezik u Hrvatskoj, jedan je od službenih jezika Europske unije, priznat i normiran kao zasebni jezik s vlastitim međunarodnim kodom. Apsurdne su, uzaludne i besmislene svake inicijative koje bi dovodile u pitanje pravo hrvatskog naroda na svoj vlastiti jezik s njegovim nacionalnim imenom.

U Zagrebu 30. ožujka 2017.

THE DECLARATION OF THE PRESIDENT OF THE CROATIAN ACADEMY OF SCIENCES AND ARTS ZVONKO KUSIĆ, CONCERNING THE DECLARATION OF THE SO-CALLED COMMON LANGUAGE

By the Constitution of the Republic of Croatia, the Croatian language is defined as the official language in Croatia, one of the official languages of the European Union, accepted and standardised as a separate language, with its own international code. Any initiatives then that would call into question the right of the Croatian nation to its own language with its own national name are absurd, futile and senseless.

Zagreb, March 30, 2017

IZJAVA HRVATSKE AKADEMIJE ZNANOSTI I UMJETNOSTI POVODOM ODLUKE ARBITRAŽNOG SUDA U VEZI RJEŠAVANJA GRANIČNOG SPORA SA SLOVENIJOM

Odluka Arbitražnog suda od 29. lipnja 2017. nema nikakva pravnog učinka temeljem jednoglasnog zaključka Hrvatskog sabora od 29. srpnja 2015. i ona Hrvatsku ni na koji način ne obvezuje.

U Zagrebu 29. lipnja 2017.

THE DECLARATION OF THE CROATIAN ACADEMY OF SCIENCES AND ARTS CONCERNING THE DECISION OF THE COURT OF ARBITRATION RESPECTING THE RESOLUTION OF THE BORDER DISPUTE WITH SLOVENIA

The decision of the Court of Arbitration of June 29, 2017, has no legal effect whatsoever because of the unanimous conclusion of the Croatian Parliament of July 29, 2015, and it is not in any way binding upon Croatia.

Zagreb, June 29, 2017.

Nagrade i priznanja

NAGRADA VLADIMIR NAZOR:

Akademik Dubravko Jelčić primio je Nagradu *Vladimir Nazor* za životno djelo za područje književnosti, dok je akademik Branko Kincl dobio Nagradu *Vladimir Nazor* za životno djelo za područje likovnih umjetnosti. Akademik Krešimir Nemec dobio je godišnju Nagradu *Vladimir Nazor* za monografiju *Gospodar priče: Poetika Ive Andrića*.

ODLIKOVANJA:

Predsjednica Republike Hrvatske Kolinda Grabar-Kitarović odlikovala je Redom Danice hrvatske s likom Marka Marulića za osobite zasluge za kulturu i njeno promicanje u Republici Hrvatskoj i u svijetu prof. dr. sc. Tihomila Maštrovića, znanstvenog savjetnika u trajnom zvanju Odsjeka za povijest hrvatske književnosti Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti.

NAGRADA HAZU:

Nagradu Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti za najviša znanstvena i umjetnička dostignuća u Republici Hrvatskoj za 2016. dobili su: za područje prirodnih znanosti i matematike dr. sc. Marko Kralj i dr. sc. Branka Salopek Sondi; za područje medicinskih znanosti prof. dr. sc. Maja Valić; za područje filoloških znanosti dr. sc. Ana Kovačević; za područje književnosti Nikola Đuretić; za područje likovnih umjetnosti Damir Fabijanić; za područje glazbene umjetnosti prof. dr. sc. Vjera Katalinić, članica suradnica HAZU; za područje tehničkih znanosti prof. em. dr. sc. Ivo Alfirević.

Dobitnicima je Nagrada HAZU uručena na svečanosti povodom Dana HAZU 27. travnja 2017.

Prizes and Commendations

THE VLADIMIR NAZOR PRIZE:

Full Member of the Croatian Academy Dubravko Jelčić received the Vladimir Nazor Lifetime Achievement Award for Literature, and Full Member of the Croatian Academy Branko Kincl won the Vladimir Nazor Lifetime Achievement Award for Art. Full Member of the Croatian Academy Krešimir Nemec received the Annual Vladimir Nazor Prize for his book *Gospodar priče: Poetika Ive Andrića* [Master of the Story: The Poetics of Ivo Andrić].

MEDALS

The President of the Republic of Croatia, Kolinda Grabar-Kitarović decorated Prof. Tihomil Maštrović, PhD, Scientific Adviser Tenure at the Division for the History of Croatian Literature of the Croatian Academy of Sciences and Arts with the Order of the Croatian star with the effigy of Marko Marulić, for his extraordinary merits for culture and its promotion in the Republic of Croatia and in the world.

CROATIAN ACADEMY OF SCIENCES AND ARTS PRIZES

The prize of the Croatian Academy of Sciences and Arts for the highest scientific and artistic achievements in the Republic of Croatia for 2016 were awarded to: Dr Marko Kralj and Dr Branka Salopek Sondi for the area of natural sciences and mathematics; Dr Maja Valić, for the area of medical sciences; Dr Ana Kovačević for philological sciences; Nikola Djuretić for literature; for the fine arts, Damir Fabijanić; for the area of musical art, Professor Vjera Katalinić, PhD, associate member of Croatian Academy of Sciences and Arts; for the area of technical sciences, Emeritus Professor Ivo Alfirević, PhD.

The winners were awarded the Croatian Academy of Sciences and Arts Prizes at a ceremony held to mark Croatian Academy of Sciences and Arts Day, April 27, 2017.

Događanja u HAZU u prvom polugodištu 2017.

Events at the Croatian Academy in the Period January - June 2017

ZNANSTVENIK I PODUZETNIK SREČKO BOŠNJAKOVIĆ

U dvorani Knjižnice Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti 19. siječnja 2017. predstavljena je knjiga iz edicije *Rasprave i građa za povijest znanosti* Razreda za matematičke, fizičke i kemijske znanosti HAZU (urednici prof. dr. sc. Snježana Paušek-Baždar i akademik Ksenofont Ilakovac) o prof. dr. sc. Srećku Bošnjakoviću (1865. – 1907.), kemičaru koji je koncem XIX. stoljeća uspješno objedinio znanstvena istraživanja i poduzetništvo. Osnovao je prvi privatni kemijsko-analitički laboratorij u Zagrebu i djelovao kao profesor kemije na Šumarskoj akademiji Sveučilišta u Zagrebu. Budući da je Bošnjaković ostvario značajne doprinose u primjeni kemije na područja agronomije, liječništva, forenzike i šumarstva, tako su se, uz kemičare, među autorima zbornika našli i autori s drugih područja, navlastito onih što ih u svom djelovanju obuhvaća Razred za prirodne znanosti Akademije, a urednicima se kao treći gost-urednik pridružio akademik Željko Kućan.

Uz tekst pozdravnog govora potpredsjednika Akademije akademika Velimira Neidhardta, knjiga sadržava sedam radova i bibliografiju. Izložen je Bošnjakovićev životopis (prof. dr. sc. Branko Bošnjaković), analiza doktorata iz organske kemije (akademik Vitomir Šunjić), osnivanje prvog privatnog javnog laboratorija (prof. dr. sc. Snježana Paušek-Baždar i Vanja Flegar, prof.), rad na analizama hrvatskih vina, voda i ljekovitih voda (prof. dr. sc. Jasminka Karoglan Kontić i Ivana Tomaz, dipl. ing.), nastavni

i istraživački rad na Šumarskoj akademiji Sveučilišta (akademik Igor Anić), forenzička kemijska istraživanja (prof. dr. sc. Stella Fatović-Ferenčić i dr. sc. Martin Kuhar) i djelatnost na području sporta (mr. sc. Đurđica Bojanić). Na kraju knjige nalaze se kratki životopisi autora članaka. (S. P. B.)

SCIENTIST AND ENTREPRENEUR SREČKO BOŠNJAKOVIĆ

In the hall of the library of the Croatian Academy of Sciences and Arts on January 19, 2017, a book from the imprint *Debates and material for the history of science* of the Department for Mathematical, Physical and Chemical Sciences was presented; edited by Professor Snježana Paušek-Baždar, PhD, and Full Academy Member Ksenofont Ilakovac, it was concerned with Professor Srećko Bošnjaković (1865-1907), a chemist who at the end of the 19th century managed successfully to combine scientific research and enterprise. He founded the first private laboratory for chemical analysis in Zagreb, and was employed as professor of chemistry at the Forestry Academy of Zagreb University. Since Bošnjaković did important work in applied chemistry in the areas of agronomy, medicine, forensics and forestry, as well as chemists among the authors of the collection there are writers from other areas, particularly those covered in its activity by the Croatian Academy of Sciences and Arts Department of Natural Sciences, Full Academy Member Željko Kućan joining in as a third, guest, editor.

As well as the wording of the speech of welcome by the vice-president of the Academy, Velimir Neidhardt, the book contains seven papers and a bibliography. Bošnjaković's biography is laid out (Professor Branko Bošnjaković, PhD); an analysis of his organic chemistry doctorate is made by Full Academy Member Vitomir Šunjić; Professor Snježana Paušek Baždar and Vanja Flegar discuss the foundation of the first private public laboratory; Professor Jasminka Karoglan Kontić and Ivana Tomaz, BEng) discuss his work analysing Croatian wines, waters and therapeutic waters; his work in teaching and research at the Forestry Academy is handled by Full Academy Member Igor Anić; forensic chemical research is discussed by Professor Stella Fatović-Ferenčić and Dr Martin Kuhar; Đurđica Bojanić, MSc, provides an account of his dealings with sport. At the end of the book there are short biographies of the authors of the book.

PREDAVANJE O PAMETNOJ SPECIJALIZACIJI

U organizaciji Znanstvenog vijeća za tehnološki razvoj Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti 24. siječnja u palači HAZU akademik Božidar Liščić održao je predavanje *Kako realizirati pametnu proizvodnu specijalizaciju za izvozne proizvode velike dodane vrijednosti*, tijekom kojeg je govorio o primjerima *pametne specijalizacije* pomoću koje hrvatska industrija treba i može značajnije zakoračiti u područje visokotehnološke proizvodnje. Akademik Liščić podsjetio je da Hrvatska, a posebno Zagreb, ima u svijetu priznatu značajnu industrijsku baštinu u području metalopreradaivačke industrije, strojogradnje i elektroindustrije. Danas te industrijske grane zapošljavaju oko 63.000 radnika u 4.144 proizvodna poduzeća, od kojih je 96% malih tvrtki s do 50 zaposlenika. Spomenuo je da će Europska komisija do 2020. iznosom od milijardu eura financirati modernizaciju europske proizvodne industrije, no upozorio je da je Hrvatska s 3,43 patenta na milijun stanovnika ispod svih članica Europske unije, čiji je prosjek 111,95 patenata na milijun stanovnika. Ipak, prema akademiku Liščiću, Hrvatska bi mogla konkurentno proizvoditi i izvoziti proizvode u trima područjima: opremi za obnovljive izvore energije, robotizaciji i zračnom prometu. Što se tiče robotizacije, Hrvatska ima potencijale za razvoj i proizvodnju podvodnih robota, ronilica i podvodnih vozila, s obzirom na svoju brodograđevnu tradiciju i postojanje Laboratorija za podvodne sustave i tehnologije (LAPOST), koji već radi na projektima koje financira Europska unija i NATO. Ti proizvodi mogu imati raznoliku primjenu od eksploatacije nafte i plina iz mora do vjetroelektrana, marikulture i istraživanja morskog dna. Akademik Liščić također je

istaknuo da bi hrvatska industrija mogla sudjelovati i u proizvodnji dijelova zrakoplova *Airbus*. (M. L.)

A LECTURE ON SMART SPECIALISATION

On January 24, in the palace of the Croatian Academy of Sciences and Arts, the Scientific Council for Technological Development of the Academy organised a lecture given by Full Academy Member Božidar Liščić on the subject "How to ensure smart production specialisation for export products of great added value", during which he spoke of examples of smart specialisation, with the help of which Croatian industry should and could make a more significant move into the area of high-tech production. Liščić recalled that Croatia, and in particular Zagreb, had a significant industrial heritage, known and acknowledged worldwide, in the area of manufacturing of metals, machine building and the electrical industry. Today these branches of industry employ about 63,000 workers in 4144 firms, about 96% of which are small firms with up to 50 employees. He mentioned that up to 2020 the European Commission would finance the modernisation of the European manufacturing industry, but warned that Croatia, with 3.43 patents per million inhabitants, was at the bottom of the list of all EU members, the average of which was 111.95 patents per capita. Still, according to Liščić, Croatia could be competitive in the production and export of products in three areas: equipment for sustainable energy sources, robotisation and air transport. As for robotisation, Croatian had the potentials to develop and produce underwater robots and submersibles and underwater vehicles, because of its ship-building tradition and the existence of the LAPOST laboratory for underwater systems and technology, which was already working on projects financed by the EU and NATO. These products could have various applications, including in the exploitation of oil and gas from the sea, wind power generation, mariculture and the exploration of the seabed. Liščić also pointed out that Croatian industry could take part in the production of parts of *Airbus* planes.

PRAVNA ZAŠTITA ZRAKA

U organizaciji Znanstvenog vijeća za državnu upravu, pravosuđe i vladavinu prava Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti 26. siječnja 2017. održan je okrugli stol o pravnoj zaštiti zraka. Predsjednik Znanstvenog vijeća i potpredsjednik HAZU akademik Jakša Barbić istaknuo je da onečišćenje zraka postaje sve veći problem suvremenog društva, zbog čega je na svjetskoj razini uspostavljen sustav organiziranog djelovanja radi zaštite zdravlja i okoliša.

O tome je detaljnije govorila dr. sc. Gordana Pehnc, viša znanstvena suradnica u Institutu za medicinska istraživanja i medicinu rada u Zagrebu. Pojasnila je da Svjetska zdravstvena organizacija na temelju provedenih znanstvenih istraživanja sustavno objavljuje smjernice za praćenje kvalitete zraka, navodeći liste štetnih tvari te preporuke za granične vrijednosti s obzirom na zaštitu zdravlja ljudi. Na tim se smjernicama temelje i granične vrijednosti u propisima Europske unije i Hrvatske, ali postoje i neka odstupanja.

O povijesti pravnog uređenja zaštite zraka od onečišćenja u hrvatskom pravu govorio je prof. dr. sc. Dragan Medvedović, doc. dr. sc. Lana Ofak govorila je o pravnoj zaštiti kvalitete zraka u europskom i hrvatskom pravu, a doc. dr. sc. Melita Carević o pravnom uređenju klimatskih promjena u međunarodnom i europskom pravu. (M. L.)

LEGAL PROTECTION OF THE AIR

On January 26, 2017, the Scientific Council for Government, the Judiciary and the Rule of Law of the Croatian Academy of Sciences and Arts organised the holding of a round table devoted to the statutory protection of air. The president of the Scientific Council and the vice-president of Croatian Academy of Sciences and Arts Jakša Barbić

pointed out that air pollution was becoming an ever greater problem of contemporary society, because of which at world level a system of organised activity for the sake of the protection of health and the environment had been established. There was more detail of this from Dr Gordana Pehnc, senior scientific associate in the Institute for Medical Research and Occupational Medicine in Zagreb. She explained that the World Health Organisation, pursuant to scientific research that has been carried out, systematically publishes guidelines for monitoring the quality of air, giving lists of substances and recommendation for boundary values in the regulations of the EU and of Croatia, although there were some divergences. Professor Dragan Medvedović, PhD, spoke of the history of the legal provisions for the protection of air from pollution in Croatian law, Professor Lana Ofak, PhD, spoke of the legal protection of air quality in European and Croatian law, and Professor Melita Carević, PhD, discussed the legal handling of climate change in international and European law.

NOĆ MUZEJA 2017.

U atriju palače Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti 27. siječnja 2017. održana je svečanost otvorenja 12. *Noći muzeja*, koju je organiziralo Hrvatsko muzejsko društvo u više od 250 muzeja, galerija, arhiva, knjižnica i drugih ustanova u kulturi u više od 110 hrvatskih mjesta. Tema *Noći muzeja* bila je *Glazba i glazbeni velikani i njihov utjecaj na društvo*. Manifestaciju je otvorila ministrica kulture Nina Obuljen Koržinek, a predsjednik HAZU akademik Zvonko Kusić kazao je da je *Noć muzeja* presedan u hrvatskoj kulturi i društvu, u vremenu estradizacije i spektakla, relativizacije vrednota i sustava vrijednosti, jer riječ je o manifestaciji koja je uspjela afirmirati prave vrijednosti i objediniti kulturu. „*Noć muzeja* odraz je društvenog optimizma, primjer da nas i kultura može ujediniti kao i sportski uspjesi. Kultura je važan segment društva te napredak u gospodarstvu i bilo kojem društvenom području neće biti moguć bez sinergije s kulturom”, kazao je akademik Kusić. Podsjetio je da HAZU u *Noći muzeja* sudjeluje sa šest svojih muzejsko-galerijskih jedinica te svojom Knjižnicom, a spomenuo je i dvojicu

najistaknutijih članova Akademije iz glazbenih redova, Ivana Zajca i Jakova Gotovca.

U sklopu svečanosti otvorenja *Noći muzeja* violinist maestro Orest Shourgot uz glasovirsku pratnju Domagoja Guščića održao je koncert na Guarnerijevoj violini *King*, koja se, kao donacija slavnog hrvatskog violinista Zlatka Balokovića, nalazi u vlasništvu HAZU. Prema riječima akademika Kusića, nakon orgulja zagrebačke katedrale, riječ je o najdragocijenijem glazbalu u Hrvatskoj.

U sklopu *Noći muzeja* među brojnim programima u Knjižnici HAZU prezentirane su motoričke i kognitivne sposobnosti malenog humanoidnog robota NAO, koji pjeva i pleše. (M. L.)

MUSEUM NIGHT 2017

On January 27, 2017, the atrium of the palace of the Croatian Academy of Sciences and Arts saw the holding of the ceremony of the opening of the 12th Museum Night, organised by the Croatian Museum Association in more than 250 museums, galleries, archives, libraries and other cultural institutions in 110 Croatian towns. This year the theme of Museum Night was “Music and Musical Greats and their Influence on Society”. The event was opened by the Minister of Culture Nina Obuljen Koržinek and the president of the Croatian Academy of Sciences and Arts Zvonko Kusić said that Museum Nights had set a precedent in Croatian culture and society, at a time of the inroads being made by popular entertainment and spectacle, the relativisation of values and the system of values, since it was an event that had managed to affirm true values and to unite culture. “Museum Night is a reflection of social optimism, showing that culture can unite us in the same way as sporting

successes. Culture is an important segment of society, and no progress can be made in the economy or in any social area that has no synergy with culture,” said Kusić. He recalled that the Croatian Academy of Sciences and Arts had taken part in Museum Night with six of its museum-gallery units and with its library, and mentioned two of the leading members of the Academy from the musical department, Ivan Zajc and Jakov Gotovac.

As part of the opening ceremony for Museum Night, violinist Orest Shourgot with piano accompaniment from Domagoj Guščić gave a concert on the Guarneri *King* violin that, as a donation of famed Croatian violinist Zlatko Baloković, is owned by the Croatian Academy of Sciences and Arts. In the words of president Kusić, it is the second most precious musical instrument in Croatia, after the organ of Zagreb Cathedral. Among the many programmes put on as part of Museum Night, in the library of the Croatian Academy of Sciences and Arts the motoric and cognitive capacities of NAO, a little humanoid robot that sings and dances, were presented.

ČLANOVI UPRAVE HRVATSKE AKADEMIJE ZNANOSTI I UMJETNOSTI POSJETILI SLOVENSKU AKADEMIJU ZNANOSTI I UMJETNOSTI

Predsjednik Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti akademik Zvonko Kusić te članovi Uprave HAZU, potpredsjednik akademik Jakša Barbić, glavni tajnik akademik Pavao Rudan i Marina Štancl, tajnica Hrvatske akademije, boravili su 14. veljače 2017. u Ljubljani u posjetu Slovenskoj akademiji znanosti i umjetnosti, gdje su se susreli s predsjednikom SAZU akademikom Tadejom Bajdom, potpredsjednicima akademikom

Andrejem Kranjcem i akademikom Jožom Krašovcem te direktorom Uprave SAZU Zoranom Mezegom. Akademik Bajd svoje je goste izvjestio o povijesti i djelovanju Slovenske akademije, a akademik Kusić govorio je o radu Hrvatske akademije. Razgovaralo se i o nastavku daljnje suradnje HAZU i SAZU i o mogućim zajedničkim projektima na području znanosti i umjetnosti. (M. L.)

MEMBERS OF THE GOVERNING BOARD OF THE CROATIAN ACADEMY OF SCIENCES AND ARTS VISITED THE SLOVENE ACADEMY OF SCIENCES AND ARTS

President of the Croatian Academy of Sciences and Arts Zvonko Kusić, together with members of the governing board, Vice-President Jakša Barbić, Academy secretary general Pavao Rudan and the secretary of the Academy, Marina Štancl, were in Ljubljana on February 14, visiting the Slovene Academy of Sciences and Arts, where they met the president of the Slovene Academy, Tadej Bajd, vice-presidents Andrej Kranjc and Jože Krašovec and the director of Academy administration, Zoran Mezeg. President Bajd informed his guests about the history and operations of the Slovene Academy and President Kusić spoke of the work of the Croatian Academy. There was also discussion of further collaboration between Croatian and Slovene Academy and possible joint projects in the sciences and arts.

HRVATSKA DRVOPRERAĐIVAČKA INDUSTRIJA

U palači Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti 28. veljače 2017. dr. sc. Martina Basarac Sertić, znanstvena suradnica Odsjeka za ekonomska istraživanja HAZU, održala je predavanje *Hrvatska drvoprerađivačka industrija: stanje, trendovi i perspektive*. U predavanju je istaknula da su šume, koje prekrivaju 48% površine Hrvatske, i njihove općekorisne funkcije prirodni kapital Hrvatske. „Šume su multifunkcionalne jer služe u gospodarske, društvene i ekološke svrhe te je, kao što je istaknuto u novoj strategiji Europske unije za šume i sektor baziran na šumama, njihova socioekonom-

ska važnost velika, ali se često podcjenjuje”, kazala je Basarac Sertić istaknuvši da su se industrija prerade drva i proizvodnje namještaja razvijale i u uvjetima gospodarske krize, tako da postoje potrebni uvjeti da se u povoljnijim uvjetima ostvari još bolji razvoj, pogotovo zbog iznimne kvalitete hrvatskih šuma. „Hrvatska se mora okrenuti europskim i svjetskim tržištima, brendirati i ujediniti napore u rješavanju problema”, kazala je Basarac Sertić. Spomenula je i da Hrvatska u ovom sektoru u posljednje vrijeme ostvaruje vanjskotrgovinski suficit, no pojasnila je da je u slučaju proizvodnje namještaja riječ o tome da je smanjen uvoz. Hrvatski drvoprerađivački sektor zapošljava oko 20.000 ljudi, šumarski sektor još dodatnih 9.000 ljudi, dok se s brojem zaposlenih u proizvodnji papira i celuloze ta brojka penje i do 50.000. Glavni izvozni partneri drvoprerađivačke industrije jesu Italija, Egipat i Slovenija, a uvozni Austrija, Bosna i Hercegovina i Slovenija. (M. L.)

THE CROATIAN TIMBER PROCESSING INDUSTRY

On February 28, 2017, in the palace of the Croatian Academy of Sciences and Arts, Dr Martina Basarac Sertić, scientific associate of the Economic Research Section of the Croatian Academy of Sciences and Arts gave a lecture on the topic *The Croatian Timber Processing Industry: Condition, Trends and Perspectives*. In the lecture, she pointed out that the forests, which cover 48% of the land area of Croatia are, together with their general use functions, part of the natural capital of Croatia. “The forests are multifunctional, for they are used for economic, social and ecological purposes, and, as pointed out in the new EU forest and the forest-based sector

strategy, their socio-economic value is very great, but often under-rated”, said Basarac Sertić, saying that the timber processing and furniture making industries had developed even during the economic crisis, and that there were the necessary conditions for even better development to take place in more favourable conditions, particularly because of the outstanding qualities of Croatian forests. “Croatia has to look to European and world markets, unite its efforts in the solution of the problem and undertake a branding operation”, she said. She mentioned also that in this area Croatia has recently had a trade surplus, but she explained that in the case of the production of furniture, exports have fallen. The Croatian timber processing sector employs about 20,000 people and the forest sector another 9,000, while with the number employed in the production of paper and cellulose, these numbers climb to 50,000. The main export partners of the timber processing industries are Italy, Egypt, Slovenia; import partners are Austria, Bosnia and Herzegovina and Slovenia.

400 GODINA FAUSTA VRANČIĆA

U Knjižnici Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti u razdoblju 2. ožujka – 14. lipnja 2017. bila je otvorena izložba *Tragovima Fausta Vrančića*, postavljena povodom 400. obljetnice smrti Fausta Vrančića, hrvatskog polihistora, izumitelja, leksikografa, diplomata i biskupa. Izložbu je otvorio predsjednik HAZU akademik Zvonko Kusić, koji je istaknuo da je Vrančić bio jedan od najvećih Hrvata u povijesti, velika ličnost, čovjek ispred svog vremena, koji je zadužio ne samo hrvatsku znanost i kulturu nego i europsku i svjetsku. Podsjetio je da je Vrančić u svom djelu *Machinae novae* objavio poznati crtež padobrana i niz drugih izuma te da je bio i autor prvog hrvatskog rječnika s 3.500 riječi – *Rječnika pet najuglednijih europskih jezika*. Cilj ove multimedijske izložbe bio je sveobuhvatno prikazati Vrančićeve doprinose hrvatskoj i svjetskoj znanosti. Posjetiteljima su bile ponuđene i računalne igrice osmišljene prema Vrančićevim projektima. Autorica izložbe dr. sc. Marijana Borić iz Zavoda za povijest i filozofiju znanosti HAZU organizirala je niz aktivnosti u sklopu Vrančićeva jubileja te je 2. veljače 2017. održala i pred-

vanje u Akademijinoj Knjižnici. Govoreći o djelu *Machinae novae*, istaknula je da je njime Vrančić putem svojih vizionarskih projekata anticipirao daljnji razvoj tehnike. U njemu je prvi put prikazao most od metala, most ovješan o lance, žičaru, mlin na plimu i oseku te padobran sličan današnjem, za koji je čovjek vezan užadi, pa se „zbog toga Vrančića može smatrati ocem modernog padobranstva“, zaključila je Marijana Borić. (M. L.)

THE FAUST VRANČIĆ FOURTH CENTENNIAL

From March 2 to June 14, 2017, the Library of the Croatian Academy of Sciences and Arts featured an exhibition entitled *In the Traces of Faust Vrančić*, put on to mark the fourth centennial of the death of Faust Vrančić, Croatian polymath, inventor, lexicographer, diplomat and bishop. The exhibition was opened by the president of the Croatian Academy of Sciences and Arts Zvonko Kusić who pointed out that Vrančić was one of the greatest Croats in history, a huge personality, a man in advance of his time, who put not only Croatian but also European and world science and culture in his debt. He recalled that in his work *Machinae novae*, Vrančić published the well-known drawing of a parachute and other inventions; he was also the author of the first Croatian dictionary, with 3,500 words, *Rječnik pet najuglednijih europskih jezika* or *Dictionary of the five most distinguished European languages*. Visitors were offered computer games devised according to Vrančić projects. The exhibition was created by Marijana Borić, DSc, of the History of Science and Philosophy Institute of the Croatian Academy of Sciences and Arts; she organised a number of activities in the context of the Vrančić jubilee, and on February 2, 2017, gave a lecture in the

library of the Academy. Speaking of the work *Machinae novae* she recalled that in it Vrančić had anticipated, in his visionary designs, the further development of technology. Depicted in it for the first time ever were a bridge made of metal, a bridge suspended on chains, a cableway, a mill driven by the tides and a parachute similar to that of today to which a man would be fastened by ropes, “for which reason Vrančić can be considered the father of modern parachuting”, Marijana Borić said in conclusion.

DESET GODINA OD SMRTI AKADEMIKA IVANA SUPEKA

Predsjednik Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti akademik Zvonko Kusić sudjelovao je 7. ožujka 2017. na tribini održanoj povodom deset godina smrti akademika Ivana Supeka u X. gimnaziji *Ivan Supek* u Zagrebu. Supeka je nazvao gigantom hrvatske znanosti, umjetnosti i humanizma podsjetivši da je on, zahvaljujući svom ugledu, uvelike pridonio međunarodnom priznanju Hrvatske. „Bio je među rijetkim Hrvatima koji su svojim djelovanjem postigli svjetsku prepoznatljivost, jednako kao i institucije koje je vodio – Institut *Ruder Bošković*, Sveučilište u Zagrebu i HAZU”, kazao je akademik Kusić. Važne su zasluge akademika Supeka u osnivanju Instituta *Ruder Bošković* 1950., koji je s pravom često pozicioniran kao najznačajnija znanstvena institucija u Hrvatskoj, potom njegovo djelovanje na mjestu rektora Sveučilišta u Zagrebu, kada je pokrenuo sveučilišnu reformu. „Akademiku Supeku kao predsjedniku HAZU možemo zahvaliti otvorenost Akademije javnosti, jer su u njegovu mandatu osnovana brojna znanstvena vijeća koja okupljaju mnoge znanstvenike i stručnjake, čime se Akademija potvrdila kao referentno mjesto u društvu. Također, u njegovo vrijeme osnovan je i Akademijin Razred za tehničke znanosti, a uvedene su i Nagrade HAZU. U svim područjima u kojima je djelovao postigao je vrhunce. Ponosni smo što HAZU danas ide njegovim tragom i što je bio naš član i predsjednik”, zaključio je akademik Kusić. Učenicima i nastavnicima X. gimnazije *Ivan Supek* poručio je da im Supek treba biti ideal kojem će težiti te im je zahvalio što slijede njegove ideje. (M. L.)

TEN YEARS SINCE THE DEATH OF IVAN SUPEK

The president of the Croatian Academy of Sciences and Arts Zvonko Kusić, took part on March 7, 2017, in a panel discussion held to mark the tenth anniversary of the death of Ivan Supek in the 10th High School, which is named after him. He called Supek a giant of Croatian science, art and humanism, recalling that because of his reputation worldwide he had made a great contribution to the international acknowledgement of Croatia. “He was among the few from Croatia who with their work had achieved world recognition, just like the institution that he led, the Ruđer Bošković Institute of Zagreb University and the Croatian Academy of Sciences and Arts”, said Kusić. Supek was much to be credited with the foundation of the Ruđer Bošković Institute in 1950, with good justice often placed as the most important scientific institution in Croatia, and equally important was his work as president of Zagreb University, when he launched university reform. “We can thank Supek, as president of the Croatian Academy of Sciences and Arts, for the openness of the Academy to the public, for during his term of office numerous scientific councils that bring together numerous scientists and experts were founded, the Academy thus being confirmed as a place of reference in the society. Also in his time the department of technical sciences was founded, and the Croatian Academy of Sciences and Arts prizes were brought in. In all the areas in which he worked, he reached the peaks of excellence. We are proud that the Croatian Academy of Sciences and Arts today is going in his footsteps, and that he was a member and the president of our academy”, said Kusić. To the pupils and teachers of the Ivan Supek 10th High School he said that Supek

should be the ideal to which they aspired, and thanked them for following his ideas.

VIJEĆE ZA SUOČAVANJE S POSLJEDICAMA VLADAVINE NEDEMOKRATSKIH REŽIMA

Vlada Republike Hrvatske donijela je 2. ožujka 2017. odluku o osnivanju Vijeća za suočavanje s posljedicama vladavine nedemokratskih režima te je za njezina predsjednika imenovala akademika Zvonka Kusića, predsjednika Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti. Cilj osnivanja Vijeća jest suočavanje s otvorenim povijesno-ideološkim pitanjima o nedemokratskim režimima u Hrvatskoj od početka Drugoga svjetskog rata do proglašenja neovisnosti Republike Hrvatske kroz strukturirani i institucionalizirani dijalog kako bi se povećalo razumijevanje, nadišle postojeće društvene podjele i izbjegle manipulacije. Zadaća Vijeća jest raspraviti i na objektivan način suočiti se s prošlošću te nastojati postići konsenzus o načinu rješavanja otvorenih pitanja. Polazišna točka rasprave jest jasan otklon od svakog totalitarizma sadržan u Rezoluciji Europskog parlamenta o europskoj savjesti i totalitarizmu kao i u Izvorišnim osnovama te najvišim vrednotama ustavnog poretka iz članka 3. Ustava Republike Hrvatske. Sveobuhvatne preporuke usmjerene na suočavanje s prošlošću i na pravno reguliranje uporabe i isticanja obilježja, znamenja i simbola nedemokratskih režima Vijeće će Vladi dostaviti do 1. ožujka 2018. Preporuke će biti utemeljene na znanstveno valoriziranim povijesnim činjenicama. (M. L.)

THE COUNCIL FOR DEALING WITH THE CONSEQUENCES OF THE RULE OF NON-DEMOCRATIC REGIMES

On March 2, 2017, the government of the Republic of Croatia made a decision to found a Council for Dealing with the

Consequences of the Rule of Undemocratic Regimes, and appointed Zvonko Kusić, President of the Croatian Academy of Sciences and Arts, its chair. The objective of the founding of the Council is to face up to open historical and ideological issues concerning the undemocratic regimes in Croatia from the beginning of World War II until the proclamation of Croatian independence, for a structured and institutionalised dialogue, in order to increase understanding, bridge the existing social divides and obviate manipulation. The task of the Council is to discuss and in an objective way to face up to the past, to attempt to achieve a consensus about the way in which unsettled problems can be resolved. The starting point of the debate is the clear resistance to any kind of totalitarianism contained in the Resolution of the European Parliament on European conscience and totalitarianism, and in the historical foundations of the Constitution of the Republic of Croatia and in the supreme values contained in its Article 3. The Council will send the Government comprehensive recommendations aimed at facing up to the past and the legal regulation of the use and display of marks, emblems and symbols of non-democratic regimes by March 1, 2018. The recommendations will be founded on historical facts subject to authentication by science and scholarship.

16. TJEDAN MOZGA

U sklopu 16. *Tjedna mozga*, 16. ožujka 2017. u Preporodnoj dvorani Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti održan je *Simpozij o istraživanju i bolestima mozga* koji su organizirali Odbor za neuroznanost i bolesti mozga Razreda za medicinske znanosti HAZU, Međunarodni institut za zdravlje mozga, Hrvatsko društvo za neuroznanost, Znanstveni centar izvrsnosti za temeljnu, kliničku i translacijsku neuroznanost te Hrvatski institut za istraživanje mozga Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. U sklopu simpozija održan je minisimpozij *Izazovi istraživanja mozga: prve tri i prvih trideset godina života*, a zatim 15. znanstveni skup o poremećajima mozga. Simpozij je otvorio predsjednik HAZU akademik Zvonko Kusić, koji je kazao da je područje neuroznanosti i bolesti mozga posljednjih godina iznimno popularizirano u hrvatskoj

javnosti, zahvaljujući prije svega akademiku Ivici Kostoviću i akademkinji Vidi Demarin. Posebno je istaknuo zasluge akademika Kostovića kao utemeljitelja i dugogodišnjeg ravnatelja Hrvatskog instituta za istraživanje mozga koji je napravio velike iskorake u medicini spojivši bazičnu znanost i praksu te povezivanjem neuroznanosti s drugim područjima medicine, poput pedijatrije. Tajnik Razreda za medicinske znanosti akademik Marko Pečina spomenuo je da su dopisni članovi tog razreda trojica svjetski poznatih hrvatskih neuroznanstvenika koji djeluju u inozemstvu, Paško Rakić, Krešimir Krnjević i Nenad Šestan. (M. L.)

16TH BRAIN WEEK

As part of the 16th Brain Week, on March 16, 2017, in the Revival Hall of the Croatian Academy of Sciences and Arts, a symposium was held on research into and disorders of the brain, organised by the Committee for Neuroscience and Brain Disorders of the Croatian Academy of Sciences and Arts Medical Science Department, the International Institute for Brain Health, the Croatian Association for Neuroscience, the Scientific Centre for Excellence for Fundamental, Clinical and Translational Neuroscience and the Croatian Institute for Brain Research of the Medical Faculty of Zagreb University. Within the symposium as a whole there was a mini-symposium devoted to challenges in research into the brain: *the first three and the first thirty years of life*, and then the 15th conference on brain disorders. The symposium was opened by Croatian Academy of Sciences and Arts President Zvonko Kusić, who said that the area of neuroscience and disorders of the brain in the last few years had been much popularised particularly thanks to Full Academy Member Ivica Kostović and Full Academy Member Vida Demarin. He particularly

laid stress on the services of Full Academy Member Kostović, founder and many-years-long director of the Croatian Institute for Research into the Brain, which had taken major steps in medicine, combining basic science and practice linked with neuroscience with other areas of medicine, such as paediatrics. The secretary of the Department for Medical Science, Full Member of the Croatian Academy Marko Pećina, mentioned that corresponding members of this department were three well-known Croatian neuroscientists who had made careers abroad, Paško Rakić, Krešimir Krnjević and Nenad Šestan.

POHVALA SLIKARSTVU LJUBE IVANČIĆA

U Gliptoteci Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti 16. ožujka – 16. travnja 2017. postavljena je izložba Ljube Ivančića *Pohvala slikarstvu*.

Izložbu istaknuta hrvatskog slikara akademika Ljube Ivančića (1925. – 2003.) otvorio je predsjednik HAZU akademik Zvonko Kusić, koji je Ivančića nazvao jednim od najuglednijih hrvatskih slikara s blistavom umjetničkom i pedagoškom karijerom. „Njegovo je životno djelo obilježilo to što je bio samozatajan i što nije upadao u zamku tržišne umjetnosti, zazirući od komercijalizma”, kazao je akademik Kusić. Podsjetio je da je Ivančić bio član Akademije 27 godina – od 1977. kao izvanredni član, a od 1991. do smrti 2003. kao redoviti član.

Autor izložbe prof. dr. sc. Zvonko Maković, član suradnik HAZU, istaknuo je da je omiljen Ivančićev žanr autoportret u ateljeu, pokraj stalka s paletom, te da je umjetnik iza sebe ostavio stotinjak takvih slika i nekoliko stotina crteža. „To je njegova pohvala slikarstvu, zamišljena kao svojevrsni *hommage* slikarstvu”, kazao je Maković. Pojasnio je

da je Ivančića opsjedala Velasquezova slika *Las meninas*, u kojoj upotrebom motiva grupnoga portreta govori o drugome, o slavi slikarstva. Kao velik erudit, cijenio je i druge velike slikare, posebice Vermeera, Goyu, Rembrandta, Courbeta i Picassa, kojima se u svom stvaralaštvu rado vraćao. (M. L.)

IN PRAISE OF PAINTING BY LJUBO IVANČIĆ

From March 16 to April 16, 2017, the Ljubo Ivančić exhibition *In Praise of Painting* was put on in the Glyptothèque of the Croatian Academy of Sciences and Arts.

The exhibition of this leading Croatian painter Ljubo Ivančić (1925-2003) was opened by the president of the Croatian Academy of Sciences and Arts Zvonko Kusić, who called Ivančić one of the most distinguished Croatian painters, and one who had had a brilliant artistic and teaching career. “His life’s work was marked by his retiring nature and by his not falling into the trap of the art market, despising commercialism as he did”, said Kusić. He recalled that Ivančić had been an Academy member for 27 years, first as an Associate (from 1977) and then from 1991 until his death in 2003 as a Full Member.

The exhibition was created by Professor Zvonko Maković, PhD, an Associate Croatian Academy of Sciences and Arts Member, who said that Ivančić’s favourite genre was the self-portrait in the studio, standing by the easel, with a palette, and that the artist had left a hundred or so such paintings and several hundred drawings. “This is his praise of painting, imagined as a kind of tribute to painting,” said Maković. He explained that Ivančić was obsessed by Velázquez’s *Las meninas*, in which through the motif of the group portrait, he spoke of something else, of the fame of painting. Highly erudite, he appreciated the other great painters, like Vermeer, Goya, Rembrandt, Courbet and Picasso, to whom in his work he was happy to return.

KAZNENOPRAVNA ZAŠTITA OKOLIŠA

U organizaciji Znanstvenog vijeća za državnu upravu, pravosuđe i vladavinu prava Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti 1.

ožujka 2017. održan je okrugli stol o kaznenopravnoj zaštiti okoliša. Hrvatsko kaznenopravno zakonodavstvo posebnu važnost zaštite okoliša izražava putem inkriminiranja niza kaznenih djela na štetu okoliša. Specifičnost ove materije ogleda se u činjenici da su kaznena djela protiv okoliša uglavnom počinjena s nehajnim oblikom krivnje i da je u znatnom broju slučajeva potrebno utvrditi stvarnog počinitelja, što je posebno istaknuto u pravnih osoba koje temeljem hrvatskog zakonodavstva također podliježu kaznenoj odgovornosti. Prof. dr. sc. Leo Cvitanović kazao je da je u 2015. za kaznena djela protiv okoliša osuđeno 106 počinitelja, od čega je samo dvoje ili troje osuđeno za ugrožavanje okoliša otpadom. Pojasnio je da su pri kaznenim djelima protiv čovjekove okoline žrtve uglavnom apstraktne, a počinitelji nepoznati. O kaznenopravnoj zaštiti od prekograničnog onečišćenja okoliša govorio je prof. dr. sc. Davor Derenčinović spomenuvši primjer Slavenskog Broda kao jednog od najzagađenijih gradova u Europi i svijetu po emisiji štetnih plinova. Upozorio je da Bosna i Hercegovina u svom kaznenom zakonu nema glavu posvećenu kaznenim djelima protiv čovjekove okoline, iako ona postoji u kaznenim zakonima entiteta. Problem je i što ne postoji međunarodna konvencija koja bi obvezivala Bosnu i Hercegovinu. „Postoji konvencija Vijeća Europe, ali ona nije na snazi, kao i direktiva Europske unije iz 2008., ali ona ne obvezuje Bosnu i Hercegovinu, koja nije članica Europske unije. Hrvatska s Bosnom i Hercegovinom ima bilateralni sporazum o suradnji u kaznenim i građanskim stvarima, ali država ima pravo odbiti suradnju u nekim stvarima ako ocijeni da je ona suprotna njezinim interesima”, kazao je Derenčinović. Među dilemama koje postoje kada je posrijedi prekogranično onečišćenje okoliša naveo je problem učinkovitih sankcija pravnih osoba

sa sjedištem u inozemstvu, kao i problem izručenja odgovornih. (M. L.)

THE CRIMINAL LAW IN THE PROTECTION OF THE ENVIRONMENT

For March 1, 2017, the Scientific Council for Government, the Judiciary and the Rule of Law of the Croatian Academy of Sciences and Arts organised a roundtable on the protection of the environment provided by criminal law. Croatian criminal legislation expresses the particular importance of environmental protection by criminalising a series of actions that harm the environment. The specific feature of this material can be seen in the fact that crimes against the environment are on the whole perpetrated through criminal negligence, and in a number of cases it is necessary to determine the real perpetrator, which is particularly prominent in the case of legal entities that according to Croatian legislation can also be criminally liable. Professor Leo Cvitanović, PhD, said that in 2015, 106 offenders were convicted of crimes against the environment, only two or three of them being convicted for endangering the environment with waste. He explained that in the case of crimes against the environment, the victims are largely abstract, and the perpetrators on the whole unknown. Dr Davor Derenčinović spoke of the protection criminal law provides against cross-border contamination of the environment, mentioning the example of Slavonski Brod, one of the most polluted cities in Europe and the world in terms of the release of harmful gases. He pointed out that Bosnia and Herzegovina has no chapter in its criminal law devoted to crimes against the environment, although it does exist in the criminal laws of the entities. The problem is that there is no international convention binding on Bosnia and Herzegovina. "There is the convention of the Council of Europe, but it is not in force, like the EU directive of 2008, which does not bind Bosnia and Herzegovina, as it is not a EU member. Croatia has a bilateral agreement with Bosnia and Herzegovina about collaboration in criminal matters, but the state has the right to refuse its collaboration in some matters, if it judges that they are against its interests,"

said Derenčinović. Among the dilemmas that exist where cross-border environmental pollution is concerned, he outlined the problem of how effectively to penalise legal entities with their principal places of business abroad, and the problem of having those responsible extradited.

CRTAČKI DNEVNIK NIVES KAVURIĆ-KURTOVIĆ

U Knjižnici Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti 9. ožujka 2017. javnosti je predstavljen *Crtački dnevnik* Nives Kavurić-Kurtović, prva takva publikacija objavljena u ediciji *Crtački dnevnik hrvatskih umjetnika* u izdanju Kabineta grafike HAZU. Riječ je o zbirci 130 crteža nedavno preminule akademkinje Nives Kavurić-Kurtović koje je crtala posljednje tri godine života, uglavnom svakodnevno.

Kako je kazao predsjednik HAZU akademik Zvonko Kusić, riječ je o prvoj dami hrvatskog nadrealizma koja je 1997. kao prva slikarica postala članica Akademije. Podsjetio je da je prvu izložbu imala 1963. upravo u Kabinetu grafike HAZU, nakon čega je održala više od sto samostalnih i preko 300 skupnih izložbi. *Crtački dnevnik* uredila je upraviteljica Kabineta grafike HAZU Slavica Marković, koja je istaknula da mnoštvo crteža istaknutih umjetnika nerijetko ostaje u ladicama, iako je riječ o izvornim vrijednostima dragocjenima za ispravnu valorizaciju ukupnog umjetničkog stvaralaštva. Akademik Tonko Maroević smatra da je slikarski izraz Nives Kavurić-Kurtović lišen bilo kakve pomodnosti te da *Crtački dnevnik* opravdava cijeli njezin opus. „Nives nas je osvajala mimo naših osnovnih očekivanja, a progovarala je u ime cijelog naraštaja“, kazao je akademik Maroević. Pojasnio je da su mnoga djela nastala pod pritiskom dugog bolovanja, u frustrirajućoj vezanosti za radni stol, u ograničavajućim uvjetima otežalog disanja, zbog čega je „jedino uzlet ruke na papiru omogućio oslobađanje od gravitacije pukog preživljavanja“. (M. L.)

THE DRAWING DIARY OF NIVES KAVURIĆ-KURTOVIĆ

On March 9 2017, the *Drawing Diary* of Nives Kavurić-Kurtović was presented to the public in the library of the Croatian

Academy of Sciences and Arts. This was the first such publication released in the series *Drawing Diaries of Croatian Artists*, a new publishing venture of the Department of Prints and Drawings of the Croatian Academy of Sciences and Arts. The *Diary* features a collection of 130 drawings by the recently deceased Full Member of the Croatian Academy Nives Kavurić-Kurtović, drawn in the last three years of her life, on an almost daily basis.

As the president of the Croatian Academy of Sciences and Arts Zvonko Kusić said, she was the first lady of Croatian Surrealism, who, in 1997, became the first woman painter to have been elected to the Croatian Academy of Sciences and Arts. He recalled that she had her first show in 1963, actually in the Department of Prints and Drawings, after which she had more than a hundred individual and over 300 collective exhibitions. The drawing diary was edited by the director of the HAZU Department of Prints and Drawings, Slavica Marković, who pointed out that a great many drawings of prominent artists quite often lingered in drawers, although they were often of original worth, precious for the proper evaluation of the overall artistic creativity. Full Member of the Croatian Academy Tonko Maroević thought that the painting expression of Nives Kavurić-Kurtović was devoid of any kind of mere fashion and that the *Drawing Diary* justified the whole of her oeuvre. "Nives won us over in spite of our basic expectations, and spoke out in the name of a whole generation," said Maroević. He explained that many of the works had been created under the pressure of a long illness, and the frustration of being bound to her working table, with the constraints of difficulties of breathing, because of which "only the flight of the hand across the paper enabled her to break free of the gravitation of pure survival".

160 GODINA ANDRIJE MOHOROVIČIĆA

Dana 21. ožujka 2017. Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti obilježila je 160. godišnjicu rođenja hrvatskog meteorologa, seizmologa i geofizičara Andrije Mohorovičića, jedne od najistaknutijih osoba hrvatske i svjetske znanosti. Predsjednik HAZU akademik Zvonko Kusić upozorio je da se o Mohorovičiću u hrvatskoj javnosti, unatoč njegovoj veličini, premalo zna. Njegovo ime nosi ploha smještena između Zemljine kore i plašta ispod nje (Mohorovičićev diskontinuitet ili Moho), što je najveći dio planeta Zemlje nazvan po nekoj osobi. Mohorovičićovo ime nosi i jedan krater na Mjesecu, kao i jedan asteroid. Opširnije je o Mohorovičićevu djelu govorio akademik Mirko Orlić, istaknuvši činjenicu da je Mohorovičić svugdje u svijetu priznat i prepoznat kao hrvatski znanstvenik, jer je do svojih svjetski poznatih rezultata došao djelujući u Hrvatskoj, za razliku od drugih istaknutih hrvatskih znanstvenih velikana poput Ruđera Boškovića, Nikole Tesle, Lavoslava Ružičke i Vladimira Preloga. Mohorovičić je otkrio zakonitosti širenja potresnih valova, kao i plihu diskontinuiteta u Zemlji na dubini od 50 kilometara, što je najveće znanstveno otkriće do kojeg se došlo u Hrvatskoj.

Prof. dr. sc. Marijan Herak, član suradnik HAZU, istaknuo je da je Mohorovičić među prvima shvatio potrebu suradnje seizmologa i geologa, jer se upravo zahvaljujući seizmolozima saznalo 95% podataka o dubini Zemlje. „Utemeljio je i meteorologiju i seizmologiju u Hrvatskoj, a u svim referentnim publikacijama navodi se kao jedan od osnivača moderne seizmologije i nema doslovno nijednog geoznanstvenika u svijetu koji ne zna njegovo ime, dok ima inženjera koji nisu čuli za Teslu“, kazao je Herak. Akademik Vladimir Paar istaknuo je da Mohorovičićev diskontinuitet postoji i na Mjesecu, a smatra se da postoji i na Marsu i na svim planetima. Na skupu je predstavljena i inicijativa za postavljanje Mohorovičićeva spomenika u Zagrebu. (M. L.)

160 YEARS OF ANDRIJA MOHOROVIČIĆ

On March 21, 2017, the Croatian Academy of Sciences and Arts celebrated the 160 anniversary of the birth of Croatian meteorologist, seismologist and geophysicist Andrija Mohorovičić, one of the most prominent figures of Croatian and world science. The president of the Croatian Academy of Sciences and Arts, Zvonko Kusić, warned that too little was known by the Croatian public about Mohorovičić, notwithstanding his greatness. His name is borne by the area of separation between the Earth's crust and the mantle beneath it (the Mohorovičić discontinuity or the Moho), which is the biggest part of the planet named after a single person. His name has also been given to a crater on the Moon and to an asteroid. Full Academy Member Mirko Orlić spoke at greater length about Mohorovičić's work, pointing out in particular that Mohorovičić is known everywhere in the world as a Croatian scientist, since he made his world-famous discoveries while working as a scientist inside Croatia, unlike other great Croatian scientists, like Ruđer Bošković, Nikola Tesla, Lavoslav Ružička and Vladimir Prelog. Mohorovičić discovered the laws of the expansion of shock waves, and the discontinuity in the earth at a depth of 50 kilometres deep, the greatest scientific discovery ever made in Croatia.

Professor Marijan Herak, PhD, Associate Member of the Croatian Academy, pointed

out that Mohorovičić was among the first to understand the need for collaboration among seismologists and geologists, since it was thanks to seismologists that 95% of all knowledge about the depth of the Earth was acquired. "He also established the sciences of meteorology and seismology in Croatia, and in all reference publications is mentioned as one of the founders of modern seismology and, literally, there is no earth scientist in the world today who does not know his name, even though there are engineers who have never heard of Tesla", said Herak. Full Academy Member Vladimir Paar pointed out that there is a Moho on the Moon as well, and he thinks that one also exists on Mars, and all the planets. An initiative was presented at the conference for erecting a monument to Mohorovičić in Zagreb.

URBANIZAM NASLIJEĐA

U organizaciji Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti i Hrvatske zaklade za znanost 23. ožujka 2017. u Knjižnici HAZU održan je prvi u nizu znanstvenih kolokvija na kojima se predstavljaju istaknuti hrvatski znanstvenici i najnoviji rezultati hrvatskih istraživačkih projekata. Prvi kolokvij održao je akademik Mladen Obad Šćitaroci, predstavivši znanstveni projekt kojem je voditelj. Riječ je o projektu *Urbanistički i prostorni modeli za oživljavanje i unaprjeđenje kulturnoga naslijeđa*, poznat pod nazivom *Urbanizam naslijeđa / Heritage Urbanism* – HERU. Projekt novčano podupire Hrvatska zaklada za znanost i trebao bi biti dovršen 2018. U projektu sudjeluju 33 istraživača koji obrađuju 17 istraživačkih tema i 21 podtemu putem 14 doktorskih istraživanja, od kojih je devet u tijeku i pet je obranjenih. Akademik Obad Šćitaroci pojasnio je pojam *urbanizam naslijeđa*, koji je prvi upotrijebljen upravo tijekom provedbe projekta. „Hrvatska baštini 25 stoljeća urbane kulture. Mali dio kulturnoga naslijeđa zbrinut je i očuvan za buduće naraštaje. Većina naslijeđa propada i nestaje, a time nestaje i dio kulturnog, povijesnog i prostornog identiteta Hrvatske. O naslijeđu se govori afirmativno, a poduzima se premalo. Ako je ugroženo naslijeđe pod zaštitom UNESCO-a, kakvo je onda stanje s ostalim kulturnim dobrima? Osim malobrojnih iznimki, dosadašnji modeli

obnove i unapređenja naslijeđa ne daju zadovoljavajuće rezultate”, kazao je akademik Šćitaroci. Iako se spoj turizma i naslijeđa smatra održivim i uspješnim, upozorio je da treba izbjeći dominaciju turizma nad naslijeđem. „Turizam živi od naslijeđa, od lijepih krajolika i baštine, ali premalo vraća naslijeđu, jer se prihod i dobit od turizma ne vraća naslijeđu”, naglasio je ustvrdivši da je novac uložen u obnovu baštine, bez određivanja njezine namjene, bačen novac. Poručio je i da se naslijeđe ne smije štititi od ljudi već da ga treba unapređivati za ljude i buduće naraštaje. (M. L.)

HERITAGE URBANISM

On March 23, 2017, in the Academy's Library, the Croatian Academy of Sciences and Arts and the Croatian Science Foundation organised the first in a series of scholarly colloquies at which top-flight Croatian scholars and scientists and the most recent results of Croatian research projects are presented. The first colloquy featured Full Member of the Croatian Academy Mladen Obad Šćitaroci, who presented the project in which he is principal investigator: Urban Design and Spatial Models for Reanimating and Advancing the Cultural Heritage, known under the title of Heritage Urbanism or HERU. The project is partially financed by the Croatian Science Foundation and should be finished in 2018. Thirty-three research workers are taking part, studying 17 research topics and 21 sub-topics, through 14 doctoral research studies, nine of which are still underway, while five have been accepted. Obad Šćitaroci explained

the concept of heritage urbanism, first used during the project “Croatian Heritage, 25 centuries of urban culture. A small part of the cultural heritage is looked after and preserved for future generations. The major part of the heritage is decaying and wasting away, and also thus vanishing is a part of the cultural, historical and spatial identity of Croatia. Much is spoken of the heritage, and little done. If even UNESCO-protected heritage is in danger, what can the state of other cultural properties be? Apart from a few exceptions, previous models of renovating and advancing the heritage have given no satisfactory results,” said Obad Šćitaroci. Although the combination of tourism and heritage is considered sustainable and successful, he warned that the domination of heritage by tourism had to be avoided. “Tourism lives off the heritage, nice landscapes and the past, but gives too little back to the heritage, for the revenue and profits of tourism do not go the heritage,” he pointed out, saying that money invested in the renovation of the heritage without determining its purpose is money thrown away. He also said that the heritage should not be protected from people, but had to be improved and advanced for people and future generations.

OSNOVAN ZAVOD ZA PROMET HAZU

Predsjednik Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti akademik Zvonko Kusić i gradonačelnik Grada Zagreba Milan Bandić potpisali su 27. ožujka 2017. Ugovor o sufinanciranju rada Zavoda za promet HAZU, kojim se Grad Zagreb obvezao sufinancirati rad ove najnovije znanstvenoistraživačke jedinice Hrvatske akademije. Zavod za promet HAZU svojim će djelovanjem promicati znanstvenoistraživačku djelatnost u području prometa radi sustavnog planiranja razvoja prometne mreže u Zagrebu i Hrvatskoj. Djelatnost Zavoda obuhvaćat će prometnu valorizaciju i projekciju prometnog razvoja na nacionalnoj, regionalnoj i gradskoj razini, izradu znanstvenih podloga za donošenje strateškog plana razvoja prometa u Hrvatskoj, apliciranje na znanstvene projekte pri Hrvatskoj zakladi za znanost i na europske projekte te koordinaciju i poticanje interdisciplinske suradnje u području prometnog razvoja. Zavod će osobito provoditi

istraživanja prometnog razvoja Hrvatske i posebno grada Zagreba u cilju njegova boljeg povezivanja s područjem srednje Europe. Stoga će kao partner s Gradom Zagrebom sudjelovati u apliciranju na tematske prometne projekte europskih strukturnih i kohezijskih fondova. (M. L.)

THE FOUNDATION OF THE CROATIAN ACADEMY OF SCIENCES TRANSPORTATION INSTITUTE

On March 27, 2017, the president of the Croatian Academy of Sciences and Arts, Zvonko Kusić, and the mayor of Zagreb, Milan Bandić, signed a contract for the joint financing of the work of the Croatian Academy of Sciences and Arts Transportation Institute, in which the city of Zagreb guaranteed jointly to finance the work of this most recent scientific research unit of the Croatian Academy. The Croatian Academy of Sciences and Arts Transportation Institute will promote in its work scientific research in the area of transportation and traffic for the sake of the systematic planning of the transportation network in Zagreb and in Croatia. The work of the Institute will cover the proper evaluation to be set on transport and a projection of transport development at the national, regional and city level, the making of scientific databases for the adoption of a strategic plan for the development of transportation in Croatia, application to scientific projects at the Croatian Science Foundation and to European projects and the coordination and encouragement of interdisciplinary collaboration in the area of the development of transportation. The Institute will in particular conduct research into the thinking of the development of transportation in Croatia, particularly the city of Zagreb, with the objective of its being better linked with the area of Central Europe. As partner of the city of Zagreb, it

will take part in the application to thematic transportation projects from the European Structural Fund and Cohesion Fund.

ENDOKRINOLOŠKA ONKOLOGIJA

U palači Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti 7. travnja 2017. predstavljen je sveučilišni priručnik *Endokrinološka onkologija* čiji su urednici prof. dr. sc. Milan Vrkljan, predstojnik Zavoda za endokrinologiju, dijabetes i bolesti metabolizma „Mladen Sekso” Kliničkog bolničkog centra „Sestre milosrdnice”, i predsjednik HAZU akademik Zvonko Kusić. Riječ je o prvom priručniku s područja endokrinološke onkologije na hrvatskom jeziku u čijoj je izradi sudjelovalo 68 vrhunskih stručnjaka koji se bave dijagnostikom i liječenjem tumora endokrinih žlijezda. Priručnik je namijenjen studentima dodiplomskog studija medicine, obiteljskim liječnicima i liječnicima raznih specijalnosti koji su uključeni u zbrinjavanje tih bolesnika, stoga je pisan na jednostavan i praktičan način prema najnovijim znanstvenim spoznajama. Glavni cilj priručnika jest pružiti pomoć i razriješiti dijagnostičke i terapijske dileme koje se nameću u svakodnevnoj kliničkoj praksi. Izdavač je knjige V.B.Z. Priručnik je predstavljen u nastavku svečanosti otvorenja 6. e-kongresa *Farmakoterapijski izazovi u endokrinologiji i diabetologiji* koji su organizali HAZU i Zavod za endokrinologiju, dijabetes i bolesti metabolizma „Mladen Sekso”. Akademik Zvonko Kusić istaknuo je važnost održavanja e-kongresa kao velikog iskoraka digitalnog doba jer se njime suzbija monopol nad znanjem te omogućuje i edukacija liječnika u manjim mjestima koji e-kongres mogu pratiti preko interneta ili naknadnim pregledom snimke. (M. L.)

ENDOCRINE ONCOLOGY

On April 17, 2017, the university manual *Endocrine Oncology* was presented in the palace of the Croatian Academy of Sciences and Arts. The editors of the volume are Professor Milan Vrkljan, PhD, head of the Mladen Sekso Institute for Endocrinology, Diabetes and Metabolic Disorders of the Sisters of Mercy Clinical Hospital Centre in Zagreb, and Croatian Academy of Sciences

and Arts President Zvonko Kusić. This is the first manual from the domain of endocrine oncology in Croatian; 68 top experts dealing with the diagnosis and treatment of tumours of the endocrine glands took part in the making. The manual is meant for undergraduate students of medicine, family doctors and physicians of various specialties involved in the care of these patients, and is thus written in a simple and practical manner, according to the most recent scientific understandings. The main objective of the handbook is to provide help and to settle diagnostic and therapeutic dilemmas that appear in everyday clinical practice. Publisher of the book is V.B.Z. The manual was presented in the continuation of the ceremony of the opening of the 6th e-conference *Pharmaco-therapeutic Challenges in Endocrinology and Diabetology* organised by the Croatian Academy of Sciences and Arts and the Mladen Sekso Institute for Endocrinology, Diabetes and Metabolic Disorders. Zvonko Kusić highlighted the importance of holding e-conferences, a breakthrough of the digital age, for it helped to break monopolies on knowledge and enabled the education of physicians in smaller places that could follow the e-conference via the Internet or by reviewing recordings of it at a later date.

STIPENDIJE ZA ŽENE U ZNANOSTI

Pod pokroviteljstvom Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti 5. travnja 2017. u Preporodnoj dvorani Narodnog doma 11. su put svečano uručene stipendije Nacionalnog programa *Za žene u znanosti*, koji organiziraju UNESCO i tvrtka L'Oreal Adria. Predsjednik izbornog povjerenstva za dodjelu stipendija jest predsjednik HAZU akademik Zvonko Kusić, a dobitnice su Daria Juretić Perišić, Marina Raguž, Maja Žulj Mihaljević i Tena Dubček, priznate mlade

znanstvenice iz područja prirodnih znanosti. Program nagrađuje znanstvenice, istodobno ih potičući na provedbu daljnjih istraživanja i znanstvenog usavršavanja. U svom je govoru akademik Kusić istaknuo važnost ovih stipendija, jer se njima promiču znanost i obrazovanje te se ističu žene koje svojim djelovanjem u raznim znanstvenim područjima mogu dovesti do promjena nabolje. „Četiri laureatkinje i sve 33 kandidatkinje koje su se prijavile na ovaj natječaj potvrdila su da postoji ona druga Hrvatska u kojoj se uspjeh ne postiže preko noći već je rezultat znanja i predana rada. Danas, kada živimo u vremenu poremećena sustava vrijednosti, kada vlada površnost i težnja za brzim uspjehom, vi ste uzor i poticaj jer šaljete važnu poruku javnosti koja nije svjesna značenja znanosti u kojoj uspjeh donosi samozatajan rad bez spektakla. Vi ujedno širite i društveni optimizam koji nam je toliko potreban”, kazao je akademik Kusić. Pohvalio je dobitnice stipendija što su hrabro krenule u interdisciplinarnost i što ravnopravno sudjeluju na međunarodnoj znanstvenoj sceni. Podsjetio je da su pri odabiru dobitnica stipendija korišteni najviši međunarodni kriteriji, kao pri izboru u znanstvena zvanja, a da su u izbornom povjerenstvu bili najviši znanstveni autoriteti u Hrvatskoj, zbog čega je nagrada stekla velik ugled u akademskim krugovima. Dosad su te stipendije u sklopu nacionalnoga programa *Za žene u znanosti* primile 42 mlade hrvatske znanstvenice. (M. L.)

SCHOLARSHIPS FOR WOMEN IN SCIENCE

On April 5, 2017, for the 11th time, in the Revival Hall of the National Home, under the patronage of the Croatian Academy of Sciences and Arts, scholarships of the national programme “For women in science” organised by UNESCO and L'Oreal Adria were awarded. The president of the selection committee for the award of the scholarships was the president of the Croatian Academy

of Sciences and Arts Zvonko Kusić, and the winners this time were Daria Juretić Perišić, Marina Raguž, Maja Žulj Mihaljević and Tena Dubček, recognised young women scientists from the domain of the natural sciences. The programme both rewards women scientists and at the same time encourages them to undertake further research and personal scientific development. In his address, Kusić referred to the importance of these scholarships, for they promoted science and education and brought into prominence women who with their work in various scientific domains could bring about changes for the better. “The four winners and all of the thirty three candidates who applied for the competition are a confirmation that there is that other Croatia in which success is not achieved overnight, but is the result of knowledge and dedicated work. Today when we live in times of a distorted system of values, when superficiality and the desire for rapid success are the rule, you are a model and an encouragement for you send an important message to the public, which is not aware of the importance of science, in which success is brought by self-abnegating work, without any spectacle. You also spread the social optimism that is so needful to us,” said Kusić. He praised the scholarship-winners because they had set out boldly on the path of interdisciplinarity and were competing on equal terms on the international scientific scene. He recalled that in the selection of the scholarship winners the highest international criteria were applied, as in the election to academic ranks, and that in the selection commission there had been the highest scientific authorities in Croatia, because of which the scholarships had acquired great reputations in academic circles. To date, these scholarships awarded in the context of the national “For women in science” programme had been received by 42 young Croatian women scientists.

POSJET MINISTRA ZNANOSTI I OBRAZOVANJA HRVATSKOJ AKADEMIJI

Ministar znanosti i obrazovanja prof. dr. sc. Pavo Barišić posjetio je 12. travnja 2017. Hrvatsku akademiju znanosti i umjetnosti, gdje se susreo s predsjednikom HAZU akademikom Zvonkom Kusićem i suradnicima.

Teme razgovora bile su provedba Strategije obrazovanja, znanosti i tehnologije, cjelovita reforma školstva, ključni planirani projekti i aktivnosti u sektoru znanosti te veliki Akademijini projekti *Hrvatska prirodna i kulturna dobra* i *Hrvatska i Europa*. Akademik Kusić izvijestio je ministra i suradnike o povijesti, ustroju i djelovanju Hrvatske akademije te o ulozi koju Akademija ima u očuvanju i izgradnji hrvatskog nacionalnog identiteta. Ministar Barišić svoje je domaćine izvijestio o provedbi Strategije znanosti, obrazovanja i tehnologije. Uz akademika Kusića, susretu su nazočili i potpredsjednik HAZU akademik Velimir Neidhardt, glavni tajnik akademik Pavao Rudan, tajnica HAZU Marina Štancl, akademik Vladimir Bermanec, glavni urednik IV. i V. sveske edicije *Hrvatska i Europa* akademik Mislav Ježić, predsjednik Znanstvenog vijeća za obrazovanje i školstvo HAZU akademik Vladimir Paar, akademik Slobodan Vukičević i akademikinja Milena Žic Fuchs, predsjednica Odbora za međunarodnu suradnju HAZU i članica radne skupine Europske komisije *The High Level Group on Maximising the Impact of EU Research and Innovation Programmes*. Uz ministra Barišića bili su i državni tajnici u Ministarstvu znanosti i obrazovanja doc. dr. sc. Matko Glunčić i Hrvoje Šlezak te pomoćnici ministra dr. sc. Tomislav Sokol i Sanja Putica i drugi. (M. L.)

VISIT OF THE MINISTER OF SCIENCE AND EDUCATION

On April 12, 2017, Professor Pavo Barišić, PhD, the Minister of Science and Education, visited the Croatian Academy of Sciences and Arts, where he met with the President of the Academy, Zvonko Kusić, and associates. The talks covered the implementation of the Education, Science and Technology Strategy, the overall reform of education, the key planned projects and activities in the science sector and the Academy's major projects *Croatian Natural and Cultural Assets* and *Croatia and Europe*. Zvonko Kusić informed the minister and his associates about the history, organisation and operations of the Croatian Academy of Sciences and Arts and its role in the preservation and development of the Croatian national identity. Minister Barišić informed his hosts about

the implementation of the Science, Education and Technology Strategy. Also present at the talks, along with President Kusić, were the Academy's Vice-President, Velimir Neidhardt, secretary general Pavao Rudan, the secretary of Croatian Academy of Sciences and Arts, Marina Štancl, Full Academy Member Vladimir Bermanec, the editor in chief of volumes 4 and 5 of the edition *Croatia and Europe*, Full Academy Member Mislav Ježić, Full Academy Member Vladimir Paar, chair of the Academy's Scientific Council for Education and Schools, Full Academy members Slobodan Vukičević and Milena Žic Fuchs, president of the Croatian Academy of Sciences and Arts international cooperation committee and a member of the EC's working group, the High Level Group on Maximising the Impact of EU Research and Innovation Programmes. Accompanying Minister Barišić were secretaries of state in the Ministry of Science and Education, Assistant Professor Matko Glunčić, PhD, and Hrvoje Šlezak, assistants to the minister Dr Tomislav Sokol and Sanja Putica, among others.

TRI USKRSA

U povodu Uskrsa, Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti organizirala je 12. travnja 2017. tradicionalno predavanje posvećeno Uskrsu koje je održala dr. sc. Željka Čorak, članica suradnica HAZU. Predsjednik HAZU akademik Zvonko Kusić u uvodnom je govoru kazao da je Uskrs blagdan vjere, nade i obnove, pobjede svjetla nad tamom, te da Isusovo uskrsnuće prvi put u povijesti čovječanstva donosi poruku da se na zlo ne smije odgovarati zlom, čime se prekida začarani krug nasilja. Druga važna poruka Uskrsa, po njegovim riječima, jest da sve što je veliko i važno mora proći kroz razdoblje teškoća.

U svojem predavanju *Tri Uskrsa* dr. sc. Željka Čorak prikazala je simboliku smrti i uskrsnuća na primjeru triju crkava stradalih u srpskoj agresiji – u Karinu, Voćinu i Dubravama u bosanskoj Posavini – koje su temeljito obnovljene, poručivši da rađanju, umiranju i preporađanju nisu podvrgnuta samo ljudska bića nego i ljudska djela. (M. L.)

THREE EASTERS

Marking Easter this year, the Croatian Academy of Sciences and Arts organised on April 12, 2017, a traditional lecture devoted to Easter, this year given by Dr Željka Čorak, associate member of the Academy. Academy President Zvonko Kusić in his introductory address said that Easter was the festival of faith, hope and renovation, the victory of light over dark, and that Jesus' resurrection gave the message, for the first time in the history of mankind, that evil need not be answered with evil, the vicious cycle of violence thus being broken. The second important message of Easter, in his words, is that everything that is great and important has to pass through a period of hardship.

In her lecture, entitled *Three Easters*, Dr Čorak depicted the symbolism of death and resurrection through the examples of three churches that were damaged in the Serbian aggression – in Karin, Voćin and in Dubrave in Bosanska Posavina, which have been restored from the ground up, with the message that not only are people subject to birth, death and rebirth, but human works as well.

MUZEJSKI VREMEPLOV

Izložba *Muzejski vremeplov: Zbirka narodne medicine kao okosnica izložbenog postava prvoga hrvatskog muzeja medicine* svečano je otvorena 12. travnja 2017. u palači

Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti, u prostoru Strossmayerove galerije starih majstora, a ostaje otvorena do 31. kolovoza. Autorice izložbe su prof. dr. sc. Stella Fatović-Ferenčić, upraviteljica Odsjeka za povijest medicinskih znanosti HAZU, i Silvija Brkić Midžić, upraviteljica Hrvatskog muzeja medicine i farmacije HAZU. Izložbu je otvorio predsjednik Akademije akademik Zvonko Kusić.

Riječ je o trećem izložbenom predstavljanju Hrvatskog muzeja medicine i farmacije, koji tijekom pripremnih radova za uređenje vlastitog prostora gostuje sa svojim programima u prostorima drugih ustanova. Na izložbi se predstavlja cijela muzejska zbirka i popratna arhivska građa iz Odsjeka za povijest medicinskih znanosti HAZU. Dokumentarno-arhivski dio građe evocira proces nastajanja zbirke, a likovni postav izložbe asocijativno slijedi postav prvoga hrvatskog muzeja medicine. Cjelovit katalog zbirke sa znanstvenim uvodnim tekstom objavljen je u knjizi pod naslovom *Narodna medicina: izvori i istraživanja* u sklopu nakladničkog niza HAZU *Rasprave i građa za povijest znanosti*. (S. F.-F.)

MUSEUM TIME MACHINE

The exhibition *Museum Time Machine: The Collection of Folk Medicine as Core of the Exhibition Set-Up of the First Croatian Museum of Medicine* was officially opened on April 12, 2017 in the palace of the Croatian Academy of Sciences and Arts in the premises of the Strossmayer Gallery of Old Masters, and will be on show until August 31. The exhibition has been created by Professor Stella Fatović-Ferenčić, PhD, head of the Section for the History of Medical Sciences of the Croatian Academy of Sciences and Arts and by Silvija Brkić Midžić, director of the Croatian Museum of Medicine and Pharmacy, while the exhibition was opened by the president of the Croatian Academy of Sciences and Arts, Zvonko Kusić.

This was the third exhibition of the Croatian Museum of Medicine and Pharmacy, which during the works on the preparation of its own premises had guest appearances in the premises of other establishments. The exhibition showed the whole of the museum collection as well as

ancillary archival records from the Section for the History of Medical Sciences of the Croatian Academy of Sciences and Arts. The documentary and archival part of the material evokes the process of the creation of the collection, and the visual set up of the exhibition follows by means of association the set up for the first Croatian museum of medicine. The complete catalogue of the collection with a scholarly introductory text was published in a book entitled *Folk Medicine: sources and researches* as a part of the publication series of the Croatian Academy of Sciences and Arts *Treatises and Material for the History of Science*.

HRVATSKA – OD STOLJEĆA 7. DO DANAS

U Knjižnici Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti 20. travnja 2017. predstavljena je knjiga dr. sc. Dinka Šokčevića *Hrvatska – od stoljeća 7. do danas*, koju su objavili nakladnička kuća *Durieux* i Društvo mađarskih znanstvenika i umjetnika u Hrvatskoj. Knjiga prikazuje povijest Hrvata i Hrvatske od najranijih vremena do suvremenog razdoblja i riječ je o preradi autorova djela koje je izvorno objavljeno kao prva cjelovita sinteza povijesti Hrvata na mađarskom jeziku. Autor je Hrvat iz Mađarske, istaknuti povjesničar i stručnjak za povijest hrvatsko-mađarskih odnosa, a od 2014. godine i ravnatelj Mađarskog instituta u Zagrebu. Kako je istaknuo predsjednik HAZU akademik Zvonko Kusić, Šokčević je ovim djelom dao dragocjen doprinos poznavanju hrvatske povijesti, prikazujući je iz drugog kuta, bez stereotipa koji postoje o hrvatsko-mađarskim odnosima u razdoblju 1102. – 1918., kad su dva naroda živjela u zajedničkoj državnoj zajednici. Na predstavljanju knjige govorio je i mađarski veleposlanik József Zoltán Magyar, koji je

kazao da se Hrvati i Mađari dobro poznaju jer su preko 800 godina živjeli zajedno. Po-moćnica ministrice kulture doc. dr. sc. Iva Hraste Sočo naglasila je da Dinko Šokčević, kao Hrvat iz Mađarske, oživotvoruje dobre hrvatsko-mađarske odnose i djeluje poput idealnog kulturnog diplomata, gradeći na nenametljiv način odnose Hrvatske i Mađarske. Urednik knjige Velimir Visković istaknuo je da Šokčevićeva knjiga potire mnoge stereotipe o hrvatsko-mađarskim odnosima formirane u XIX. stoljeću, a recenzent knjige dr. sc. Damir Karbić spomenuo je da Šokčević kontrastira različite stavove i hrvatske i mađarske historiografije o pojedinim pitanjima, nudeći ponekad potpuno drugačija rješenja. Recenzent dr. sc. Stjepan Matković zaključio je da Šokčević daje drugačiji pogled i na sporne epizode iz zajedničke hrvatsko-mađarske povijesti. U završnoj riječi Dinko Šokčević istaknuo je potrebu da hrvatski povjesničari što više uče mađarski jezik, a mađarski povjesničari hrvatski. (M. L.)

CROATIA EVER SINCE THE 7TH CENTURY

On April 20, 2017, the book of Dr Dinko Šokčević *Croatia – Ever Since the 7th Century*, published jointly by the publisher Durieux and the Association of Hungarian Scientists and Artists in Croatia, was presented in the library of the Croatian Academy of Sciences and Arts. The book depicts the history of the Croats and of Croatia from the earliest times to the contemporary period, and is a reworking of the author's work that was originally published as the first complete survey of the history of the Croats in Hungarian. The author is a Croat from Hungary, a leading historian and an expert in the history of Croatian-Hungarian relations. Since 2014, he has been director of the Hungarian Institute in Zagreb. As

pointed out by the president of the Croatian Academy of Sciences and Arts Zvonko Kusić, in this work Šokčević has made an invaluable contribution to the understanding of Croatian history, showing it from a different angle, without the historical stereotypes that exist about Croato-Hungarian relations between 1102 and 1918, when the two peoples lived in a political union. At the launch of the book, the Hungarian ambassador József Zoltán Magyar also spoke, saying that the Croats and Hungarians know each other well, for they lived together for 800 years. Assistant Minister of Culture Dr Iva Hraste Sočo made it clear that Dinko Šokčević, a Croat from Hungary, was vivifying good Croatian-Hungarian relations and was acting like an ideal cultural diplomat, building up these relations in an unobtrusive manner. The book's editor Velimir Visković pointed out that the book erased many of the stereotypes about Croatian-Hungarian relations formed in the 19th century, and the reviewer of the book, Dr Damir Karbić, mentioned that Šokčević had contrasted the different views of Croatian and Hungarian historiography about various issues, sometimes offering completely different approaches. Referee Dr Stjepan Matković concluded that Šokčević had given a different view on disputed episodes from the common Croatian-Hungarian history. In a concluding word, Dinko Šokčević expressed the need for Croatian historians to learn Hungarian, and Hungarian historians to learn Croatian.

DAN PLANETA ZEMLJE

Uoči Dana planeta Zemlje Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti 21. travnja 2017. održala je znanstveni skup *Dan planeta Zemlje – očuvanje prirodnih dobara*. Skup je otvorio predsjednik HAZU akademik Zvonko Kusić, koji je istaknuo da je očuvanje Zemlje jedna od najvažnijih tema uopće, jer se zbog ubrzanog razvoja i trošenja Zemljinih resursa ugrožavaju buduće generacije. Kao doprinos Hrvatske akademije zaštiti prirodnih dobara Hrvatske spomenuo je Akademijinu ediciju *Hrvatska prirodna bogatstva – zaštita i odgovorni razvoj*, objavljenu 2016. s opsežnim popisom i analizom prirodnih bogatstava od nacionalnog interesa te prijedlozima njihove

zaštite i racionalnog iskorištavanja. O njoj je opširnije govorio akademik Mirko Zelić. Akademik Igor Anić podsjetio je da šume pokrivaju 42% površine Hrvatske. Iako se taj postotak povećava, upozorio je na nedovoljno pošumljavanje, posebice opožarenih površina. Problematiku tla prikazao je akademik Ferdo Bašić, koji je istaknuo da čak 95% hrane potječe iz tla, čime je omogućena prehrana 106 milijardi ljudi, koliko ih je dosad prošlo Zemljom. O vodama je govorio akademik Franjo Tomić, koji je poručio da vode moraju ostati javno dobro te da sustavno treba razvijati svijest o potrebi štednje vode. Akademik je Tomić kazao da je prema količini vode po stanovniku Hrvatska na trećem mjestu u Europi i petom u svijetu, upozorivši na nedovoljno navodnjavanje obradivih površina, jer u Hrvatskoj ih se navodnjava tek 1,3%, a u Europi 13 %.

Doc. dr. sc. Zoran Turza s Hrvatskog katoličkog sveučilišta govorio je o enciklici pape Franje *Laudato si*, kazavši da njome Papa poručuje da priroda ima vrijednost sama po sebi kao Božji dar, čime je, umjesto shvaćanja da je ona dobro koje tek služi čovjeku, uzdignuta na višu razinu. (M. L.)

PLANET EARTH DAY

On the eve of Planet Earth Day, on April 21, 2017, the Croatian Academy of Sciences and Arts held a conference called *Planet Earth Day – The Preservation of Natural Goods*. The conference was declared open by the Croatian Academy of Sciences and Arts president Zvonko Kusić, who pointed out that preserving planet Earth was one of the most important of all topics, since future generations were being jeopardised by accelerated development and the exhaustion of Earth's resources. He mentioned, as a contribution of the Croatian Academy of Sciences and Arts, the Academy's publica-

tion *Croatian Natural Wealth – Protection and Responsible Development*, published in 2015 with an extensive list and analysis of items of natural wealth of national interest, and proposals for their protection and rational exploitation. It was spoken of at length by Full Academy Member Mirko Zelić. Full Academy Member Igor Anić recalled that forests covered 42% of the land area of Croatia, and although this figure was on the increase, he warned of the insufficient afforestation, particularly of areas affected by fire. Full Academy Member Ferdo Bašić discussed issues related to the soil, and pointed out that as much as 95% of all food derived from the soil, which had provided the food for the 106 billion people who had lived on Earth to date. Full Academy Member Franjo Tomić spoke of water, and insisted that water had to remain a public good, and that there had to be systematic development of the awareness of the need to save water. He put forward figures showing that Croatia, in terms of amount of water per capita, was in third place in Europe and fifth in the world, in spite of which the fields in Croatia were insufficiently irrigated: only 1.3% of the land was irrigated in Croatia, while in Europe as a whole the figure was 13%. Professor Zoran Turza, DSc, from the Croatian Catholic University, spoke of the encyclical of Pope Francis, *Laudato si*, saying that the message of the Pope was that nature had a value in and of itself, as gift of God, which took it out of the sphere of merely serving man and raised it to a higher level.

SKUP O KORIDORU PLOČE – MOSTAR – SARAJEVO – VUKOVAR

U Hrvatskoj akademiji znanosti i umjetnosti 25. travnja 2017. održan je međunarodni znanstveni skup *Valorizacija intermodalnog logističkoga koridora Ploče – Mostar – Sarajevo – Vukovar (Srednji Jadran – Podunavlje)*, koji su organizirali Znanstveno vijeće za promet HAZU, pod visokim pokroviteljstvom predsjednice Republike Hrvatske Kolinde Grabar-Kitarović. Na skupu su sudjelovali brojni gospodarstvenici i stručnjaci za promet, gospodarstvo i poljoprivredu iz Hrvatske, Bosne i Hercegovine te Kosova, a nazočan je bio i vrhbosanski nadbiskup kardinal Vinko Puljić, koji je tom prigodom

prvi put posjetio HAZU. „Zahvaljujem Hrvatskoj akademiji znanosti i umjetnosti što je pokrenula ovaj projekt. Čestitam vam, hrabrim vas i želim da istinske ideje postanu ostvarene na području gdje se povezuje hrvatski narod iz Hrvatske i Bosne i Hercegovine”, poručio je kardinal Puljić. Akademik je Josip Božičević podsjetio da je prvi skup o koridoru Srednji Jadran – Podunavlje u HAZU održan 2014., a da se slični skupovi namjeravaju održavati sve dok razvojni ciljevi tog projekta ne budu u cijelosti implementirani. Na skupu je usvojena *Deklaracija o domovinskom koridoru Jadran – Podunavlje*, kojom se predlaže revalorizacija geoprometnog položaja i ciljano usmjeravanje razvoja na potencijalno kompetitivne pravce radi boljeg pozicioniranja Hrvatske u regiji srednje Europe. Također, predlaže se određivanje dugoročnih razvojnih potencijala morskih luka Rijeka i Ploče te riječne luke Vukovar. Takav razvojni scenarij osigurao bi funkcionalnu integraciju cijele prometne mreže Hrvatske u intermodalni sustav Baltik – Jadran – Crno more. (M. L.)

CONFERENCE ON THE PLOČE – MOSTAR – SARAJEVO – VUKOVAR CORRIDOR

On April 25, 2017, an international conference entitled *Evaluation of the Ploče–Mostar–Sarajevo–Vukovar (Central Adriatic to Danube Valley) intermodal logistical corridor* was held in the Croatian Academy of Sciences and Arts; organised by the Scientific Council for Transport of the Croatian Academy of Sciences and Arts, it was under the high patronage of the president of the Republic of Croatia, Kolinda Grabar-Kitarović. Many people from business and experts in transportation, the economy and agriculture of Croatia, Bosnia and Herzegovina and Kosovo took part; another participant was the Archbishop of Sarajevo Cardinal Vinko Puljić, whose first visit to the Croatian Academy of Sciences and Arts this was. “I want to thank the Croatian Academy of Sciences and Arts for having launched this project. I congratulate you, encourage you and I hope genuine ideas will be realised in the area where the Croatian people from Croatian and from Bosnia and Herzegovina are connected”, was the message of Cardinal Puljić. Full Academy

Member Josip Božičević recalled that the first conference about the Central Adriatic to Danube valley corridor was held in 2014, and that there would similar conferences held until the developmental aims of the project were implemented in their entirety. The conference adopted a Declaration on the Homeland Adriatic – Danube Valley Corridor proposing a re-evaluation of the geo-transportational position and targeted channelling of development in potentially competitive directions with the aim of positioning Croatia better in the region of Central Europe. It was also proposed that the long-term development potentials of the seaports of Rijeka and Ploče and the river port of Vukovar should be defined. Such a scenario for development would ensure the functional integration of the whole transportation network of Croatia into the intermodal Baltic – Adriatic – Black Sea system.

DEVEDESETI ROĐENDAN AKADEMIKA MILANA MOGUŠA

Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti prigodnom je svečanošću 26. travnja 2017. proslavila 90. rođendan svog nekadašnjeg predsjednika akademika Milana Moguša, istaknuta hrvatskog filologa. Kako je istaknuo predsjednik HAZU akademik Zvonko Kusić, u 156 godina dugoj povijesti Akademije rijetko je koji član imao takav utjecaj na njezino djelovanje kao akademik Moguš, koji je 1977. postao izvanredni, a 1986. redoviti član Akademije. Prije nego što je postao predsjednik Hrvatske akademije, u razdoblju 1986. – 1991. bio je tajnik Razreda za filološke znanosti, 1991. – 1997. glavni tajnik HAZU zatim do 2003. potpredsjednik te 2004. – 2010. predsjednik. Akademik Moguš rodio se 25. travnja 1927. u Senju, a diplomirao je 1953. na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. Iste

godine postao je asistent u Akademijinu Zavodu za jezik, a 1956. na Filozofskom fakultetu, na kojem je djelovao do umirovljenja 1992., na dužnosti predstojnika Katedre za dijalektologiju i povijest hrvatskoga jezika. Bio je učenik slavnih hrvatskih jezikoslovaca: Stjepana Ivšića, Ljudevita Jonkea, Mate Hraste, Petra Skoka i Josipa Hamma. „Pridonio je pozicioniranju Hrvatske akademije kao pouzdane referentne institucije koja je glas razuma i mudrosti. Imao je velik utjecaj na sve nas koji smo ga naslijedili i bez njega Hrvatska bi akademija drugačije izgledala. Akademik Milan Moguš zadužio je Hrvatsku akademiju i hrvatsku znanost, jer bio je jedan od onih koji su čuvali i gradili hrvatski identitet“, rekao je akademik Kusić.

O djelovanju Akademije u doba predsjedničkog mandata akademika Moguša govorila je akademikinja Alica Wertheimer-Baletić, koja je u to vrijeme bila potpredsjednica. Tajnik razreda za filološke znanosti akademik August Kovačec istaknuo je da je akademik Moguš dosad objavio 274 publikacije, među kojima 21 knjigu te 208 članaka i rasprava. Spomenuo je njegovo djelovanje u sklopu Zagrebačkoga lingvističkog kruga osnovanog 1956. na načelima strukturalizma, koja je primijenio u svojoj doktorskoj disertaciji posvećenoj govoru rodnoga Senja te istaknuo važnost njegove knjige *Povijest hrvatskoga književnoga jezika*. Akademkinja Milena Žic Fuchs govorila je o djelovanju akademika Moguša u Zavodu za lingvistiku Filozofskog fakulteta, gdje je pokrenuo nekoliko važnih projekata, među ostalim i računalnu analizu teksta starije hrvatske književnosti. Ravnatelj Školske knjige dr. sc. Ante Žužul podsjetio je na *Hrvatski pravopis* iz 1971., kojem je akademik Milan Moguš bio autor uz akademike Stjepana Babića i Božidara Finku, a kojem je cilj, kako je kazao, bio osloboditi hrvatski jezik svih političkih diktata. „To

je zlatan pravopis hrvatskog jezika, koji je ušao u legendu“, rekao je Žužul, dodavši da je pravopis 1972. bio spaljen, a zatim tiskan u Londonu, zbog čega je postao poznat pod nazivom *Londonac*. (M. L.)

THE NINETENTH BIRTHDAY OF MILAN MOGUŠ

In a commemorative ceremony on April 26, 2017, the Croatian Academy of Sciences and Arts celebrated the 90th birthday of its former president Milan Moguš, leading Croatian philologist As pointed out by the president of the Croatian Academy of Sciences and Arts Zvonko Kusić, in the 156-year-long history of the Academy, seldom did any member have such an impact on its work as Moguš, who in 1977 became an associate and in 1986 a regular member of the Academy. Before he became president, from 1986 to 1991 he was secretary of the Department of Philological Science, and from 1991 to 1997 he was secretary general of the Croatian Academy of Sciences and Arts. Then up to 2003 he was vice-president and from 2004 to 2010 president. Moguš was born in Senj on April 25, 1937, and in 1953 took his degree at the Faculty of Humanities and Social Sciences of Zagreb University. In that same year he was made assistant in the Academy's Institute for Language, and in 1956 he was assistant lecturer at the Faculty of Humanities and Social Sciences, at which he worked until retirement in 1992, by that time occupying the post of head of the chair of dialectology and the history of Croatian. He was a student of famed Croatian linguists Stjepan Ivšić, Ljudevit Jonke, Mate Hraste, Petar Skok and Josip Hamm. “He made a contribution to the positioning of the Croatian Academy of Sciences and Arts as a reliable reference institution that was the voice of reason and wisdom. He had a big influence on all of us who succeeded him, and without him the Croatian Academy of Sciences and Arts would have a different appearance. Milan Moguš put the Academy and Croatian science in his debt, for he was one of those who preserved and built up the Croatian identity”, said Kusić.

The work and activity of the Academy during the period in which Moguš was president were discussed by Alica

Wertheimer-Baletić, who at that time was vice-president. Secretary of the department of philological science August Kovačec reminded the meeting that Moguš had a list of 274 publications, including 21 books and 208 articles and treatises. He mentioned his work in context of the Zagreb linguistic circle, founded in 1956, on the principles of structuralism, which he employed in his doctoral dissertation, dedicated to the speech of his native Senj, and underlined the importance of Moguš's book *History of the Croatian Literary Language*. Full Academy Member Milena Žic Fuchs spoke of the work of Moguš in the Linguistics Institute of the Faculty of Humanities and Social Sciences where he launched several important projects, including computer analysis of old Croatian literature. The director of the firm Školska knjiga, Dr Ante Žužul, recalled the *Hrvatski pravopis* of 1971, of which Milan Moguš was author along with Academy members Stjepan Babić and Božidar Finka; the aim of it, as he said, was to free the language from all political dictates. “This golden book of the grammar and usage of the Croatian language went down in legend” said Žužul, adding that in 1972 the *Pravopis* was burned, after which it was printed in London, for which reason it was known as the *Londoner* (Londonac).

SVEMIRSKJE TEHNOLOGIJE I HRVATSKA

U organizaciji Znanstvenog vijeća za tehnološki razvoj Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti 4. svibnja 2017. održano je predavanje *Svemirske tehnologije – EU strateški programi i položaj Hrvatske*. Predavač je bio prof. dr. sc. Zdravko Terze, redoviti profesor Fakulteta strojarstva i brodogradnje Sveučilišta u Zagrebu i predstavnik Hrvatske u odborima Europske komisije koji se bave strateškim programima za podršku i zaštitu svemirskih operacija a to su: Nadzor i praćenje svemira (*Space Surveillance and Tracking – SST*) i Vladine satelitske komunikacije (*Governmental Satellite Communications – GOVSATCOM*). Terze je govorio i o mogućnostima uključenja Hrvatske u te programe. Prema njegovim riječima, Hrvatska se može uključiti sa svojim znanstvenoistraživačkim bazama i industrijom u područje informacijsko-

komunikacijske tehnologije (ICT sektor) te jedna kompanija već proizvodi *software* za satelitski prijam. „S obzirom na aktualan gospodarski i razvojni potencijal, može se očekivati da bi komunikacijske tehnologije, sustavi brzog prijenosa podataka, odnosno ICT sektor u cjelini, mogli biti osobito pogodni za uključivanje Hrvatske u navedene aktivnosti u početnom razdoblju. U bliskoj će budućnosti i druge domene istraživačkog i gospodarskog djelovanja od algoritama projektiranja planiranih misija i područja istraživanja fizike svemira do dizajna dijelova satelita ili sustava svemirske robotike biti otvorene za sudjelovanje hrvatskih istraživača i gospodarske zajednice”, poručio je prof. dr. sc. Zdravko Terze. (M. L.)

SPACE TECHNOLOGIES AND CROATIA

For May 4, 2017, the Scientific Council for Technological Development of the Croatian Academy of Sciences and Arts organised the lecture given by Professor Zdravko Terze, PhD, full professor of the Faculty of Mechanical Engineering and Naval Architecture of Zagreb University, entitled *Space Technologies – EU strategic programmes and the position of Croatia*. Professor Terze is the representative of Croatia in the EC committees that deal with strategic programmes for the support and protection of space operations Space Surveillance and Tracking (SST) and Governmental Satellite Communications (GOVSATCOM). Terze spoke of the possibilities of Croatia being involved in these programmes. In his words, Croatia could be involved with its scientific research bases and industry in the area of the ICT sector, and one company was already producing software for satellite reception. “Considering the current economic and developmental potential,

it can be expected that communications technologies, rapid data transmission systems, or the ICT sector as a whole, could be particularly suitable for the involvement of Croatia in these activities in the initial period. In the near future other domains of research and economic activity, from algorithms for designing planned missions and areas of research into the physics of space to the design of parts of satellites or systems for space robotics will be open to participation by Croatian researchers and economic communities,” said Terze.

POPRSJE NIKOLE ŠUBIĆA ZRINSKOG

U atriju palače Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti 5. svibnja 2017. održana je svečanost povodom otkrivanja poprsja Nikole Šubića Zrinskog na njegovu trgu, zapadno od palače HAZU. Time je realizirana ideja o postavljanju spomenika Zrinskom u Zagrebu pokrenuta još 1879., koja se nije mogla ostvariti zbog nepovoljnih političkih prilika. Mramorno poprsje otkrili su predsjednik HAZU akademik Zvonko Kusić, gradonačelnik Grada Zagreba Milan Bandić i autor poprsja, akademski kipar Vladimir Herljević. Spomenik Zrinskom postavljen je na inicijativu Povjerenstva za obilježavanje 450. obljetnice Sigetske bitke, kojem je na čelu bio akademik Kusić. On je u svom govoru podsjetio da je tijekom 2016. održano mnogo različitih događanja posvećenih tom značajnom jubileju iz hrvatske povijesti, koji ima jako simboličko značenje. „Sigetska bitka značila je početak zaustavljanja osmanlijske najezde prema Europi i odredila povijest Europe za nadolazeća stoljeća, a Nikola Šubić Zrinski postao je mobilizirajući nacionalni mit koji simbolizira borbu hrvatskog naroda za slobodu i državnost. Nije slučajno da se Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti kao jedna od temeljnih hrvatskih nacionalnih institucija čija je uloga čuvanje nacionalnog identiteta nalazi upravo na Trgu Nikole Šubića Zrinskog. Uz Baščansku ploču u atriju palače HAZU, koja je krsni list hrvatskog naroda, to sada simbolizira i spomenik Zrinskog. To je vrlo važno, pogotovo u današnje doba, kada se opet propitkuje hrvatsko domoljublje”, kazao je akademik Kusić.

Gradonačelnik Zagreba Milan Bandić

istaknuo je simboličku važnost ovog poprsja postavljenog pokraj palače HAZU, u blizini spomenika Josipa Jurja Strossmayera i Baščanske ploče. „Mnogi u Hrvatskoj i danas bi se mogli ugledati na Nikolu Šubića Zrinskog i njegove vitezove, koji su dali život za slobodu i u tom zajedništvu ostali su do samog kraja. Ovo je poruka hrvatskom čovjeku i građanima Hrvatske da treba biti ponosan na svoje viteštvo, junaštvo i bitku za svoju domovinu i da treba biti zajedno u dobru i zlu do kraja. To je Zrinski demonstrirao sa svojim vitezovima”, rekao je Bandić. (M. L.)

A BUST OF NIKOLA ŠUBIĆ ZRINSKI

On May 5, 2017, a ceremony was held in the atrium of the palace of the Croatian Academy of Sciences and Arts to mark the unveiling of a bust of Nikola Šubić Zrinski on the square bearing his name to the west of the Croatian Academy of Sciences and Arts building. Thus the idea of putting up monument to Zrinski in Zagreb mooted first in 1879 has come to fruition; previously, adverse political conditions had frustrated its completion. The marble bust was unveiled by the president of the Croatian Academy of Sciences and Arts Zvonko Kusić, the mayor of the city of Zagreb, Milan Bandić, and the author of the bust, the sculptor Vladimir Herljević. The Zrinski monument was put up at the initiative of the commission for observing the 450th anniversary of the battle of Siget, which was headed by Kusić. In his speech he recalled that during 2016 many and various events had been devoted to this important anniversary in Croatian history, which had great symbolic meaning. “The Battle of Sziget meant that a start was made to halting the Ottoman inroads into Europe and determined the history of Europe

for centuries to come. Nikola Šubić Zrinski was a mobilising national myth symbolising the struggle of the Croatian people for freedom and statehood. It is not by chance that the Croatian Academy of Sciences and Arts, one of the fundamental Croatian national institutions, whose role is to preserve the national identity, should be located precisely on Nikola Šubić Zrinski Square. Along with the Baška Tablet in the atrium of the Croatian Academy of Sciences and Arts palace, the baptismal certificate of the Croatian people, this now also is symbolised by the Zrinski monument. This is very important, particularly in the present day, when Croatian patriotism is yet again being tested,” said Kusić. The mayor of Zagreb, Milan Bandić, pointed out the symbolic importance of this bust being placed alongside the Croatian Academy of Sciences and Arts palace and close to the monument to Josip Juraj Strossmayer and the Baška Tablet. „Many in Croatia even today could look to Nikola Šubić Zrinski and his knights, who gave their lives for freedom and remained in that community to the very end. This is a message to Croatian man and citizens of Croatia that one should be proud of our own chivalry, heroism and the battle for the homeland, and that one should stick together through thick and thin to the very end. This is what Zrinski demonstrated with his knights,” said Bandić.

DANI OTVORENIH VRATA HAZU

Tradicionalna manifestacija Dani otvorenih vrata Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti održana je po šesti put 9. i 10. svibnja 2017. Članovi i djelatnici HAZU priredili su za posjetitelje raznovrsne prezentacije, izložbe, promocije, predavanja, radionice i koncerte; ukupno 133 događanja, od toga 79 u Zagrebu, a 54 u drugim hrvatskim gradovima. Akademiju su posjetile tisuće posjetitelja te brojne skupine učenika i studenata.

Otvarajući manifestaciju, predsjednik HAZU akademik Zvonko Kusić izrazio je zadovoljstvo što su se na svečanosti zajedno okupili predstavnici državnih vlasti, vjerskih zajednica, znanstvenih, kulturnih i obrazovnih institucija, gospodarskog života, sindikata i drugih sastavnica

hrvatskog društva, kao i strani diplomati. „Hrvatsku akademiju znanosti i umjetnosti često se percipira kao zatvorenu instituciju i cilj Danā otvorenih vrata jest Akademiju demistificirati i približiti građanima kako bi postali njezini stalni posjetioči, jer ona je otvorena tijekom cijele godine. Dobro došli u Hrvatsku akademiju, posjetite Akademiju, to je vaša Akademija“, poručio je akademik Kusić. (M. L.)

CROATIAN ACADEMY OF SCIENCES AND ARTS OPEN DOOR DAYS

The traditional event Croatian Academy of Sciences and Arts Open Door Days was held for the sixth time on May 9 and 10, 2017. For visitors, members of the Academy and its employees prepared very diverse presentations, exhibitions, launches, workshops and concerts; all told 133 events, 79 of them in Zagreb and the other 54 in various Croatian cities. Among the several thousand visitors there were numerous groups of schoolchildren and university students.

Opening the event, the President of the Croatian Academy of Sciences and Arts Zvonko Kusić expressed his pleasure that the opening ceremony had brought together representatives of the government, religious communities, scientific, cultural and educational institutions, figures from business, the unions and other components of Croatian society as well as foreign diplomats. “The Croatian Academy of Sciences and Arts is often perceived as a closed institution, and the objective of the Open Door Days is to demystify the Academy and make it more familiar to citizens, encouraging them to visit it all the time, for it is open all the year around Welcome to the Croatian Academy, visit the Academy, it is your Academy,” said Kusić.

17. KNJIGA RASPRAVA I GRAĐE ZA POVIJEST ZNANOSTI / NARODNA MEDICINA

U sklopu *Danā otvorenih vrata HAZU* 10. svibnja 2017. predstavljena je 17. knjiga Akademijina nakladničkog niza *Rasprave i građa za povijest znanosti* (ujedno i 10. svezak izdanja u sastavu Akademijina Razreda za medicinske znanosti), naslovljena *Narodna medicina: izvori i istraživanja*. Potaknuti interesom koji su polučile deveta i deseta knjiga publikacije *Rasprave i građa za povijest znanosti*, koje donose faksimil, transkripciju i transliteraciju karlovačkih i poljičkih ljekaruša, ali i željom da se od uništenja spasi dio te izrazito krhke baštine, urednici ove knjige akademik Marko Pečina i prof. dr. sc. Stella Fatović-Ferenčić odlučili su nastaviti s prikazom tradicijske medicine u njezinu širem aspektu. Knjigu su predstavili akademik Josip Bratulić, prof. dr. sc. Nikola Kujundžić i prof. dr. sc. S. Fatović-Ferenčić uz uvodnu riječ tajnika Razreda za medicinske znanosti.

N. Kujundžić objavljuje obradu, prijepis i faksimil *Šestičeve ljekaruše*, pri čemu je opisan rukopis i jezične osobine teksta te je izrađen rječnik manje poznatih pojmova, oblika i arhaizama. Posebno je obrađeno ljekovito bilje i biljne droge kojima ljekaruša obiluje, sastojci životinjskog podrijetla, smole i slične tvari u receptima, pomoćne tvari i dr. Popisan je iznimno velik broj narodnih naziva bolesti/simptoma/tegoba

te je iznesena i biografija fra Mirka Šestića, profesora, gvardijana, pisca, povjerenika Matice hrvatske i sakupljača narodnoga blaga. N. Kujundžić, u suradnji sa S. Fatović-Ferenčić, prikazao je i analizirao i medicinsko nazivlje franjevca Paškala Vujčića, pri čemu su identificirani i izvori na koje se oslanjao pri njihovu oblikovanju. U posljednjem poglavlju ove knjige S. Fatović-Ferenčić je, u suradnji sa Silvijom Brkić Midžić, upraviteljicom novoosnovanog Hrvatskog muzeja medicine i farmacije HAZU, rekonstruirala pozadinu i logistiku prikupljanja predmeta iz područja narodne medicine s osobitim osvrtom na ulogu Stanka Sielskog. (S. F.-F.)

THE 17TH BOOK OF DISCUSSIONS AND MATERIAL FOR THE HISTORY OF SCIENCE / FOLK MEDICINE

During the *Croatian Academy of Sciences and Arts Open Days*, on May 10, 2017, the 17th book of the Academy's imprint *Discussions and material for the history of science* (at the same time the 10th volume of publications under the aegis of the Academy's Medical Science department), entitled *Folk Medicine, sources and research* was presented. Prompted by the interest that had been elicited by the ninth and tenth book of the publication *Discussions and material for the history of science*, which include a facsimile, transcription and transliterations of the herbalists from Karlobag and Poljica, and in the desire to save part of this very fragile heritage from dilapidation, the editors of the book, Full Academy Member Marko Pećina and Professor Stella Fatović-Ferenčić, PhD, decided to go on with the depiction of traditional medicine in its broadest aspect. The book was presented by Full Academy Member Josip Bratulić, Professor Nikola Kujundžić, PhD, and Professor S. Fatović-Ferenčić, PhD, with an introduction from the secretary of the Medical Science Department.

N. Kujundžić provided a study, transcription and facsimile of the Šestić Herbalist, the manuscript and the linguistic features of the text being described; a dictionary of unfamiliar terms, forms and archaisms was made. Particular attention was given to the simples and plant drugs in which the herbalist abounds, the

components of animal origin, resins and similar substances in the prescriptions, the excipients and so on. A very large list of vernacular names for sicknesses, symptoms and complaints is given, and a biography of Fra Mirko Šestić is given: professor, Franciscan guardian, writer, commissioner of Matica Hrvatska and collector of the national heritage. In collaboration with S. Fatović-Ferenčić, N. Kujundžić, presented and analysed the medical terminology of the Franciscan Paškal Vujčić, with an identification of the sources on which he drew in producing it. In the last chapter of this book, S. Fatović-Ferenčić, in collaboration with Silvija Brkić-Midžić, director of the newly founded Croatian Museum of Medicine and Pharmacy HAZU reconstructed the background and logistics of collecting objects from the area of vernacular medicine, with a particular reference to the role of Stanko Sielski.

IZLOŽBA O MILANU OGRIZOVIĆU

Povodom 140. obljetnice rođenja hrvatskog književnika Milana Ogrizovića, Odjek za povijest hrvatskog kazališta HAZU organizirao je retrospektivnu izložbu *Milan Ogrizović i kazalište* u gornjogradskoj palači Narodnog doma u razdoblju 9. svibnja – 31. svibnja 2017. Autorica izložbe jest teatrologinja Anamarija Žugić, a izložba je osmišljena kao prikaz svestrane Ogrizovićeve umjetničke i nastavničke djelatnosti.

Hrvatski književnik, dramatičar i kritičar, lektor, dramaturg, esejist, polemikar i satiričar Milan Ogrizović rodio se u Senju 1877., a umro je u Zagrebu 1923. Stvarajući tijekom prvih dvadeset godina XX. stoljeća, svojim žanrovski i stilski raznolikim opusom obilježio je povijest hrvatskog, pogotovo zagrebačkog, kazališta i književnosti, a u doba moderne bio je jedan od najizvođenijih hrvatskih dramatičara. Najpopularnija Ogrizovićeva drama jest *Hasanaginica* (1909.), koja se na repertoaru zagrebačkog HNK zadržala desetljećima. Teatrološki su vrijedna Ogrizovićeva djela *Pedeset godina hrvatskog kazališta: (1860–1910)* i *Hrvatska opera: (1870–1920)*. Ogrizović je bio i politički aktivan, osobito kao zastupnik Starčevićeve hrvatske stranke prava u Hrvatskom saboru.

Na izložbi su prikazani autorovi rukopisni dramski tekstovi, libreta i partiture, redateljske knjige, kazališne cedulje, kazališni plakati te kazališna dokumentacija koja svjedoči o Ogrizovićevoj širokoj kazališnoj djelatnosti. Izložene su i kazališne fotografije, scenografske i kostimografske skice, umjetnički portreti, snimke kazališnih predstava, kao i kostimi Ljubice Wagner, istaknute kostimografkinje i Ogrizovićeve unuke. (M. L.)

THE MILAN OGRIZOVIĆ EXHIBITION

Marking the 140th anniversary of the birth of Croatian writer Milan Ogrizović, the Croatian Academy of Sciences and Arts Section for the History of Croatian Theatre organised a retrospective exhibition entitled *Milan Ogrizović and the Theatre* in the National Home, the palace in the Upper Town, from May 9 to May 31, 2017. The exhibition was created by Anamarija Žugić, theatre studies expert, and the exhibition was devised as depiction of the whole of Ogrizović's versatile artistic and teaching activity.

The Croatian writer, playwright and critic, copy editor, dramaturge, essayist, satirist and writer of polemics, was born in Senj in 1877 and died in Zagreb in 1923. His creative work took place in the first twenty years of the 20th century. His oeuvre, varying in genre and style, marked the history of Croatian theatre and writing, particularly that of Zagreb. In the period of Modernism he was one of the most performed of Croatian playwrights. His most popular drama was *Hasanaginica* (1909), which was a fixture on the repertory of the CNT for decades. His works *Fifty Years of Croatian Theatre: 1860-1910* and *Croatian Opera: (1870-1920)* still have value in theatre studies. He was active in political life as

well, particularly as a representative of the Starčević Party of Rights in the Croatian Parliament.

The exhibition showed the manuscripts of his dramatic texts, librettos and scores, direction books, theatre slips, posters and theatre documentation, which all tell how wide-ranging Ogrizović's activity in the theatre was. Also shown were theatre photographs, sketches for set- and costume design, as well as the costumes of Ljubica Wagner, prominent costume designer, who was in fact the niece of Ogrizović.

PREDSTAVLJANJE KNJIGE O HERCEG-BOSNI

U palači Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti 12. svibnja 2017. održano je predstavljanje knjige suca Ustavnog suda dr. sc. Mate Arlovića *Hrvatska zajednica Herceg-Bosna i (pre)ustroj Bosne i Hercegovine*, koju je objavila nakladnička kuća Novi informator. Knjiga je nastala kao rezultat istraživanja ustavnopravnih aspekata Hrvatske zajednice Herceg-Bosne te njezine uloge i mjesta u postupcima preustroja BiH. Arlovićev rukopis knjige poslužio je obrani hrvatskih optuženika pred Međunarodnim kaznenim sudom za bivšu Jugoslaviju u Haagu, jer je u njemu Arlović dosljednom analizom kategorički odbacio tezu tužiteljstva da je Herceg-Bosna bila osnovana kao državna zajednica s ciljem pripajanja dijelova BiH Hrvatskoj, već da je bila riječ o jednom od organizacijsko-pravnih oblika i pokušaja unutrašnjeg ustroja BiH kao složene države. Kako je istaknuo Mato Arlović, knjiga se nastoji domoći istine i demantirati percepciju da je u BiH na djelu bio dogovor Hrvatske i Srbije o stvaranju velike Hrvatske i velike Srbije. „Prikupio sam dokaze iz kojih se bez ostatka vidi da je Hrvatska svojim aktima, odlukama i djelima dala ogroman doprinos opstanku BiH“, kazao je Arlović, podsjetivši na poziv HDZ-a i prvog hrvatskog predsjednika Franje Tuđmana Hrvatima u BiH da na referendumu 1992. podrže neovisnost te zemlje, koja ne bi bila izglasana bez hrvatskih glasova. Spomenuo je i da je Hrvatska među prvima priznala BiH te joj davala pomoć u humanitarnom i vojnom smislu, pa čak i liječenjem ranjenih pripadnika Armije BiH u hrvatskim bolnicama. Arlović je

pojasnio da nije cilj knjige ikoga osloboditi osobne odgovornosti za ratne zločine, koje treba što prije procesuirati. (M. L.)

PRESENTATION OF A BOOK ABOUT HERZEG-BOSNIA

On May 12, 2017, the palace of the Croatian Academy of Sciences and Arts hosted the launching of the book written by Constitutional Court Judge Dr Mato Arlović, *Hrvatska zajednica Herceg-Bosna i (pre)ustroj Bosne i Hercegovine* (*The Croatian Community of Herceg-Bosnia and the re-organisation of Bosnia and Herzegovina*), published by the firm Novi Informator. The book was produced as the result of research into the constitutional law aspects of the Croatian Community of Herzeg-Bosnia and its role and place in the procedures of the reorganisation of Bosnia and Herzegovina as a whole. Arlović's manuscript of the book was used in the defence of Croats on trial before the ICTY in The Hague, for in it, with consistent analysis, Arlović categorically rejected the prosecution's claim that Herzeg-Bosnia was founded for the sake of annexing parts of Bosnia and Herzegovina to Croatia; rather, it was just one of the organisational and legal forms of and attempts to handle the internal organisation of Bosnia and Herzegovina as a complex state. As Mato Arlović pointed out, the book attempts to reach the truth and refute the perception that in Bosnia and Herzegovina an agreement between

Croatian and Serbia to form a Greater Croatia and a Greater Serbia was at work. "I collected proof from which without any reservations it can be seen that Croatia with its laws, decisions and deeds made an enormous contribution to the survival of Bosnia and Herzegovina", said Arlović, recalling the call of the HDZ and of the first president of Croatia, Franjo Tuđman, to the Croats in Bosnia and Herzegovina to support in the 1992 referendum the independence of the country, which would not have been voted in without the support of Croatian votes. He also mentioned that Croatia was among the first to acknowledge Bosnia and Herzegovina and to give it aid in both humanitarian and military senses, including the treatment of wounded members of the Army of Bosnia and Herzegovina in Croatian hospitals. Arlović explained that the book has no intention of releasing any person at all of personal responsibility for war crimes that need trying as soon as possible.

RETROSPEKTIVNA IZLOŽBA AKADEMIKA DINKA KOVAČIĆA

Akademik Dinko Kovačić, ugledni hrvatski arhitekt, oprostio se od aktivnog bavljenja arhitekturom retrospektivnom izložbom u Galeriji umjetnina u Splitu. Izložbu je 15. svibnja 2017. otvorio predsjednik Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti akademik Zvonko Kusić, koji je podsjetio na zasluge akademika Kovačića za suvremenu hrvatsku i splitsku arhitekturu. „Hrvatska akademija ponosna je što je Dinko Kovačić njezin član jer to je arhitekt koji je stvorio antologijska djela. On je i arhitekt i filozof i pjesnik. Njegova temeljna teza je da su kuće kao i ljudi, da čovjek i prostor čine cjelinu. Dinko Kovačić graditelj je duha Splita i Meditera-

na“, kazao je akademik Kusić. Na izložbi je bio predstavljen čitav raspon Kovačićeve duge i bogate karijere. Uz fotografsku dokumentaciju, bili su izloženi i izvorni projekti i crteži. Tijekom karijere Dinko Kovačić izveo je neke od izuzetnih projekata suvremene hrvatske arhitekture: hotel Ruskamen (Omiš, 1966.), stambene nebotičare na Gričama (Split, 1966.), Opškrbni centar Dalma (Split, 1974.) itd. Posebno mjesto u Kovačićevu opusu imaju velike urbanističke geste kojima je bitno utjecao na razvoj Splita, poput projekata cijelih ulica u Splitu 3, Ulice Dinka Šimunovića i ulice Mertojak. (M. L.)

RETROSPECTIVE EXHIBITION OF FULL ACADEMY MEMBER DINKO KOVAČIĆ

Full Academy Member Dinko Kovačić, the distinguished Croatian architect, bade farewell to active engagement in architecture with a retrospective exhibition in the Fine Arts Gallery in Split. The exhibition was opened on May 15, 2017 by the Croatian Academy of Sciences and Arts President, Zvonko Kusić, who recalled the services of Dinko Kovačić to contemporary architecture in Split and Croatia. “The Croatian Academy is proud of Dinko Kovačić being a member, for this is an architect who has created classic works. He is architect as well as philosopher and poet. His fundamental proposition is that houses are like people, that man and space constitute a whole. Dinko Kovačić is a builder of the spirit of Split and the Mediterranean,” said Zvonko Kusić. The exhibition presented the whole span of Kovačić’s long and rich career. Accompanied by photographic documentation, his original designs and drawings were exhibited. During his career, Dinko Kovačić produced some of the outstanding designs of contemporary Croatian architecture: Hotel Ruskamen (Omiš, 1966), residential towers in Gričama (Split, 1966), the Dalma Distribution Centre (Split, 1971) and many more. A special place in Kovačić’s oeuvre belongs to the great town planning gestures in which he essentially influenced the development of Split, like the designs for whole streets in Split 3, for Ulica Dinka Šimunovića and Ulica Mertojak.

PREDSJEDNIK EUROPSKOG PARLAMENTA GOVORIO U HAZU

Predsjednik Europskog parlamenta Antonio Tajani održao je 19. svibnja 2017. u palači Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti predavanje *Budućnost Europe – uloga Europskog parlamenta*. U svom se predavanju opširno osvrnuo na najvažnije probleme s kojima se suočavaju Europa i svijet, poput terorizma i izbjegličke krize. Radi uspješnosti projekta ujedinjenja Europe pozvao je na očuvanje identitetskih vrijednosti na kojima je ona sazdana. „Naš je identitet Europa, naš je identitet kršćanstvo, naš je identitet sloboda. Ponosan sam što sam kršćanin, ponosan sam što sam Europljanin“, kazao je Tajani.

Predsjednik HAZU akademik Zvonko Kusić u pozdravnom je govoru kazao da je predavanje predsjednika Europskog parlamenta u Hrvatskoj akademiji povijesni dan i za Akademiju i za Hrvatsku zbog simbolike koju taj događaj ima. „Akademija je osnovana prije 156 godina kao izraz težnji hrvatskog naroda za očuvanjem svog nacionalnog identiteta. U novijoj hrvatskoj povijesti dva su ključna događaja: osamostaljenje Hrvatske i njezin ulazak u Europsku uniju. Time je Hrvatska, koja je u prošlosti bila dio nekoliko višenacionalnih država, prvi put ušla u jednu asocijaciju temeljem volje svojih građana. Nakon što je dugo godina bila objekt, Hrvatska je prvi put postala subjekt i sukreator europske politike, što je važan iskorak kojeg često nismo svjesni. Ulazak Hrvatske u Europsku uniju nije značio negaciju njezine samostalnosti i suverenosti nego afirmaciju vrijednosti koje Hrvatska ima u gospodarstvu, kulturi te znanosti i obrazovanju, a hrvatski jezik, gotovo tisuću godina nakon Bašćanske ploče, postao je službeni jezik Europske unije“, kazao je akademik Kusić. Podsjetio je da je Hrvatska akademija 2012. pozvala hrvatske građane da na referendumu podrže ulazak Hrvatske u Europsku uniju. „Projekt ujedinjenja Europe, unatoč izazovima i teškoćama, milenijski je pothvat koji su mnogi značajni Europljani stoljećima željeli, a doživjela ga je upravo naša generacija. Trebamo biti ponosni na našu europsku prošlost i sadašnjost i vjerovati u europsku budućnost“,

zaključio je akademik Kusić. Predavanju su uz članove Hrvatske akademije i brojne uzvanike nazočili i predsjednik Hrvatskog sabora Gordan Jandroković i predsjednik Vlade Andrej Plenković. (M. L.)

THE PRESIDENT OF THE EUROPEAN PARLIAMENT SPEAKS IN THE CROATIAN ACADEMY OF SCIENCES AND ARTS

On May 19, 2017, in the palace of the Croatian Academy of Sciences and Arts, the president of the European Parliament Antonio Tajani gave a lecture on the topic *The Future of Europe – the Role of the European Parliament*. In his lecture, he dwelt on some of the most important problems with which Europe and the whole world were facing, such as terrorism and the refugee crisis. For the sake of the success of the unification of Europe project, he invoked the preservation of the values of identity on which it is founded. “Our identity is Europe, our identity is Christianity, our identity is freedom. I am proud to be a Christian, proud to be a European,” said Tajani. The president of the Croatian Academy of Sciences and Arts Zvonko Kusić, in his welcoming speech said that the lecture of the president of the European Parliament in the Croatian Academy was a historic day for the Academy and for Croatia, because of the symbolism the event has. “The Academy was founded 156 years ago as an expression of the aspiration of the Croatian people for the preservation of its national identity. In the more recent history of Croatia, there are two crucial events, its achievement of independence and its accession to the EU. With these acts, Croatia, which in the past was part of several multinational states, for the first time entered an association as a result of the wishes of its cit-

izens. After having been an object for many years, for the first time Croatia had become a subject and a co-creator of European policy, which is an important advance, of which we are often not aware. The entry of Croatia into the EU did not mean the negation of its independence and sovereignty, but the affirmation of the values that Croatia also has, in its economy, culture, science and education, while the Croatian language, almost a thousand years after the Baška Tablet, became an official EU language,” said Kusić. He recalled that the Croatian Academy had in 2012 called upon Croatian citizens to support the entry of Croatia into the EU at the referendum on the topic. “The project for the unification of Europe, in spite of the challenges and difficulties, is a millennium-long undertaking, which many important Europeans desired for centuries, although it has been achieved only by our generation. We should be proud of our European past and present, and believe in the European future,” concluded Kusić. Present at the lecture, apart from members of the Croatian Academy of Sciences and Arts and many invitees were the president of the Croatian parliament, Gordan Jandroković and the prime minister, Andrej Plenković.

O METODI REPREZENTATIVNE KAPI

U organizaciji Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti i Hrvatske zaklade za znanost 23. svibnja 2017. u Knjižnici HAZU održan je znanstveni kolokvij na kojem je akademik Nenad Vekarić govorio o metodi *reprezentativne kapi* i genealoškoj metodi. Pojasnio je da se povijesna demografija bavi *predstatističkim* razdobljem, pa nema na raspolaganju izdašna statistička vrela na temelju kojih može lagodno spoznati demografske procese u prošlosti. Stoga pri

istraživačkom naporu da se iz minimuma sačuvanih informacija izvuče maksimum kvalitetnih zaključaka uvelike pomaže kombinacija dviju metoda: metode *reprezentativne kapi* i genealoške metode. Prema Vekarićevim riječima, metoda *reprezentativne kapi* omogućava da se neka informacija, sama za sebe nebitna, stavi u kontekst i pridonese stvaranju bitnih zaključaka koje nikad ne bismo mogli neposredno izvući iz sačuvanog vrela. Akademik Vekarić iznio je niz primjera primjene metode *reprezentativne kapi*, primjerice pri utvrđivanju broja poginulih u velikom potresu u Dubrovniku 1667. prema podacima o žrtvama među vlastelom. Primjenom te metode moguće je utvrditi i na čijoj su strani bile pojedine dubrovačke obitelji tijekom državnog udara 1205., nakon kojeg je gradom zavladała Venecija, kao i odjek tog događaja u kasnijim stoljećima. Temeljem podudarnosti nekih imena iz genealogije obitelji Marina Držića s likovima iz njegove komedije *Dundo Maroje*, moglo bi se pretpostaviti da komedija ima autobiografski karakter, čime bi se ujedno mogla objasniti i praznina u Držićevu životopisu u razdoblju 1526. – 1536. i neki njegovi kasniji postupci, poput kasnog odlaska na studij u Sienu i zaređenja za svećenika. (M. L.)

ON THE REPRESENTATIVE DROP METHOD

On May 23, 2017, as organised by the Croatian Academy of Sciences and Arts and the Croatian Science Foundation, a scientific colloquy was held in the Croatian Academy of Sciences and Arts at which Full Academy Member Nenad Vekarić spoke about the representative drop method and the genealogical method. He explained that historical demography had to deal with a pre-statistical period, about which there are no copious sources of statistics on the basis of which it is easy to understand demographic process in the past. Thus in the research effort to derive from the minimum of preserved data the maximum of high-quality conclusions, the combination of two methods is of great help – the representative drop method and the genealogical method. In the words of Vekarić, the representative drop method enables some information, unimportant in itself, to be put into a context and to contribute to the creation of essen-

tial conclusions that we would never have been able to draw directly from the extant source. Vekarić adduced a series of methods of the application of the representative drop method, for example, in the ascertainment of the number of deaths in the great earthquake in Dubrovnik in 1667 according to the information about victims among the patricians. With the use of this method it was possible to determine on which side certain Dubrovnik families were during the coup d'état of 1205, after which the city came under the sovereignty of Venice, and also the echo of this event in later centuries. On the basis of the correlation of certain names from the genealogy of the family of Marin Držić and some of the characters from his comedy *Uncle Maroje*, it could be as summed that the comedy has an autobiographical character, which also enables us to explain the empty space in Držić's biography from 1526 and 1536 and some of his later actions, from his late departure to study in Siena and his ordination.

PREDAVANJA O NASTANKU NACIJA

U organizaciji Kabineta za pravo, politiku i sociologiju *Juraj Križanić* Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti 23. svibnja 2017. održana je tribina pod nazivom *Što je nacija?* Predavanje *Nacionalni identitet i demokratska država* održao je akademik Zvonko Posavec, koji je pojasnio razlike između francuskog modela nacije, koji okuplja sve državljane bez obzira na etničko porijeklo, kulturu i jezik te njemačkog modela, u kojem su upravo ti elementi ključni za formiranje nacije, jer nije postojala jedinstvena njemačka država. Za nastanak nacija ključna je svijest o jednakosti svih građana i uklanjanje staleških podjela koje daju povlastice plemstvu, što je jedna od glavnih tekovina Francuske revolucije. Akademik Nikša Stančić održao je predavanje o modelima hrvatske, slovenske i srpske nacionalne integracijske ideologije u pripremnom preporodnom razdoblju.

U Slovenaca nije bilo plemstva ni nacionalnih institucija koje bi bile nositelji ideje o slovenskoj državi, dok je u Srba svijest o srednjovjekovnoj srpskoj državi čuvala Srpska pravoslavna crkva, zbog čega dolazi do identifikacije srpstva i pravoslavlja, odnosno

etnokonfesionalizma. U Hrvata nositelj političkog identiteta bilo je plemstvo, koje je čuvalo tradiciju hrvatskoga srednjovjekovnog kraljevstva, što se zorno vidjelo u nazivu Kraljevina Hrvatska, Slavonija i Dalmacija, iako Dalmacija tada nije bila u njezinu sastavu. „Krajem XVIII. stoljeća počinje *izlazak iz plurala*, pa hrvatski izaslanici u Ugarskom saboru 1790. koriste pojam *Regnum Croatiae*, uz napomenu da pod njim uz Hrvatsku podrazumijevaju i Slavoniju i Dalmaciju. Sebe su nazvali hrvatskom nacijom (*natio Croatica*) i time su iskazali protonacionalne ideje”, rekao je akademik Stančić. Pojasnio je da su Hrvati u XVIII. stoljeću imali kajkavski i štokavski književni jezik, koje su nazivali *ilirskima*, pri čemu se kao sinonim koristio i naziv hrvatski. Akademik Stančić spomenuo je poznato pismo zagrebačkog biskupa Maksimilijana Vrhovca svećenicima iz 1813., kojim ih je pozvao da skupljaju narodno blago, ali i građu za formiranje standardnog jezika, kao i stare knjige na *ilirskom* jeziku, ali pisane latinicom. „Time je kao Hrvate definirao kajkavce, štokavce i čakavce katolike, ali ne i pravoslavce, jer su oni koristili ćirilicu, a proces standardizacije srpskog jezika bio je u tijeku, što je Vrhovac dobro znao”, kazao je akademik Stančić, zaključivši da je Vrhovo poimanje hrvatskoga identiteta utemeljeno na kombinaciji elemenata kulturnog i političkog nacionalizma. (M. L.)

LECTURE ON THE ORIGINS OF NATIONS

As organised by the Juraj Križanić Section for Law, Politics and Sociology of the Croatian Academy of Sciences and Arts, on May 23, 2017, a panel discussion entitled *What is the nation?* was held. A lecture on

the topic of *National Identity and the Democratic State* was given by Full Academy Member Zvonko Posavec, who explained the differences between the French model of the nation, which included all citizens, irrespective of ethnic origin, culture and language, and the German model, in which precisely these latter elements are crucial for the formation of the nation, since there never had been a single German state. A key element in the origin of nations is awareness of the equality of all citizens and the abolition of class divisions that privileged the aristocracy, one of the main bequests of the French Revolution. Full Academy Member Nikša Stančić gave a lecture on the models of Croatian, Slovene and Serbian national integrative ideologies in the pre-Revival period.

There was no aristocracy among the Slovenes, nor were there national institutions to act as vehicles for the idea of the Slovene state. However, among the Serbs, the awareness of the medieval Serbian state was kept up by the Orthodox Church, because of which Serbianism and Orthodoxy tended to be equated, producing a situation of ethno-confessionalism. Among the Croats, the bearers of political identity were the aristocracy, which kept up the tradition of the Croatian medieval kingdom, as vividly to be seen in the title “Kingdom of Croatia, Slavonia and Dalmatia”, even though Dalmatia was not at that time part of this union. “At the end of the 18th century the *exit from the plural* began, and Croatian envoys to the Hungarian parliament in 1790 used the concept *Regnum Croatiae*, with the proviso that as well as Croatia, Slavonia and Dalmatia were also meant. They called themselves the Croatian nation (*natio Croatica*) and thus expressed proto-national ideas”, said Stančić. He explained that in the 18th century the Croats had both Kaikavian and Shtokavian as literary languages, and referred to them as Illyrian, the term Croatian being used as a synonym. Stančić mentioned the well-known letter of Bishop of Zagreb Maximilijan Vrhovac to priests of 1813, calling upon them to collect the national heritage, as well as records for the formation of a standard language, as well as old books in Illyrian written in the Latin script. “Accordingly he defined as Croats those who spoke Kaika-

vian, Shtokavian and Chakavian and were Catholics, while the Orthodox were excluded as they used Cyrillic, and the process of the standardisation of the Serbian language was under way, which Vrhovac knew very well,” said Stančić, concluded that Vrhovac’s conception of the Croatian identity was based on a combination of elements of political and cultural nationalism.

ULOGA EUROPSKE UNIJE

U organizaciji Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti i STOA panela (*Science and Technology Options Assessment Panel – STOA Panel*) Europskog parlamenta 24. svibnja 2017. u palači HAZU održana je konferencija *Uloga Europske unije u razvoju istraživanja, tehnologije, znanosti i inovacija*. STOA panel (panel za procjenu mogućnosti koje daju znanost i tehnologija) odjel je Opće uprave za istraživanje Europskog parlamenta, a glavna mu je zadaća da znanstvenim istraživanjima u suradnji sa stručnim i znanstvenim ustanovama iz cijele Europe i svijeta pomogne u provedbi istraživanja i izrade izvješća za potrebe rada pojedinih odbora Europskog parlamenta. Prva i jedina članica tog znanstvenoistraživačkog tijela Europskog parlamenta jest hrvatska zastupnica u Europskom parlamentu Marijana Petir, koja je poručila da Europski parlament prepoznaje važnost znanosti, pa svojim zastupnicima osigurava pristup znanstvenim istraživanjima i njihovim rezultatima.

Konferenciju je otvorio potpredsjednik HAZU akademik Jakša Barbić, koji je pohvalio rad STOA panela istaknuvši da je dužnost znanstvenika pomagati u donošenju ispravnih odluka. Akademikinja Milena Žic Fuchs, predsjednica Odbora za međunarodnu suradnju HAZU i članica radne skupine Europske komisije

za razvoj i istraživanje (*High Level Group on Maximising Impact of EU Research and Innovation Programmes*), pojasnila je da se pojam inovacija ne smije shvaćati samo u tehnološkom smislu, jer taj pojam pokriva i prirodne i društvene znanosti uz primjenu multidisciplinskog pristupa. Ujedno je istaknula potrebu primjene koncepta *Znanost za građane*, koji podrazumijeva uključivanje građana u znanstvene projekte i osluškivanje njihova glasa, što su neke zemlje već počele primjenjivati. U sklopu konferencije održan je okrugli stol te dva panela na kojima su predstavljeni primjeri dobre prakse. (M. L.)

THE ROLE OF THE EUROPEAN UNION

On May 24, 2017, a conference on the topic *Role of the European Union in the development of research, technology, science and innovation* was held in the palace of the Croatian Academy of Sciences and Arts, organised by the Croatian Academy of Sciences and Arts and the STOA Panel of the European Parliament. The STOA Panel, a body charged with scientific and technological options assessment, is a department of the directorate general for research and innovation in the European Parliament; its main task is by scientific research in association with technical and scientific establishments from all over Europe and worldwide to help in the implementation of research and the drawing up of reports for the needs of the work of certain committees of the European Parliament. The first and only member of this scientific research body of the European Parliament is Croatian MEP Marijana Petir, who stated that the European Parliament recognised the importance of science and enabled its members to have access to scientific research and its results.

The conference was opened by vice-president of the Croatian Academy of Sciences and Arts Jakša Barbić, who commended the work of the STOA Panel, saying that it was the duty of scientists to assist in the making of correct decisions. Full Academy Member Milena Žic Fuchs, president of the International Collaboration Committee of the Croatian Academy of Sciences and Arts and member of the High Level Group on Maximising Impact of EU Research and

Innovation Programmes explained that the concept innovation should not be understood only in a technological sense, for it covered both natural and social sciences, with the application of a multi-disciplinary approach. She also pointed out the need for the application of the concept Science for the Citizen, which implies the involvement of citizens in scientific projects and the heeding of their voice, which some countries have already started to apply. A round table was held as part of the conference, together with two panels, at which examples of good practice were presented.

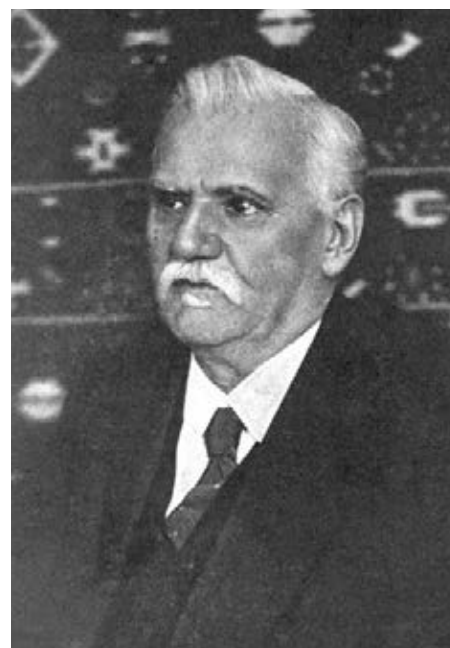
ZNANSTVENI SKUP O VLADIMIRU VARIČAKU

U palači HAZU 26. svibnja 2017. održan je znanstveni skup *Akademik Vladimir Varičak u hrvatskoj znanosti*, organiziran povodom 75. godišnjice smrti ovog istaknutog hrvatskog matematičara i fizičara. Rodio se u Švici kraj Otočca 1865., a umro je u Zagrebu 1942. Na Mudroslovnom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu 1888. diplomirao je matematiku i fiziku te je do 1898. radio kao profesor matematike u nautičkoj školi u Bakru, realnim gimnazijama u Zemunu, Osijeku i Zagrebu te na Šumarskoj akademiji u Zagrebu. Doktorirao je 1891. s temom iz klasične algebarske analize, što je bio drugi doktorat iz matematike na Sveučilištu u Zagrebu. Nakon odlaska prvog sveučilišnog profesora matematike Karela Zahradnika u Brno, Varičak 1899. preuzima sveučilišnu nastavu matematike, koju vodi sve do smrti. Bio je i rektor Sveučilišta u Zagrebu (1921. – 1922.), a potom dekan Mudroslovnog fakulteta (1922. – 1923.) te prorektor Sveučilišta (1928. – 1932.). Za člana Akademije izabran je 1904. Varičak je već u prvom desetljeću XX. stoljeća, uz ostalo, zaključio da je moguće interpretirati Einsteinovu teoriju relativnosti pomoću neeuclidске geometrije Lobačevskog. Njegova knjiga *Teorija relativnosti u trodimenzionalnom prostoru Lobačevskog* objavljena je u Zagrebu na njemačkom jeziku 1924., a 2007. i na engleskom. Varičak je objavio gotovo 200 znanstvenih radova. Osim istraživanja matematičkih problema te opće i specijalne teorije relativnosti, 1910., uoči obilježavanja 200. obljetnice rođenja Ruđera Boškovića, započeo je baviti se i

povijesću matematike. Osobito se istaknuo svojim radovima o Boškoviću mjestu i ulozi u razvitku matematičkih shvaćanja dokazavši da je Bošković u svojim radovima predvidio teoriju relativnosti. (M. L.)

A CONFERENCE DEVOTED TO VLADIMIR VARIČAK

In the palace of the Croatian Academy of Sciences and Arts on May 26, 2017, a conference entitled *Vladimir Varičak in Croatian Science* was organised to mark the 75th anniversary of the death of this leading Croatian mathematician and physicist. Varičak was born in Švica by Otočac in 1865 and died in Zagreb in 1942. He graduated in maths and physics from the Philosophical Faculty in Zagreb in 1888, and up to 1898 worked as maths teacher in the nautical college in Bakar, at real high schools in Zemun, Osijek and Zagreb, and the Forestry College in Zagreb. In 1891 he took a doctorate with a dissertation from classical algebraic analysis, the second doctorate in mathematics awarded by Zagreb University. After the first university mathematics professor Karel Zahradnik had left for Brno, in 1899 Varičak took over the university teaching of mathematics, which he directed until his death. He was also president of Zagreb University (1921-1922), dean of the Philosophical Faculty (1922-1923) and vice-president of the University (1928-1932). He was elected to the Academy in 1904. In the first decade of the

20th century, among other things, Varićak concluded that it was possible to interpret Einstein's theory of relativity with the help of Lobachevskian non-Euclidean geometry. His book *The Theory of Relativity in Three-Dimensional Lobachevskian Space* was published in German in Zagreb in 1924; in 2007 it came out in English. Varićak published almost 200 scientific papers. As well as researches into mathematical problems and the general and special theory of relativity, in 1910, on the eve of the 200th anniversary of the death of Ruđer Bošković he started to become involved in the history of mathematics. He was particularly noted for his works on Bošković's place and role in the development of mathematical understanding, proving that in his works Bošković had anticipated the theory of relativity.

PRVI INTERDISCIPLINSKI UROONKOLOŠKI SKUP

U organizaciji Klinike za onkologiju i nuklearnu medicinu KBC-a *Sestre milosrdnice* i Odbora za genomiku i proteomiku u onkologiji HAZU 26. svibnja 2017. održan je prvi interdisciplinarni uroonkološki skup o ciljanom liječenju raka prostate u eri precizne onkologije.

Predsjednik HAZU akademik Zvonko Kusić kazao je da je karcinom prostate drugi karcinom po učestalosti i smrtnosti u muškaraca. U Hrvatskoj godišnje od njega oboli oko 1.700 osoba, a umre oko 750, te se pretpostavlja da će ga dobiti svaki šesti muškarac, pri čemu rizik raste sa životnom dobi. Karcinom prostate vrlo je nepredvidljiv, no akademik Kusić istaknuo je da su u posljednje vrijeme učinjeni veliki pomaci u terapiji. Predavači na simpoziju bili su vodeći kanadski i američki onkolozi, Cynthia Menard iz Montreala i Petros Grivas iz Clevelanda, koji već godinama uvelike pridonose istraživanju i liječenju te maligne bolesti, te Janka Čarman iz Ljubljane, koja uspješno provodi brahiterapiju raka prostate. (M. L.)

THE FIRST INTERDISCIPLINARY URO- ONCOLOGICAL CONFERENCE

On May 26, 2017, the first interdisciplinary uro-oncological conference on the topic of the targeted treatment of prostate

cancer in the era of precise oncology was held, organised by the Clinic for Oncology and Nuclear Medicine of Sestre Milosrdnice Clinical Hospital Centre and the Committee for Genomics and Proteomics in Oncology of the Croatian Academy of Sciences and Arts.

The president of the Croatian Academy of Sciences and Arts Zvonko Kusić recalled that prostate cancer was the second most important illness among men, in terms of incidence and mortality. In Croatia, about 1,700 people fell ill of it every year, and about 750 died, and it is calculated that it will affect about every sixth male, the risk rising with age. Prostate cancer is very unpredictable, but, as Kusić pointed out, in recent times great advances in therapy have been made. The lecturers at the symposium were leading oncologists from Canada and the USA, Cynthia Menard from Montreal, and Petros Grivas from Cleveland, who had for many years made major contributions to the research into and treatment of this malignant illness, as well as Janka Čarman from Ljubljana who is successfully practising prostate cancer brachytherapy.

IZLOŽBA PLAKATA AKADEMIKA BORISA BUĆANA

U razdoblju 29. svibnja – 25. srpnja u Kabinetu grafike HAZU održana je izložba *Boris Bućan / fenomen plakatne umjetnosti*, na kojoj su bila izložena 23 plakata akademika Borisa Bućana. Riječ je o velikim antologijskim plakatima jednog od najistaknutijih autora grafičkog oblikovanja posljednje četvrtine XX. stoljeća, nastalima za Hrvatsko narodno kazalište u Splitu te za Simfoničare i Zbor Radiotelevizije Zagreb, među kojima je i remek-djelo *Žar ptica*. Plakatni opus Borisa Bućana, intrigantnog inovatora grafičkog

oblikovanja, nezaobilazan je dio hrvatske i svjetske kulturne baštine. Svojom dugogodišnjim intenzivnim stvaralaštvom ostavio je dubok trag u poimanju plakata i njegove percepcije kako kod publike tako i kod budućih naraštaja. Njegov beskompromisni i originalni umjetnički plakat, nekoć na gradskim ulicama, a danas u vodećim galerijama i muzejima širom svijeta, oduvijek je osvajao promatrača ne ostavljajući nikoga ravnodušnim. (M. L.)

AN EXHIBITION OF POSTERS BY BORIS BUĆAN, FULL MEMBER OF THE CROATIAN ACADEMY

From May 29 to July 25, the Croatian Academy of Sciences and Arts Department of Prints and Drawings put on the exhibition *Boris Bućan / phenomenon of the art of the poster*, featuring 23 posters by Full Academy Member Boris Bućan. These are large, classic posters of one of the most prominent creators of graphic design in the last quarter of the 20th century, designed for the Croatian National Theatre in Split, for the Radio Television Zagreb Choir and Symphony Orchestra, and include the *Firebird* masterpiece. The poster oeuvre of Boris Bućan, intriguing innovator of graphic design, is a not-to-be-missed part of the Croatian and world cultural heritage. With his many years of vigorous creative work, he has left a profound mark on the way the poster is conceived and how it is perceived by the public, including the future generations. His uncompromising and original artistic poster, once on the city streets, and today in leading galleries and museums all around the world, has always won over the observer, leaving nobody unmoved.

ZRAKOPLOVNA INDUSTRIJA U HRVATSKOJ

U organizaciji Znanstvenog vijeća za tehnološki razvoj Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti 6. lipnja 2017. u palači HAZU prof. dr. sc. Ivica Smojver, voditelj Katedre za zrakoplovne konstrukcije Zavoda za zrakoplovno inženjerstvo na Fakultetu strojarstva i brodogradnje Sveučilišta u Zagrebu, održao je predavanje *Zrakoplovna industrija u Hrvatskoj – trenutačno stanje, mogućnosti i ograničenja*. Smojver je istaknuo da zrakoplovna industrija, svugdje u svijetu gdje je prisutna, predstavlja krunski dragulj ekonomije jedne zemlje, jer stvara iznimno visoku dodanu vrijednost, ali isto tako zahtijeva intenzivna i konstantna ulaganja u nove projektne i proizvodne tehnologije. Unatoč okrupnjavanju zrakoplovne industrije, u nju je moguće uključiti i manje dionike, što je prilika i za Hrvatsku.

Danas Hrvatska ima pet pogona zrakoplovne industrije: u Štitaru tvrtku *Alpi Aviation*, gdje se proizvode laki zrakoplovi, *Enikon Aerospace* u Zagrebu, koji se bavi zrakoplovnim interijerima, *General Electric* (GE) u Karlovcu, koji proizvodi plinske turbine, dok se u Velikoj Gorici *Croatia Airlines* bavi održavanjem zrakoplova, a Zrakoplovno-tehnički centar održavanjem i proizvodnjom zrakoplovnih dijelova. „Izgledi za razvoj zrakoplovne industrije u Hrvatskoj izvrsni su, ali treba postojati politička volja. Projekti moraju biti izvedivi, dugoročno održivi te dovoljno i stabilno financirani“, kazao je Smojver, koji smatra da hrvatske tvrtke mogu kao podizvođači proizvoditi dijelove mlaznih motora i zra-

koplovne dijelove, a mogućnosti postoje i u sektoru informatičke tehnologije (IT sektor) i u strojnoj obradi metalnih dijelova. Osim odgovarajućih državnih ulaganja, potrebni su i novi sveučilišni predmeti, novi modeli strukovne naobrazbe te razvoj mehanizama koji će motivirati djecu da se obrazuju za posao u zrakoplovnoj industriji. (M. L.)

THE AVIATION INDUSTRY IN CROATIA

On June 6, in the palace of the Croatian Academy of Sciences and Arts, Professor Ivica Smojver, PhD, head of the chair of aircraft construction of the Institute of Aeronautical Engineering in the Faculty of Mechanical Engineering and Naval Architecture of Zagreb University gave a lecture entitled *The Aircraft Industry in Croatia – Current State, Opportunities and Constraints*. The lecture was organised by the Scientific Council for Technological Development of the Croatian Academy of Sciences and Arts. Professor Smojver averred that the aircraft industry, everywhere in the world where it was present, was the crown jewel of the economy of a country, for it created exceptionally high added value, and also required intensive and constant investments in new design and production technologies. Although the aviation industry had been greatly consolidated, it was still possible to involve smaller stakeholders, which was a chance for Croatia. Today Croatia has five aviation industry plants: in Štitar the firm Alpi Aviation, where light aircraft are produced; Enikon Aerospace in Zagreb, which deals in airplane interiors; GE in Karlovac which produces gas turbines; and in Velika Gorica Croatia Airlines is engaged in aircraft maintenance and the Aircraft Technical Centre in the maintenance and production of airplane parts. “The outlook for the development of the aviation industry in Croatia is excellent, but the political will has to exist. Projects have to be feasible, sustainable over the long term, and sufficiently and stably financed”, said Smojver, who is of the opinion that Croatian firms can produce parts of jet engines, aircraft parts, and there are also chances in the IT sector and in the machining of metal parts.

As well as the corresponding investments by the state, new university subjects are required, with new models of professional training and the development of mechanisms to motivate children to be educated for work in the aviation industry.

F. SUPILO, F. VRANČIĆ I Z. KUNC NA POŠTANSKIM MARKAMA

U palači Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti 8. lipnja 2017. javnosti su predstavljene prigodne poštanske marke Hrvatske pošte iz serije *Znameniti Hrvati*, posvećene Franu Supilu, Faustu Vrančiću i Zinki Kunc. O Supilu je govorio povjesničar prof. dr. sc. Stjepan Matković istaknuvši da je Supilo svojim akcijama u borbi za demokratizaciju i ostvarenje nacionalne slobode stvarao hrvatsku politiku u nestabilnim vremenima. „Tada se odlučivalo hoće li Hrvatska ostati drugorazredna nacija ili se izboriti za ravnopravan status“, kazao je Matković. Nakon izbijanja Prvog svjetskog rata, Supilo je prvi doznao za sadržaj Londonskog ugovora, kojim je Antanta žrtvovala hrvatske teritorije u korist susjeda, zbog čega se posvetio zaštiti hrvatskih interesa. „Ni njegov tužan kraj nije bacio sjenu na njegovu povijesnu ulogu, tako da će Supilo ostati simbol vidovita političara i strasnog polemika, koji je donio preokret ideja i time barem pripremio svoj narod za nadolazeće izazove“, zaključio je Matković.

Na djelo Fausta Vrančića osvrnula se dr. sc. Marijana Borić iz Zavoda za povijest i filozofiju znanosti HAZU, koja je istaknula da je Vrančić svojim patentima i danas naš suvremenik. O Zinki Kunc i njezinoj uglednoj svjetskoj karijeri, tijekom koje je priznata kao jedna od najvećih opernih umjetnica, govorila je prof. dr. sc. Vjera Katalinić, članica suradnica HAZU. Velik dio ostavštine Zinke Kunc danas se čuva u Odsjeku za povijest hrvatskoga kazališta HAZU. (M. L.)

F. SUPILO, F. VRANČIĆ AND Z. KUNC ON POSTAGE STAMPS

In the palace of the Croatian Academy of Sciences and Arts on June 8, 2017, the public was introduced to new commemo-

rative postage stamps of the Croatian Posts from the series *Celebrated Croats*, this time dedicated to Frano Supilo, Faust Vrančić and Zinka Kunc. Supilo was talked of by historian Professor Stjepan Matković, PhD, who recalled that with his actions in the struggle for the realisation of national liberty and democratisation, Supilo had created a Croatian policy in unstable times. "Then it was decided whether Croatia was to stay a second-rate nation or whether it was to win an equal status for itself," said Matković. After the outbreak of World War I, Supilo was the first to find out the contents of the Treaty of London in which the Entente sacrificed Croatian territory for the benefit of its neighbours, for which reason he devoted himself to the protection of Croatian interests. "Not even his sorry end can cast a shadow on his historical role, Supilo thus remaining a symbol of the far-seeing politician and an impassioned controversialist, who effected a turnabout of ideas and thus at least prepared his people for the imminent challenges," concluded Matković.

The work of Faust Vrančić was addressed by Dr Marijana Borić of the Croatian Academy of Sciences and Arts Institute for the History and Philosophy of Science, who claimed that through his patents Vrančić was today our contemporary. Professor Vjera Katalinić, PhD, associate member of Croatian Academy of Sciences and Arts, discussed Zinka Kunc and her splendid world career during which she was acknowledged to be one of the greatest operatic artists. A large part of the Zinka Kunc Bequest is today kept in the Section for the History of the Croatian Theatre of the Croatian Academy of Sciences and Arts.

HRVATSKI ALKEMIČARI

U palači Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti 13. lipnja 2017. javnosti je predstavljena knjiga *Hrvatski alkemičari ti-*

jekom stoljeća autorice prof. dr. sc. Snježane Paušek-Baždar, koju su zajednički objavili Hrvatska akademija i Školska knjiga. Riječ je o prvoj knjizi posvećenoj hrvatskim alkemičarima, koji su dosad bili neistraženi dio hrvatske povijesne, prirodno-filozofske i prirodoslovne baštine. U knjizi su opisani i vrednovani njihovi spisi i djelovanje, koji pokazuju zamjetan doprinos ostvaren u kontekstu europske baštine. Predsjednik HAZU akademik Zvonko Kusić u uvodnom je govoru istaknuo da su alkemičari odigrali važnu ulogu u razvoju znanosti, jer su pridonijeli tome da se spekulacije nadomjesti eksperimentima. „Alkemičari su težili otkriću pratvari, što se može usporediti s današnjim traganjem za Božjom česticom“, kazao je akademik Kusić. O hrvatskim alkemičarima u razdoblju XIV. – XIX. stoljeća opširnije je govorila S. Paušek-Baždar istaknuvši da je prvi poznati hrvatski alkemičar bio Petar Bono iz Pule, koji je 1330. napisao raspravu o zlatu i kamenu mudraca. Alkemijom se bavila i rimsko-njemačka carica i hrvatska kraljica Barbara Celjska (1393. – 1451.), poznata kao *crna kraljica*. Kako je autorica istaknula, riječ je o prvoj ženi alkemičarki nakon Marije Židovke iz Aleksandrije iz prvog stoljeća. Pojasnila je i početke alkemije kazavši da su alkemičari, počevši od Platona i Aristotela, tragali za pratvari smatrajući da, unatoč stalnim mijenama prirode, postoji nešto što je vječno i nepromjenjivo a može se otkriti proučavanjem prolaznih tvari. (M. L.)

CROATIAN ALCHEMISTS

Presented to the public in the palace of the Croatian Academy of Sciences and Arts on June 13, 2017, was the book *Croatian Alchemists over the Centuries* by Professor Snježana Paušek-Baždar, PhD, jointly published by the Academy and the firm Školska knjiga. This is the first book to have been devoted to Croatian alchemists, previously an unexplored part of Croatian historical, philosophical and scientific history. The book describes and evaluates their writings and activity, which show a considerable contribution made in the context of the European heritage. The president of the Croatian Academy of Sciences and Arts Zvonko Kusić in his introductory talk

pointed out that alchemists played an important role in the development of science, because they helped to have speculation replaced by experimentation. "Alchemists aspired to discover the primal substance, which can be compared with today's search for the God particle", said Kusić. Snježana Paušek-Baždar spoke at more length of Croatian alchemists from the 14th to the 19th century, revealing that the first known Croatian alchemist was Petar Bono of Pula, who in 1330 wrote the treatise on gold and the philosopher's stone. Another dabbler in alchemy was empress of the Holy Roman Empire and queen of Croatia Barbara of Celje (1393-1451), known as the "Black Queen". As the author pointed out, she was the first female alchemist after Mary the Jewess of Alexandria of the 1st century. She explained the beginnings of alchemy, saying that alchemists, starting from Plato and Aristotle, sought for the original substances, thinking that in spite of the constant vicissitudes of nature, there was nevertheless something eternal and unchangeable, which could be revealed by the study of transient substances.

POSJET FORENZIČARA HENRYJA LEEJA

Predsjednik Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti akademik Zvonko Kusić primio je 15. lipnja 2017. u palači HAZU najpoznatijega svjetskog forenzičara prof. dr. sc. Henryja Leeja. Svojeg je gosta akademik Kusić izvijestio o povijesti, ustroju i djelovanju HAZU, a razgovaralo se i o

Leeovoj dosadašnjoj suradnji s hrvatskim forenzičarima i planovima za njezino unapređenje. Prof. dr. sc. Henry Lee tijekom svoje 50-godišnje karijere radio je na rješavanju više od 8.000 slučajeva u SAD-u i 46 država svijeta. Za života je postao legenda i o njegovu radu snimljeni su brojni filmovi i CSI televizijske serije. S timom prof. dr. sc. Dragana Primorca bio je prvi inozemni forenzičar koji je radio na identifikaciji žrtava masovnih grobnica u Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini. Istinu o Domovinskom ratu svjedočio je na američkim sudovima i u Kongresu SAD-a, što je imalo golem utjecaj o mijenjanju stava SAD-a prema Hrvatskoj. Uz akademika Kusića susretu su bili nazočni i glavni tajnik HAZU akademik Pavao Rudan i Marina Štancel, tajnica HAZU, a u pratnji Henryja Leeja, uz njegovu suprugu Margaret Lee, bio je i utemeljitelj DNK analize u Hrvatskoj prof. dr. sc. Dragan Primorac te ravnatelj Instituta za antropologiju doc. dr. sc. Saša Missoni. (M. L.)

VISIT OF THE FORENSIC SCIENTIST HENRY LEE

On June 15, 2017, in the Croatian Academy of Sciences and Arts Palace, the president of the Academy, Zvonko Kusić, received a visit from the best known forensic scientist in the world, Professor Henry Lee, PhD. Zvonko Kusić informed his guest about the history, organisation and operations of Croatian Academy of Sciences and Arts, talked of Lee's previous collaborations with Croatian forensic scientists and plans for its advancement. During his 50-year career, Professor Lee worked on solutions to more than 8000 cases in the USA and in 46 other countries. During his lifetime he became a legend, and numbers of films and CSI series have

been made about his work. With the team of Professor Dragan Primorac, PhD, he was the first foreign forensic scientist to work on the identification of victims in the mass graves in Croatia and in Bosnia and Herzegovina. He bore witness to the truth about the Homeland War in American courts and in Congress, which had a huge influence on the change in the American attitude to Croatia. Also present at the meeting were the secretary general of Croatian Academy of Sciences and Arts, Pavao Rudan, and the secretary, Marina Štancel; accompanying Henry Lee and his wife Margaret Lee was the founder of DNA analysis in Croatia, Professor Dragan Primorac, and the director of the Institute for Anthropology, Dr Saša Missoni.

POSJET ČELNIKA MAKEDONSKE AKADEMIJE ZNANOSTI I UMJETNOSTI

Predsjednik Makedonske akademije znanosti i umjetnosti (MANU) akademik Taki Fiti sa suradnicima posjetio je 28. lipnja 2017. Hrvatsku akademiju znanosti i umjetnosti, gdje ga je primio predsjednik HAZU akademik Zvonko Kusić. Svojem je gosta akademik Kusić izvijestio o povijesti, ustroju i djelovanju Hrvatske akademije, koja s Makedonskom akademijom blisko surađuje na temelju Sporazuma o znanstvenoj suradnji iz 1994. Dogovoreno je daljnje intenziviranje suradnje dviju akademija kroz suradnju njihovih razreda te razmjenu iskustava u osmišljavanju i provedbi projekata. Akademik Taki Fiti govorio je o ustroju i međunarodnoj suradnji MANU te je izvijestio o priprema za skorbu proslavu 50. obljetnice njezina osnutka. Uz akademika Kusića susretu su bili nazočni i potpredsjednici HAZU akademik Jakša Barbić i akademik Velimir Neidhardt, glavni tajnik HAZU akademik

Pavao Rudan, predsjednica Odbora za međunarodnu suradnju HAZU akademikinja Milena Žic Fuchs te akademik Vladimir Bermanec, a u izaslanstvu MANU bili su i njezin potpredsjednik akademik Luan Starova, akademik Gligor Jovanovski te prof. dr. sc. Blažo Boev, rektor Sveučilišta u Štipu. (M. L.)

VISIT OF THE LEADERS OF THE MACEDONIAN ACADEMY OF SCIENCES AND ARTS

The President of the Macedonian Academy of Sciences and Arts, Taki Fiti, with associates, visited the Croatian Academy of Sciences and Arts on June 28, 2017, where he was received by president Zvonko Kusić. He told his guest something of the history, organisation and operations of the Croatian Academy, which closely collaborates with the Macedonian, pursuant to the Agreement on Scientific Collaboration of 1994. It was agreed that the cooperation between the two academies would be stepped up through the collaboration of their departments and that experience would be exchanged in the design and implementation of projects. President Taki Fiti spoke of the organisation and international collaboration of Macedonian Academy, and spoke about preparations for the upcoming celebrations of its 50th anniversary. Along with Zvonko Kusić, the Croatian Academy of Sciences and Arts vice-presidents Jakša Barbić and Velimir Neidhardt were present, the Croatian Academy of Sciences and Arts secretary general Pavao Rudan, president of the Croatian Academy of Sciences and Arts committee for international collaboration Milena Žic Fuchs and Full Academy Member Vladimir Bermanec; the mission from Macedonian Academy included its vice-president Luan Starova, Full Academy Member Gligor Jovanovski and Professor Blažo Boev, PhD, president of the University of Štip.

UTEMELJENO ZNANSTVENO VIJEĆE ZA NAFTNO-PLINSKO GOSPODARSTVO I ENERGETIKU

U palači Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti 21. lipnja održana je uteme-

ljeteljska skupština Znanstvenog vijeća za naftno-plinsko gospodarstvo i energetiku za čijeg je predsjednika izabran akademik Mirko Zelić. Novo znanstveno vijeće HAZU nastalo je spajanjem dvaju dosadašnjih, Znanstvenog vijeća za naftu i plin i Znanstvenog vijeća za energetiku. Na skupštini je govorio i predsjednik HAZU akademik Zvonko Kusić, koji je istaknuo da su oba dosadašnja vijeća imala važnu ulogu u društvenim raspravama o temama vezanima uz naftno-plinsko gospodarstvo i uz energetiku, s obzirom na to da su okupljala brojne znanstvenike i stručnjake iz cijelog društva, a ne samo iz Hrvatske akademije. Znanstveno vijeće za naftu i plin kojem je na čelu bio akademik Zelić bilo je najstarije i najbrojnije od dosadašnjih 19 Akademijinih znanstvenih vijeća, osnovano 1969. s preko 600 članova u pet sekcija. Znanstveno vijeće za energetiku osnovano je 1993. i od početka ga je vodio akademik Božo Udovičić. (M. L.)

FOUNDATION OF THE SCIENTIFIC COUNCIL FOR THE HYDROCARBON ECONOMY AND ENERGY

On June 21, the Palace of the Croatian Academy of Sciences and Arts saw the holding of the founding assembly of the Scientific Council for the Hydrocarbon Economy and Energy, of which Full Member of the Croatian Academy Mirko Zelić was elected president. The new council was created by the joining of two councils, that for the Hydrocarbon Economy and that for Energy. The assembly was also addressed by Academy President Zvonko Kusić, who pointed out that both of the previous councils had had important roles in social debates about topics related to energy and the hydrocarbon economy, since

they had brought together numerous scientists and experts from the whole of society, not just the Croatian Academy of Sciences and Arts. The Scientific Council for the Hydrocarbon Economy, which was headed by Academy Member Zelić, was the oldest and most numerous of the 19 scientific councils of the Academy, and was founded in 1969, with over 600 members, in five sections. The Scientific Council for Energy was founded in 1993, and from the beginning it had been managed by Full Member of the Croatian Academy Božo Udovičić.

O UPRAVNOM SUDOVANJU

U organizaciji Znanstvenog vijeća za državnu upravu, pravosuđe i vladavinu prava Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti 29. lipnja 2017. održan je okrugli stol o upravnom sudovanju u Hrvatskoj. Predsjednik HAZU akademik Zvonko Kusić podsjetio je da se u nekim dijelovima Hrvatske upravnosudska zaštita provodi više od 150 godina, iako organizirano traje 40 godina, otkako je 1977. osnovan današnji Visoki upravni sud Republike Hrvatske. Prof. dr. sc. Dragan Medvedović dao je povijesni pregled organizacije upravnog sudstva pojasnivši da je ono uvedeno u austrijskoj polovici Austro-Ugarske 1867. te je od hrvatskih zemalja obuhvaćalo Dalmaciju i Istru. U ugarskoj polovici Monarhije upravno sudovanje uvedeno je 1896., ali nije se odnosilo na Hrvatsku i Slavoniju već od današnjih dijelova Hrvatske samo na Rijeku, Međimurje i Baranju, područja koja su bila dio Ugarske.

Prof. dr. sc. Dario Đerđa i predsjednik Visokog upravnog suda Ante Galić govorili su o upravnom sporu kao jamstvu zakonitosti rada uprave, sudac Vrhovnog suda Damir Kontrec o kontrolnim ovlastima Vrhovnog suda povodom odlučivanja o zahtjevu za izvanredno preispitivanje pra-

vomoćne sudske odluke, prof. dr. sc. Jasna Omejec o ulozi upravnog sudstva u zaštiti i promicanju hrvatskih ustavnih vrednota, a sudac Suda Europske unije prof. dr. sc. Siniša Rodin o procesnim aspektima kontrole zakonitosti akata Europske unije. (M. L.)

ON ADMINISTRATIVE JUDICATURE

On June 29, 2017, a roundtable meeting about the administrative judiciary in Croatia was organised by the Scientific Council for the State Administration, the Judiciary and the Rule of Law of the Croatian Academy of Sciences and Arts. President of Croatian Academy of Sciences and Arts Zvonko Kusić recalled that in some parts of Croatia administrative justice had been meted out for more than 150 years, although it had been in organised existence for 40 years, since today's Superior Administrative Court of the Republic of Croatia was founded in 1977. Professor Dragan Medvedović, PhD, gave a historical review of the organisation of the administrative judiciary; he explained that it was introduced to the Austrian half of the Austro-Hungarian Empire in 1867, and that of the Croatian lands, the new system took in Istria and Dalmatia. In the Hungarian half of the monarchy, administrative judiciary was introduced in 1896, but this did not affect Croatia proper and Slavonia, touching, of present day Croatia, only Rijeka, Međimurje and Baranja, which were all parts of Hungary.

Professor Dario Đerđa and President of the Superior Administrative Court Ante Galić discussed administrative litigation as a guarantee of the lawfulness of the work of the administration; Supreme Court Judge Damir Kontrec spoke of the control authorities of the Supreme Court in decisions relating to a request for extraordinary re-examination of a legally effective judicial decision; Professor Jasna Omejec, PhD, spoke of the role of the administrative judiciary in protecting and promoting Croatian constitutional values; and Professor Siniša Rodin, a judge of the Court of the European Union, discussed procedural aspects of the control of the lawfulness of acts of the European Union.

OSKAR ZNANJA 2017.

Treći put zaredom u palači Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti 30. lipnja 2017. održana je svečanost dodjele priznanja *Oskar znanja* za učenike i studente glazbenih i plesnih škola te glazbenih akademija koji su tijekom školske godine 2016./2017. osvojili prve nagrade i prva mjesta na državnim natjecanjima glazbe i plesa, kao i za njihove mentore. Ukupno 106 učenika i studenata te 49 mentora primilo je svoja priznanja.

Predsjednik HAZU akademik Zvonko Kusić u svom je govoru spomenuo hrvatske glazbene velikane koji su bili članovi Akademije, poput Ivana Zajca, Jakova Gotovca, Josipa Hatzea, Borisa Papandopula, Brune Bjelinskog, Stjepana Šuleka i Natka Devčića. „Danas, kad dolazi do urušavanja sustava vrijednosti, imamo mlade ljude koji svojim talentom i marljivošću pokazuju da postoji jedan drugi svijet gdje se cijeni rad, talent i odgovornost, što je važna poruka. Ovo što rade ovi mladi ljudi i njihovi mentori, to moramo svi raditi”, kazao je akademik Kusić istaknuvši važnost nastavnika i poručivši da društvo zaostaje kada je njihov položaj neprimjeren.

Priznanja su uručili pomoćnik ministrice znanosti i obrazovanja Momir Karin, predsjednik Hrvatske zajednice županija šibensko-kninski župan Goran Pauk i ravnateljica Agencije za odgoj i obrazovanje Jadranka Žarković-Pečenković, zajedno s predstavnicima Nacionalnog vijeća učenika i s učenicima Centra za odgoj i obrazovanje Čakovec, koji su izradili kipiće *Oskara znanja* u suradnji sa Srednjom školom *August Šenoa* iz Garešnice. (M. L.)

KNOWLEDGE OSCARS, 2017

For the third time in succession, a Knowledge Oscars award ceremony was held in the palace of the Croatian Academy of Sciences and Arts, this year on June 30. Knowledge Oscars are intended for pupils and students of schools of music and dance and musical academies who during the academic year of 2016/2017 won first prizes and first places at state competitions of music and dance, as well as for their mentors. One hundred and six young people and 49 mentors received Knowledge Oscars.

President of the Croatian Academy of Sciences and Arts Zvonko Kusić in his address mentioned the greats of Croatian music who were members of the Academy, such as Ivan Zajc, Jakov Gotovac, Josip Hatze, Boris Papandopulo, Bruno Bjelinski, Stjepan Šulek and Natko Devčić. “Today when the system of values is coming under attack we have young people who with their talent and industry show that there is another world, one in which work, talent and responsibility are valued, and that is an important message. What these young people and their mentors do, we all have to do,” said Kusić, referring to the importance of the teachers and pointed out that if their position was inappropriately valued, then something was wrong with society.

Knowledge Oscars were awarded by assistant minister of science and education Momir Karin, by president of the Croatian Union of Counties, Župan of Šibenik and Knin County Goran Pauk, and director of the Agency for Upbringing and Education, Jadranka Žarković-Pečenković, together with representatives of the National Council of Pupils and with pupils of the Čakovec Upbringing and Education Centre, who made the Knowledge Oscar statuettes in association with the August Šenoa Secondary School of Garešnica.

PREMINUĆA

U prvom polugodištu 2017. napustio nas je akademik Mirko Tomasović (6. studenog 1938. – 7. svibnja 2017.), dopisni članovi prof. dr. sc. Miroslav Sedlaček (31. svibnja 1925. – 13. siječnja 2017.) i Dušan Karpatský (28. veljače 1935. – 31. siječnja 2017.) te članovi suradnici prof. dr. sc. Božidar Jelčić (13. prosinca 1930. – 5. siječnja 2017.), prof. dr. sc. Darko Gašparović (27. travnja 1944. – 7. siječnja 2017.) i prof. dr. sc. Eva Sedak (17. srpnja 1938. – 2. ožujka 2017.)

Život i djelo svakoga od njih trajno su utkani u Akademijinu povjesnicu.

DECEASED MEMBERS

In the first six months of 2017 the following Academy members died: Mirko Tomasović (6 November 1938 – 7 May 2017), Full Member of the Croatian Academy. Other members of the Academy who passed away were Corresponding Members of the Croatian Academy Professor Miroslav Sedlaček, PhD (31 May 1925 – 13 January 2017) and Dušan Karpatský (28 February 1935 – 31 January 2017); and Associate Members Professor Božidar Jelčić, PhD (13 December 1930 – 5 January 2017), Professor Darko Gašparović, PhD (27 April 1944 – 7 January 2017) and Professor Eva Sedak, PhD (17 July 1938 – 2 March 2017).

Their life and work will be remembered

KATEDRALA SVETOG PETRA U ĐAKOVU / CATHEDRAL OF ST. PETER IN ĐAKOVO

SURADNICI U OVOM BROJU GLASNIKA HAZU / CONTRIBUTORS IN THIS ISSUE

Dr. sc. **Davor Ćiković**, znanstveni suradnik, Zavod za ornitologiju HAZU, Gundulićeva 24, 10000 Zagreb

Mr. sc. **Stane Đivanović**, Zbirka Baltazara Bogišića u Cavtatu, Obala dr. Ante Starčevića 18, 20210 Cavtat

Prof. dr. sc. **Stella Fatović-Ferenčić**, znanstvena savjetnica, Odsjek za povijest medicinskih znanosti Zavoda za povijest i filozofiju znanosti HAZU, Gundulićeva 24, 10000 Zagreb

Akademik **Ivan Gušić**, prof. em., Prirodoslovno-matematički fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Horvatovac 102a, 10000 Zagreb

Dr. sc. **Snješka Knežević**, znanstvena savjetnica u miru, Institut za povijest umjetnosti, Ulica grada Vukovara 68, 10000 Zagreb

Akademik **August Kovačec**, prof. em., Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Ivana Lučića 3, 10000 Zagreb

Dr. sc. **Krunoslav Kovačević**, dipl. ing. kem., Slavonskog 4, 10110 Zagreb

Dr. sc. **Jelena Kralj**, viša znanstvena suradnica, Zavod za ornitologiju HAZU, Gundulićeva 24, 10000 Zagreb

Akademik **Zvonko Kusić**, predsjednik HAZU, Trg Nikole Šubića Zrinskog 11, 10000 Zagreb

Marijan Lipovac, prof., Ured za odnose s javnošću i medije HAZU, Trg Nikole Šubića Zrinskog 11, 10000 Zagreb

Dr. sc. **Sanja Majer Bobetko**, znanstvena savjetnica, Odsjek za povijest hrvatske glazbe Zavoda za povijest hrvatske književnosti, kazališta i glazbe HAZU, Opatička 18, 10000 Zagreb

Prof. dr. sc. **Tihomil Maštrović**, znanstveni savjetnik, Odsjek za povijest hrvatske književnosti Zavoda za povijest hrvatske književnosti, kazališta i glazbe HAZU, Opatička 18, 10000 Zagreb

Akademik **Stanko Popović**, prof. em., Prirodoslovno-matematički fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Horvatovac 102a, 10000 Zagreb

Prof. dr. sc. **Snježana Paušek-Badždar**, znanstvena savjetnica, Antropološki centar HAZU, Ante Kovačića 5, 10000 Zagreb

Prof. dr. sc. **Mario Šlaus**, član suradnik HAZU, Antropološki centar HAZU, Ante Kovačića 5, 10000 Zagreb

Akademik **Vitimir Šunjić**, red. prof., Prirodoslovno-matematički fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Horvatovac 102a, 10000 Zagreb

Akademik **Mladen Žinić**, red. prof., Prirodoslovno-matematički fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Horvatovac 102a, 10000 Zagreb

AUTORI FOTOGRAFIJA: **Željka Bedić** (str. 32 gore i 33), **Damir Fabijanić** (Naslovnica i 3 stranice korica. Str.: 6, 8 dolje desno, 10, 11 desno, 12, 14, 15, 20, 26, 28, 30, 34, 40, 41, 42, 48, 50, 56, 62, 64 dolje, 66, 68 dolje, 72, 75 lijevo, 84, 85 gore, 88, 93, 94-95), **Magdalena Getaldić** (str. 69 dolje), **Goran Kapustić** (str. 24 lijevo), **Goran Kos** (str.: 51, 64 gore, 67 dolje, 68 gore, 73 u sredini, 74, 75 desno, 76 dolje, 77, 78, 79 dolje, 81, 83, 85 dolje, 87, 90, 91, 92), **Marijan Lipovac** (str. 18, 65 u sredini i 80), **Herby Mayer** (str. 25), **Branko Nad** (str. 3), **Ines Novković** (str. 8 gore), **Maciej Szymanski** (str. 24), **Marijan Šimeg** (str. 67 gore), **Vladimir Tkalcich** (str. 23), **Darko Tomas** (str. 32) i **Marko Zaplatil** (str. 65 dolje)

POPIS LIKOVNIH PRILOGA / FIGURES AND TABLES

Str. **3.** Akademik Zvonko Kusić, predsjednik HAZU
Str. **6.** Pogled na Trg Nikole Šubića Zrinskog s ulaza palače HAZU
Str. **8.** Zrinjevac u jesen; Promenada na Zrinjercu, oko 1905.; Palača Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti, razglednica (oko 1900.); Detalj fontane na Zrinjercu
Str. **9.** Pogled na Zrinjevac i dva trga južno od njega te na kolodvor, 1898.
Str. **10.** Poprsja Ivana Kukuljevića Sakcinskog, Krste Frankopana, Andrije Medulića, Nikole Šubića Zrinskog, Julija Klovića, Nikole Jurišića i Ivana Mažuranića
Str. **11.** Glazbeni paviljon, razglednica (poslije 1900.); Fontana na Zrinjercu
Str. **12.** Slika Nikole Šubića Zrinskog pokraj ljekarne na Zrinjercu
Str. **14.** Meteorološki stup na Zrinjercu
Str. **15.** Pogled na tzv. Zelenu potkovu iz zraka
Str. **17.** Portret Vatroslava Jagića
Str. **18.** Naslovnice Skokova *Etimologijskog rječnika*
Str. **19.** Portret Ljudevita Jonkea, rad Rudija Labaša
Str. **20.** Zbirka ptičjih jaja u Zavodu za ornitologiju HAZU
Str. **23.** Bjeloglavi sup
Str. **24.** Sova; Crna žuna
Str. **25.** Bjeloglavi sup iznad sjevernojadranskih otoka
Str. **26.** Portret Baltazara Bogišića iznad njegova radnog stola u Zbirci Baltazara Bogišića u Cavtatu
Str. **28.** Panorama Cavtata; Predmeti iz Zbirke Baltazara Bogišića u Cavtatu
Str. **29.** Portret Baltazara Bogišića
Str. **30.** Prof. dr. sc. Mario Šlaus, član suradnik HAZU
Str. **32.** Jaka istrošenost griznih plošina na zubima; Perimortalna posjekotina na lijevoj strani donje čeljusti muškarca s nalazišta Udbina; Rad u laboratoriju
Str. **33.** Perimortalne ozljede na glavi žene s nalazišta Čepin; Skorbut kod muškarca s nalazišta Crkvari iz razdoblja endemskog ratovanja
Str. **34.** Povelja o dodjeli Nobelove nagrade za kemiju Lavoslavlu Ružički
Str. **36.** Vladimir Prelog u svom laboratoriju na ETH 1978.; Vladimir Prelog sa suprugom Kamilom i sinom Janom na skijanju; Prelogovo pismo „Plivašima” iz 1947.
Str. **37.** Prelogovo pismo „Plivašima” iz 1994., Prelogovom rukom pisane formule i objašnjenja
Str. **38.** Svečanost dodjele Nobelove nagrade za kemiju Lavoslavlu Ružički 16. siječnja 1940. na ETH u Zürichu
Str. **39.** Andrićeva razglednica iz Višegrada od 29. kolovoza 1919.
Str. **40.** Korice povelje Nobelove nagrade
Str. **41.** Detalj povelje Nobelove nagrade
Str. **42.** Knjige iz edicije *Rasprave i građa za povijest znanosti*
Str. **45.** Naslovnica prve knjige iz edicije *Rasprave i građa za povijest znanosti*
Str. **46.** Logo EASAC-a
Str. **45.** Palača akademije Leopoldine u Halleu
Str. **48.** Detalj krova zgrade Zračne luke *Franjo Tuđman*
Str. **50.** Zgrada Zračne luke *Franjo Tuđman*; Čelična konstrukcija krova Zračne luke *Franjo Tuđman*
Str. **51.** Akademik Velimir Neidhardt na predstavljanju projekta Zračne luke *Franjo Tuđman* u palači HAZU 20. ožujka 2017.
Str. **52.** Kristalna struktura niklova derivata čovjekova inzulina
Str. **53.** Logo Hrvatske kristalografske zajednice
Str. **54.** Seminar *Suvremena kristalografija u Hrvatskoj* u Poreču
Str. **56.** Detalj tornja zagrebačke katedrale
Str. **62.** Detalji povelje i medalje Nagrade HAZU
Str. **63.** Naslovnica knjige o Srećku Bošnjakoviću
Str. **64.** Prikaz rada robota; Okrugli stol o pravnoj zaštiti zraka u palači HAZU, 26. siječnja 2017.

Str. **65.** Robot NAO; Susret izaslanstava HAZU i SAZU u Ljubljani 14. veljače 2017.
Str. **66.** Slika iz pogona drvne industrije
Str. **67.** Mladi posjetitelji izložbe *Tragovima Fausta Vrančića*; Predsjednik HAZU akademik Zvonko Kusić govori na tribini povodom desete godišnjice smrti akademika Ivana Supeka u X. gimnaziji Ivana Supeka u Zagrebu, 7. ožujka 2017.
Str. **68.** Zastave Hrvatske i Europske unije; Simpozij o istraživanju i bolestima mozga u Preporodnoj dvorani HAZU 16. ožujka 2017.
Str. **69.** Predsjednik HAZU akademik Zvonko Kusić govori na otvorenju izložbe Ljube Ivančića *Pohvala slikarstvu* u Gliptoteci HAZU 16. ožujka 2017.; Tvornički dim
Str. **70.** Crtež iz *Crtačkog dnevnika* Nives Kavurić-Kurtović
Str. **71.** Portret Andrije Mohorovičića
Str. **72.** Crkva Svetog Križa u Ninu; Pogled iz zraka na „petlju” u Zagrebu
Str. **73.** Otvorenje 6. e-kongresa *Farmakoterapijski izazovi u endokrinologiji i dijabetologiji* u palači HAZU 7. travnja 2017.; Dobitnice stipendija *Za žene u znanosti* s članovima izbornog povjerenstva
Str. **74.** Posjet ministra znanosti i obrazovanja Pave Barišića sa suradnicima HAZU 12. travnja 2017.
Str. **75.** Uskrsne pisanice; Detalj izložbe *Muzejski vremeplov*
Str. **76.** Naslovnica knjige *Hrvatska – od stoljeća 7. do danas* Dinka Šokčevića; Planet Zemlja snimljen iz svemira
Str. **77.** Prikaz europskih prometnih koridora
Str. **78.** Proslava 90. rođendana akademika Milana Moguša u palači HAZU 26. travnja 2017.
Str. **79.** Maketa svemirske postaje; Svečanost otkrivanja poprsja Nikole Šubića Zrinskog 5. svibnja 2017.
Str. **80.** Predsjednik HAZU akademik Zvonko Kusić s mladim posjetiteljima Dana otvorenih vrata HAZU 9. svibnja 2017.; Naslovnica knjige *Narodna medicina: izvori i istraživanja*
Str. **81.** Izložba *Milan Ogrizović i kazalište*
Str. **82.** Naslovnica knjige *Hrvatska zajednica Herceg-Bosna i (pre)ustroj Bosne i Hercegovine* dr. sc. Mate Arlovića; Akademik Dinko Kovačić
Str. **83.** Predsjednik Europskog parlamenta Antonio Tajani tijekom predavanja u palači HAZU 19. svibnja 2017.
Str. **84.** Prikaz starog Dubrovnika
Str. **85.** Grb Trojedne Kraljevine Hrvatske, Slavonije i Dalmacije na krovu crkve svetog Marka u Zagrebu; Konferencija *Uloga Europske unije u razvoju istraživanja, tehnologije, znanosti i inovacija* u palači HAZU 24. svibnja 2017.
Str. **86.** Portret Vladimira Varčaka
Str. **87.** Predsjednik HAZU akademik Zvonko Kusić s dijelom sudionika prvog interdisciplinarnog uroonkološkog skupa održanog u HAZU 26. svibnja 2017.; Izložba *Boris Bučan / fenomen plakatne umjetnosti*
Str. **88.** Slika zrakoplova
Str. **89.** Poštanske marke posvećene Zinki Kunc, Franu Supilu i Faustu Vrančiću; Naslovnica knjige *Hrvatski alkemičari* dr. sc. Snježane Paušek-Badždar
Str. **90.** Posjet forenzičara Henryja Leeja HAZU 15. lipnja 2017.; Posjet čelnika Makedonske akademije znanosti i umjetnosti HAZU 28. lipnja 2017.
Str. **91.** Akademik Mirko Zelić na utemeljiteljskoj sjednici Znanstvenog vijeća za naftno-plinsko gospodarstvo i energetiku HAZU 21. lipnja 2017.; Okrugli stol o upravnim sudovanju u Hrvatskoj u palači HAZU 29. lipnja 2017.
Str. **92.** Dodjela *Oskara znanja* u palači HAZU 30. lipnja 2017.
Str. **93.** Katedrala svetog Petra u Đakovu
Str. **94. i 95.** Južni Velebit

Na prednjim koricama: Pogled na palaču HAZU iz parka Zrinjevac; Predlist: Fontana na Zrinjercu

Na poleđini korica: Pogled na Trg Nikole Šubića Zrinskog, Trg Josipa Jurja Strossmayera i Trg kralja Tomislava iz zraka; Zalist: Poprsje Nikole Šubića Zrinskog pokraj palače HAZU

